

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน

Journal of Humanities and Social Sciences Mahamakut Buddhist University Isan Campus

ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน – ธันวาคม พ.ศ. 2565

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา และวรรณกรรม

กำหนดการเผยแพร่

ตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ออกราย 4 เดือน (ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม, ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม)

ที่ปรึกษา

พระครูสุจริยวัฒน์, ผศ.ดร.

รองอธิการบดี วิทยาเขตอีสาน

พระครูธรรมมาภิสมัย, ผศ.ดร.

ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ

พระมหาสุภชัย สุภกิจโจ, ผศ.ดร.

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์อีสาน

พระมหาวิศักดิ์ ขาดสุโก

ผู้อำนวยการสำนักงานในวิทยาเขตอีสาน

อาจารย์ ดร.เอกชาติรี สุขเสน

ผู้ช่วยอธิการบดี วิทยาเขตอีสาน

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์พงษ์มนัส ดือด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

กองบรรณาธิการ

พระครูวุฒิชิธรรมบัณฑิต, รศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.เสกขม ศิริสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ในตะวัน กำห่อม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดีรี ทุมเมฆ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช
อาจารย์ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี
อาจารย์ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน

มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
วิทยาลัยทองสุข
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 9/37 หมู่ที่12 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น 40000 โทรศัพท์ 0-4324-2386 โทรสาร 0-4324-2386 มือถือ 080-7506846

จัดรูปเล่ม (Content designed)

นางสาวชุติมาศรีจารุเมธีญาณ

ISSN: 2730-1869 (Print), ISSN: 2730-2288 (Online)

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2565

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่จะนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับซึ่งจะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) เรื่องละ 3 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในสาขาวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา วรรณกรรม นอกจากนี้ ท่านเหล่านี้ยังได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็นอย่างดี กองบรรณาธิการขอกราบของพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สำหรับวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมรวิทยาเขตอีสาน ประจำปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม พ.ศ. 2565) ประกอบด้วยบทความ จำนวน 5 บทความ ซึ่งเป็น **บทความวิจัย จำนวน 1 เรื่อง** ได้แก่ ค่านิยมทางสังคมด้านการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดตรัง และ **บทความวิชาการ จำนวน 4 เรื่อง** ได้แก่ (1) รัฐสวัสดิการ: การนำไปปฏิบัติในบริบทสังคมไทยเพื่อความครอบคลุมทางสังคม (2) การฝึกสมาธิเพื่อใช้ในการฝึกซ้อมของนักกีฬามวยไทย (3) การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในสังคมไทย (4) กรอบความคิดแบบพัฒนาได้

ทางวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน ยินดีต้อนรับนักวิชาการและนิสิต นักศึกษาที่ต้องการนำเสนอผลงานทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ หรือบทความทวิภาคีหนังสือ ซึ่งหัวข้อเรื่องและประเด็นนำเสนอเกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และอื่น ๆ และขอให้ศึกษารูปแบบการเขียนจากทำวารสารแต่ละฉบับซึ่งสามารถส่งในระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jhsmbuisc> กองบรรณาธิการยินดีและพร้อมรับต้นฉบับเป็นอย่างมากในสุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้คำติชมและให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด โดยกองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้ดียิ่งขึ้นไป

อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

บรรณาธิการ

บทความวิจัย

ค่านิยมทางสังคมด้านการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในจังหวัดตรัง

Social Values in Education of High School Students

in Trang Province.....1

เจตนา อินยะรัตน์ , วรณกร พลพิชัย

Jettana Inyarat, Wannakorn Ponpichai

บทความวิชาการ

รัฐสวัสดิการ: การนำไปปฏิบัติในบริบทสังคมไทยเพื่อครอบคลุมทางสังคม

Welfare State: Implementation in the Thai Social Context

for Social Inclusion.....20

นิภาพรรณ เจนสันติกุล

Nipapan Jentsantikul

การฝึกสมาธิเพื่อใช้ในการฝึกซ้อมของนักกีฬามวยไทย

Meditation Exercises for Use in Training of Muay Thai Athletes.....38

อุตมะ ปภาภูธนะนันต์, ศรุตานนท์ ชอบประดิษฐ์

Uattama Paphauthananan, Sarutanon Chobpradit

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในสังคมไทย

Political movements of the new generation in Thai society.....56

พระณัฐวุฒิ พันทะลี, สุขพัฒน์ อนนท์จารย์, อาทิตย์ แสงเฉวก, วีรณัฐ พรหมจักร์

PhraNatthawut Phanthali, Sukhapal Anonjarn, Artit Saengchawek,

Weeranucn romjak

กรอบความคิดแบบพัฒนาได้

Growth Mindset.....71

รัฐนันท์ รอดทอง

Rattanan Rodthong

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ.....80

ค่านิยมทางสังคมด้านการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในจังหวัดตรัง

Social Values in Education of High School Students
in Trang Province

เจตนา อินยรัตน์, วรณกร พลพิชัย

Jettana Inyart, Wannakorn Ponpichai

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง

Faculty of Science and Fisheries Technology,

Rajamangala University of Technology Srivijaya, Trang Campus

Corresponding Author, Email: Wannakorn.p@rmutsv.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปริมาณนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับอาชีพที่สังคมยกย่องตามความคิดเห็นของนักเรียน ระดับค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันและเปรียบเทียบค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดตรัง กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอเมือง จังหวัดตรัง จำนวน 391 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนประชากรนักเรียนในแต่ละโรงเรียน และสุ่มตัวแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามโดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.826 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้คือ t – test, F – test และ LSD โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับอาชีพที่สังคมยกย่องส่วนใหญ่คืออาชีพแพทย์ร้อยละ 49.87 นักเรียนมีค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำ และนักเรียนที่มี เพศ ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา จำนวนพี่น้อง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการเรียนพิเศษแตกต่างกัน มีค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันแตกต่างกัน

คำสำคัญ: ค่านิยมทางสังคมด้านการเรียน; นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย; จังหวัดตรัง

Abstract

The purpose of quantitative research was to study the social values concerning occupations that were honored by society based on the opinions of students, level of social values consistent with the negative trends in current Thai education, and comparing the social values consistent with the negative trends in current Thai education among high school students in Trang province. The subjects were 391 high school students in Muang District, Trang Province. The subjects were selected using a stratified random sampling method according to the proportion of the student population in each school and simple random sampling. The instrument used was a questionnaire with a reliability of 0.826 for the whole issue. Data were analyzed by using statistical packaged computer programs. The statistics used were t – test, F – test and LSD. The level of statistical significance was set at 0.05. The results showed that 49.87 percent of students' opinions about occupations that were honored by society were medical professions, social values consistent with negative trends in Thai education at the low level, and the different students with their father's gender, educational level, mother's education level, father's occupation, mother's occupation, number of siblings, average monthly income, and special education there are different negative educational values.

Key words: educational values, study behavior, high school student

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังค่านิยมที่เหมาะสมแก่ประชาชนเสมอมา โดยปัจจุบันการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมมุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์โดยการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการ

สอนในสถานศึกษา การสร้างความเข้มแข็งในสถาบันทางศาสนา การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม และการส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561: 143) ทั้งนี้เนื่องจากค่านิยมมีผลต่อการกำหนดการแสดงออกทางด้านพฤติกรรม หากบุคคลมีค่านิยมที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคมจะทำให้การดำเนินชีวิตได้ปกติสุขมากขึ้น

ปัจจุบันค่านิยมในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ สิ่งที่น่าวิตกกังวลคือ มีแนวโน้มเกิดค่านิยมทางสังคมที่ไม่เหมาะสมขึ้นหลายประการ เช่น ค่านิยมที่ยกย่องหรือให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจ นิยมความร่ำรวย ยกย่องคนมีเงิน มีการแบ่งลำดับชั้นทางสังคม ทำให้คนส่วนใหญ่หลงใหลไปกับค่านิยมดังกล่าว เมื่อตกอยู่ในภavnะนี้คนจึงแสวงหาอำนาจ พยายามยกระดับฐานะของตนเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม (พระครูปริยัติกิตติธำรง, 2557 อ้างในสุภาวดี ขุนทองจันทร์, 2559: 162) ดังนั้น วิธีการยกระดับทางสังคมสามารถทำได้โดยประกอบอาชีพที่มีรายได้สูง การศึกษาในระดับที่สูง ๆ หรือการศึกษาในสาขาวิชาที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน จึงเป็นการเพิ่มโอกาสให้สามารถยกระดับฐานะทางสังคมได้วิธีหนึ่ง อย่างไรก็ตามค่านิยมดังกล่าวอาจจะนำมาซึ่งความเครียดและความกดดันในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ โดยเฉพาะการปลูกฝังแก่บุตรหลานด้านการเรียนให้เป็นคนเก่ง มีความโดดเด่น สามารถสอบแข่งขันเข้าสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงหรือสอบเข้าสาขาที่เป็นที่นิยม

สิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในการส่งเสริมด้านการศึกษาของครอบครัวที่มีต่อบุตรหลานคือ การนิยมนำลูกหลานเรียนกวดวิชา เพราะมองว่าการเรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอในการแข่งขันกับผู้อื่น จากการสำรวจของศูนย์สำรวจความคิดเห็นของประชาชน นิติ์โพล (2557) ทำการสำรวจเรื่อง “โรงเรียนกวดวิชา” พบว่า สาเหตุของการเรียนกวดวิชานั้นเยาวชนร้อยละ 78.86 ระบุว่าเรียนพิเศษเป็นสิ่งจำเป็น เพราะปัจจุบันการแข่งขันทางการศึกษาสูง ร้อยละ 66.13 ระบุว่าการมาเรียนพิเศษในโรงเรียนกวดวิชาเป็นความต้องการของตนเอง รองลงมา ร้อยละ 26.70 เรียนตามความต้องการของพ่อแม่และครอบครัว จะเห็นได้ว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการกำหนดค่านิยมด้านการเรียนแก่บุตรหลาน สิ่งที่น่ากังวลใจคือ หากพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีค่านิยมในเชิงลบอาจจะส่งผลกระทบต่อนักเรียน เช่น เกิดความ

กดดัน ความเครียด การขาดความเป็นตัวของตัวเองจากการถูกบังคับ เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านการเรียนที่ประสบความสำเร็จตามที่ครอบครัวต้องการ ดังนั้น การสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างบุตรหลานกับพ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับค่านิยมด้านการเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนกวดวิชาในจังหวัดตรัง โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลปัญหาการวิจัย พบว่า มีปรากฏอยู่จำนวนมากส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนในจังหวัดตรังนิยมเรียนกวดวิชา ดังนั้น จึงมีความสนใจศึกษาค่านิยมด้านการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดตรัง เพื่อจะได้ทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับค่านิยมด้านการเรียนเพื่อที่จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนมีค่านิยมที่เหมาะสม มีความเป็นตัวของตัวเอง ลดความเครียดและความกดดันจากค่านิยมด้านการเรียนที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับอาชีพที่สังคมยกย่องตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาระดับค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดตรัง
3. เพื่อเปรียบเทียบค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ได้กำหนดรูปแบบและวิธีการศึกษาดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอเมือง จังหวัดตรัง 15,669 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรัง, 2563) คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973: 125) และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 391 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน ประชากรนักเรียนในแต่ละโรงเรียน (Proportional Stratified Random Sampling) เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ ระดับชั้นที่ศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสม สถานภาพการสมรสของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดาระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา จำนวนพี่น้อง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว งานอดิเรก และการเรียนพิเศษ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบัน ข้อคำถามสร้างขึ้นจากนิยามของคำว่าค่านิยมทางสังคมของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) โดยนำความหมายของคำว่า ค่านิยม มาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดเกี่ยวกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันของ ประหยัด พิมพา (2561, 246-247) ซึ่งเป็นแนวคิดจากงานวิจัยเรื่องการศึกษาไทยในปัจจุบัน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบเลือกตอบ โดยเริ่มจากระดับมากที่สุดถึงน้อยที่สุด กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ จริงมากที่สุดเท่ากับ 5 จริงมากเท่ากับ 4 จริงปานกลางเท่ากับ 3 จริงน้อยเท่ากับ 2 และไม่จริงเลยเท่ากับ 1

ซึ่งสามารถแปลความหมายระดับคะแนนได้ดังนี้

ช่วงระดับคะแนน (ละเอียด คีลัน้อย และ กันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ, 2562: 119)

- 1.00-1.79 หมายถึง มีค่านิยมในระดับต่ำมาก
- 1.80-2.59 หมายถึง มีค่านิยมในระดับต่ำ
- 2.60-3.39 หมายถึง มีค่านิยมในระดับปานกลาง
- 3.40-4.19 หมายถึง มีค่านิยมในระดับสูง
- 4.20-5.00 หมายถึง มีค่านิยมในระดับสูงมาก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษา จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรนักเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดตรัง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

(Cronbach's Alpha Coefficient) ผลจากการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.826

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

1) นำเสนอโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เพื่อขออนุมัติอนุญาตดำเนินการวิจัย หมายเลขรับรอง WUEC-21-163-01

2) ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลและการได้รับความยินยอมอย่างชอบธรรมจากกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปให้กับกลุ่มตัวอย่าง อธิบายคำชี้แจงแนะนำวิธีการตอบแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างและส่งคืนแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ หากตรวจพบข้อผิดพลาดหรือกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามไม่ครบผู้วิจัยจะลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจนเกิดความสมบูรณ์

2) เก็บรวบรวมแบบสอบถามและนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ บันทึกคะแนนโดยการลงรหัสและบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ เพื่อบริการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์มีดังนี้

1) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ใช้หาค่าเฉลี่ยของข้อมูลต่างๆ และค่าร้อยละ ใช้ในการอธิบายลักษณะของข้อมูลที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

2) ค่าสถิติ t - test ใช้สำหรับการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม ซึ่งจำแนกตามตัวแปรอิสระเป็น 2 กลุ่ม

3) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway Analysis of Variance หรือ One-way ANOVA ด้วยสถิติ F - test) สำหรับการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม ซึ่งจำแนกตามตัวแปรอิสระตั้งแต่ 3 กลุ่มเป็นต้นไป และ LSD (Least Significant Difference) สำหรับทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่

กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Level of significance) ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ค่านิยมทางสังคมด้านการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดตรัง ได้ผลดังนี้

1. ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพที่สังคมยกย่องมากที่สุดคือ อาชีพแพทย์ ร้อยละ 49.87 (ตาราง 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพที่สังคมยกย่องตามความเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอเมือง จังหวัดตรัง

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1. แพทย์	195	49.87
2. ครูอาจารย์	100	25.57
3. รับราชการ	30	7.67
4. ตำรวจ	28	7.16
5. นักบัญชี	12	3.06
6. ทหาร	9	2.30
7. พยาบาล	8	2.04
8. ช่าง/วิศวกร	7	1.79
9. ผู้พิพากษา	1	0.25
10. เกษตรกร	1	0.25

2. ผลการวิเคราะห์ระดับค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดตรัง พบว่า นักเรียนมีค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{x} = 2.37$) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดตรัง

ค่านิยม	$\bar{x}$	SD	ระดับ
ค่าเฉลี่ย	2.37	0.39	ต่ำ

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันของนักเรียนในจังหวัดตรัง จำแนกตาม เพศ ระดับชั้นที่ศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสม สถานภาพสมรสของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา จำนวนพี่น้อง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการเรียนพิเศษพบว่า นักเรียนที่มี เพศ ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการเรียนพิเศษแตกต่างกัน มีค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดาและระดับการศึกษาของมารดาเป็นรายคู่พบว่า นักเรียนที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีค่านิยมฯ แตกต่างกับนักเรียนที่มีบิดาและมารดามีระดับการศึกษาประถมศึกษา/ต่ำกว่า และระดับมัธยมศึกษา/อนุปริญญา เมื่อจำแนกตามอาชีพของบิดาเป็นรายคู่พบว่า นักเรียนที่มีบิดาประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐมีค่านิยมฯ แตกต่างกับนักเรียนที่มีบิดาประกอบพนักงานรัฐวิสาหกิจ อาชีพค้าขาย อาชีพเกษตรกรและรับจ้าง นักเรียนที่มีบิดาประกอบอาชีพเป็นธุรกิจส่วนตัวมีค่านิยมฯ แตกต่างกับนักเรียนที่มีบิดาประกอบอาชีพเกษตรกรและรับจ้าง เมื่อจำแนกตามอาชีพของมารดาเป็นรายคู่พบว่า นักเรียนที่มีมารดาประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐมีค่านิยมฯ แตกต่างกับนักเรียนที่มีมารดาประกอบพนักงานรัฐวิสาหกิจ อาชีพค้าขาย อาชีพเกษตรกรและรับจ้าง เมื่อจำแนกตามความถี่ในการเรียนพิเศษเป็นรายคู่ พบว่านักเรียนที่เรียนพิเศษเป็นประจำมีค่านิยมฯ แตกต่างกับนักเรียนที่เรียนบ้างเป็นบางครั้ง และนักเรียนที่ไม่เรียนเลย (ตารางที่ 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันของนักเรียนในจังหวัดตรังโดยใช้ t-test

รายการ		$\bar{x}$	S.D.	t	p
เพศ	ชาย	2.32	0.38	- 2.24	0.05*
	หญิง	2.41	0.39		
เกรดเฉลี่ยสะสม	0.00 – 3.00	2.25	0.37	- 3.17	0.05*
	3.01 – 4.00	2.40	0.39		
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	30,000 และต่ำกว่า	2.27	0.36	-5.10	0.05*

* หมายถึง มีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันของนักเรียนในจังหวัดตรังโดยใช้ F-test

รายการ		$\bar{x}$	S.D.	F	p
ระดับการศึกษาของบิดา	ประถมศึกษาและต่ำกว่า	2.25	0.34	10.29	0.05*
	มัธยมศึกษาและอนุปริญญา	2.47	0.43		
	ปริญญาตรีขึ้นไป	2.41	0.39		
ระดับการศึกษาของมารดา	ประถมศึกษาและต่ำกว่า	2.25	0.34	10.66	0.05*
	มัธยมศึกษาและอนุปริญญา	2.43	0.42		
	ปริญญาตรีขึ้นไป	2.43	0.39		
อาชีพบิดา	ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	2.54	0.45	4.08	0.05*
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.35	0.32		
	ค้าขาย	2.35	0.37		
	เกษตรกรและรับจ้าง	2.28	0.40		
	ธุรกิจส่วนตัว	2.44	0.42		
อาชีพมารดา	ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	2.54	0.42	4.05	0.05*

การเรียนรู้พิเศษ	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.34	0.35		
	ค้าขาย	2.32	0.36		
	เกษตรกรรมและรับจ้าง	2.31	0.37		
	ธุรกิจส่วนตัว	2.43	0.46		
	ไม่เรียนเลย	2.25	0.29	32.88	0.05*
	เรียนเป็นบางครั้ง	2.56	0.44		
	เรียนเป็นประจำ	2.51	0.48		

* หมายถึง มีความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบผลต่างค่าเฉลี่ยค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดาเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ระดับการศึกษาของบิดา		ระดับการศึกษา		
		ประถมศึกษาและต่ำกว่า	มัธยมศึกษาและอนุปริญญา	ปริญญาตรีขึ้นไป
ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	2.25	2.47	2.41
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	2.25	-		
มัธยมศึกษาและอนุปริญญา	2.47	0.22	-	
ปริญญาตรีขึ้นไป	2.41	0.16		-

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบผลต่างค่าเฉลี่ยค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดาเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ระดับการศึกษาของมารดา		ระดับการศึกษา		
		ประถมศึกษาและต่ำกว่า	มัธยมศึกษาและอนุปริญญา	ปริญญาตรีขึ้นไป
ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	2.25	2.43	2.43
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	2.25	-		
มัธยมศึกษาและอนุปริญญา	2.43	0.18	-	
ปริญญาตรีขึ้นไป	2.43	0.18		-

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบผลต่างค่าเฉลี่ยค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันจำแนกตามอาชีพของบิดาเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

อาชีพของบิดา		อาชีพ				
		ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย	เกษตรกรและรับจ้าง	ธุรกิจส่วนตัว
อาชีพ	$\bar{x}$	2.54	2.35	2.35	2.28	2.44
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	2.54	-	0.19	0.19	0.26	
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.35		-			
ค้าขาย	2.35			-		
เกษตรกรและ	2.28				-	

รับจ้าง

ธุรกิจส่วนตัว	2.44	0.16	-
---------------	------	------	---

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบผลต่างค่าเฉลี่ยค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันจำแนกตามอาชีพของมารดาเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

อาชีพของบิดา		อาชีพ				ธุรกิจส่วนตัว
		ข้าราชการ/ พนักงานของรัฐ	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย	เกษตรกร และ รับจ้าง	
อาชีพ	$\bar{x}$	2.54	2.34	2.32	2.31	2.43
ข้าราชการ/ พนักงานของรัฐ	2.54	-	0.20	0.22	0.23	
พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	2.34		-			
ค้าขาย	2.32			-		
เกษตรกรและ รับจ้าง	2.31				-	
ธุรกิจส่วนตัว	2.43					-

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบผลต่างค่าเฉลี่ยค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันจำแนกตามการเรียนพิเศษเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

การเรียนพิเศษ		ความถี่		
		ไม่เรียนเลย	เรียนเป็นบางครั้ง	เรียนเป็นประจำ
ความถี่	$\bar{x}$	2.25	2.56	2.51

ไม่เรียนเลย	2.25	-	
เรียนเป็นบางครั้ง	2.56	0.31	-
เรียนเป็นประจำ	2.51	0.26	-

อภิปรายผล

จากการศึกษาสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับอาชีพที่สังคมยกย่องตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดตรัง พบว่า อาชีพแพทย์คืออาชีพที่นักเรียนมีความเห็นว่าเป็นอาชีพที่สังคมยกย่องมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาชีพแพทย์เป็นอาชีพที่คนในสังคมส่วนใหญ่มองว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของสังคมและรายได้ดี ดังจะเห็นได้ว่าผู้ปกครองมักจะสนับสนุนส่งเสริมให้บุตรหลานของตนเรียนแพทย์ โดยมีความพยายามปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ๆ เพราะมองเห็นถึงอนาคตที่ดี แม้บางคนจะไม่มีความรู้ความสามารถพอในวิชาชีพนี้ แต่พ่อแม่ผู้ปกครองก็ยังพยายามส่งเสริมให้ลูกเรียนให้เก่ง สอดคล้องกับ ญัฐธิดา ลวานนท์ และคณะ (2560: 651) กล่าวว่าค่านิยมที่พ่อแม่ต้องการให้ลูกสอบเข้าคณะแพทยศาสตร์นั้นเป็นค่านิยมหนึ่งที่มีอยู่ทั่วไปในสังคมไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแม้กระทั่งในปัจจุบันบางครอบครัวก็ยังมีค่านิยมดังกล่าวเนื่องจากมองว่าการเป็นแพทย์ในสังคมไทยเป็นอาชีพที่มีเกียรติมีรายได้ดี และอาจเป็นความภาคภูมิใจของครอบครัวที่ลูกของตนเองเรียนเก่ง เช่นเดียวกับ พระครูปริยัติกิตติธำรง (2557, อ้างในสุภาวดี ขุนทองจันทร์, 2559: 162) กล่าวว่าค่านิยมนี้ได้แทรกซึมมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะค่านิยมสังคมไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจ ทำให้มีค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง แทรกซึมเข้ามาเป็นอุปสรรคในการอยู่ร่วมกัน เช่น การเห็นคุณค่าของเงินตรามากเกินไป นิยมความร่ำรวย มั่งคั่งเนื่องจากคนรวยจะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในสังคม ดังนั้นคนส่วนใหญ่จึงดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความมั่งคั่ง การนิยมความหรูหราใช้ของที่มาจากต่างประเทศเพื่อแสดงให้เห็นว่าตนมีสถานภาพทางสังคมสูง เป็นต้น

2. การเปรียบเทียบค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันของนักเรียนในจังหวัดตรัง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 เพศ เพศชายมีค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันต่ำกว่าเพศหญิง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโดยบริบทบทบาทของความเป็นเพศชายอาจจะถูกคาดหวังจากครอบครัวว่าจะต้องมีความเป็นผู้นำ ประสบความสำเร็จ และเป็นความหวังของครอบครัวมากกว่าเพศหญิง โดยเฉพาะครอบครัวที่มีลูกเป็นผู้ชายคนเดียว หรือเป็นลูกคนเดียวก็就会被คาดหวังมากกว่าจนก่อให้เกิดเป็นความเครียดในระดับสูงได้ ซึ่ง Robbins, S.P. (1993 อ้างใน สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา และ อ้อมใจ วงษ์มณฑา, 2555: 15) กล่าวว่าบทบาทต่าง ๆ ของบุคคลที่มีอยู่ในกลุ่มสังคมมีอยู่หลายแบบด้วยกัน หนึ่งในนั้นคือบทบาทที่คาดหวัง (Role Expectation) เป็นความเชื่อของบุคคลอื่น ๆ ที่เชื่อว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งหรือสถานภาพนั้น ๆ โดยที่พฤติกรรมที่คาดหวังจะถูกกำหนดขึ้นโดยการประเมินจากบริบทของบทบาทที่บุคคลดำรงอยู่ บทบาทที่คาดหวังเป็นผลรวมของความเชื่อของบุคคลในสังคม จนกลายเป็นกฎเกณฑ์ทั่วไปของสังคม และในส่วนของสังคมไทยก็เป็นสังคมหนึ่งที่มีค่านิยมเรื่องบทบาทความเป็นชายที่จะต้องเป็นผู้นำ ดังนั้น การมีมุมมองในเชิงลบจึงอาจมีน้อยกว่าเพศหญิง

2.2 ระดับการศึกษาของบิดามารดา นักเรียนที่บิดามารดามีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปมีค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันสูงกว่านักเรียนที่บิดามารดามีระดับอื่น ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาในระดับนี้ได้มีประสบการณ์ด้านการเรียนมามากกว่าบิดามารดากลุ่มอื่น ๆ จึงอาจจะมีมุมมองความคิดและความคาดหวังด้านการเรียนต่อนักเรียนมากตามไปด้วย ในทางตรงกันข้ามบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่าจะมีมุมมองด้านการศึกษาหรือโอกาสในการรับรู้ข้อมูลด้านการศึกษาที่จะนำไปสู่การสร้างแรงกดดันหรือความคาดหวังแก่นักเรียนได้น้อยกว่า ประกอบกับค่านิยมด้านการเรียนในสังคมไทยที่เน้นเรื่องการแข่งขันเรียนมากกว่าการช่วยกันเรียน จึงทำให้เกิดเป็นค่านิยมเชิงลบเกิดขึ้น สอดคล้องกับ ประหยัด พิมพา (2561: 246-247) กล่าวว่าแนวคิดของทุนนิยมที่มุ่งแข่งขันได้แพร่กระจายไปทั่วโลกส่งผลให้ผู้คนต่างมุ่งแข่งขันและพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประกอบกับสถาบันการศึกษาจำนวนมากมุ่งพัฒนาความรู้ทางวิชาการและประเมินผลการเรียนที่ความสามารถทางวิชาการ จนอาจจะเลยการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้การไม่ได้มีผู้สอนที่รู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคุณธรรมจริยธรรมโดยตรงหรือมีคุณภาพ ย่อมส่งผลต่อคุณภาพการสอนของวิชาคุณธรรมจริยธรรมได้

2.3 อาชีพของบิดามารดา นักเรียนที่มีบิดามารดาประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ มีค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาประกอบอาชีพอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะค่านิยมสังคมไทยจะยกย่องผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ ดังนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองจึงมักมีความคาดหวังต่อบุตรว่าจะต้องเรียนเก่ง ประสบความสำเร็จให้สมกับฐานะแห่งอาชีพของตน จึงเกิดเป็นค่านิยมดังกล่าวขึ้น สอดคล้องกับ ศิพินิทกานต์ ฝ่ายสมบัติ (2562, 3) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมของข้าราชการไทยและระบบราชการไทย โดยกล่าวว่าพฤติกรรมของข้าราชการมีส่วนสำคัญในการกำหนดค่านิยม ระบบความคิด ระบบความเชื่อ หรือการกระทำของข้าราชการที่มีลักษณะถาวรซึ่ง ข้าราชการได้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ฉะนั้น เมื่อวิเคราะห์ค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันก็มีความเป็นไปได้ว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐอาจมีความคาดหวังต่อบุตรหลานจนก่อให้เกิดเป็นค่านิยมดังกล่าวได้

2.4 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน นักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยต่อสูง มีค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันมากกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยต่ำ อาจเนื่องมาจากการมีสถานะทางการเงินที่ดีนั้นทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความสามารถในการส่งเสริมบุตรหลานด้านการเรียนได้มากกว่าครอบครัวที่มีสถานะทางการเงินต่ำ โดยสถานะการเงินของครอบครัวมักจะมาพร้อมกับความคาดหวังว่าบุตรหลานจะต้องประสบความสำเร็จด้านการเรียน จึงก่อให้เกิดเป็นค่านิยมดังกล่าว สอดคล้องกับพรชัย หลายพสุ และคณะฯ (2554: 514) ที่กล่าวว่าสถานะการเงินของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความเครียดของนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะมีความพร้อมในการสนับสนุนด้านการเรียนมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่สูง เมื่อมีโอกาสหรือช่องทางใดที่สามารถส่งเสริมด้านการเรียนได้ ก็จะทำให้การส่งเสริมแก่บุตรได้อย่างเต็มที่ แต่ในบางครั้งอาจจะมีการส่งเสริมพร้อมกับการตั้งความหวังไว้กับบุตร ก่อให้เกิดความกดดัน นอกจากนี้การมีฐานะทางสังคมที่ดีอาจทำให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องผลักดันบุตรให้เป็นคนเก่ง ประสบความสำเร็จ หรือมีทักษะบางอย่างที่โดดเด่นเพื่อตอบสนองต่อการยอมรับของสังคม ซึ่งอาจมีการสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัลเมื่อทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความคาดหวังของพ่อแม่

2.5 นักเรียนที่เรียนพิเศษเป็นประจำมีค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันมากกว่านักเรียนที่เรียนเป็นบางครั้งและไม่เรียนเลย ทั้งนี้เป็นเพราะธรรมชาติของนักเรียนที่เรียนพิเศษอาจมีความคาดหวัง มีเป้าหมายในการเรียนที่ชัดเจน จึงส่งผลให้เกิดเป็นค่านิยมดังกล่าว กล่าวคือ นักเรียนอาจมีพฤติกรรมการแข่งขันกันเอง การมีค่านิยมว่าจะต้องศึกษาต่อในสถาบันที่มีชื่อเสียง ต้องเรียนคณะที่สังคมยกย่อง หรืออาจจะมี ความเชื่อว่าคนเรียนเก่งเท่านั้นที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ดังนั้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันแตกต่างกัน สอดคล้องกับ Ann Redhead (2559: ๗) ที่พบว่า ปัจจัยการตัดสินใจเข้าเรียนในโรงเรียนกวดวิชาของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนนทบุรี อันดับแรกคือ การเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับอาชีพที่สังคมยกย่องตามความคิดเห็นของนักเรียน ระดับค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบัน และเปรียบเทียบค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบัน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดตรัง จากผลการวิจัยสรุปได้ว่านักเรียนมีค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพที่สังคมยกย่องมากที่สุดคือ อาชีพแพทย์ นักเรียนมีค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันในระดับต่ำ และนักเรียนที่มีเพศ ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการเรียนพิเศษแตกต่างกัน มีค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันแตกต่างกัน จากผลการศึกษาดังกล่าวมีข้อสังเกตที่สำคัญคือ ค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับอาชีพที่สังคมยกย่องตามความคิดเห็นของนักเรียนที่พบว่า อาชีพแพทย์คืออาชีพที่นักเรียนมีความเห็นว่าเป็นอาชีพที่สังคมยกย่องมากที่สุด ซึ่งค่านิยมดังกล่าวอาจส่งผลต่อนักเรียนได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ กล่าวคือ ผลด้านบวกคือจะทำให้นักเรียนมีความมุ่งมั่น พยายาม และมีโอกาสประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ ผลด้านลบคือ อาจจะทำให้ นักเรียนเกิดความคาดหวังหรือความกดดันที่อาจนำไปสู่การมีปัญหาด้านสุขภาพจิต เช่น การเกิดความเครียด ความกดดัน หรือความวิตกกังวล เป็นต้น ดังนั้น โรงเรียน นักเรียน และผู้ปกครอง

จะต้องมีการสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับเป้าหมายในการเรียนของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งหากมีการส่งเสริมให้นักเรียนให้ค้นพบศักยภาพของตนเอง เลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองต้องการ โดยไม่ยึดติดค่านิยมทางสังคมมากเกินไป จะทำให้นักเรียนมีความสุขกับชีวิตการเรียนมากขึ้น

ข้อค้นพบใหม่

จากผลการศึกษาข้อค้นพบที่น่าสนใจที่นำเสนอ คือพบว่า ค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพที่สังคมยกย่องมากที่สุดตามความคิดเห็นของนักเรียน ซึ่งปรากฏว่า คือ อาชีพแพทย์ ซึ่งเป็นการยืนยันกระแสในสังคมเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วยกระบวนการการวิจัยและข้อมูลทางสถิติว่าค่านิยมด้านการเรียนในกลุ่มนักเรียนนั้นมีความเห็นว่าอาชีพแพทย์คืออาชีพที่สังคมยกย่องมากที่สุด และอีกประเด็นคือ เรื่องการเรียนพิเศษ หรือการเรียนกวดวิชา ซึ่งพบว่านักเรียนที่เรียนพิเศษแตกต่างกัน ค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันแตกต่างกัน โดยคนที่เรียนเป็นบางครั้งและเรียนเป็นประจำจะมีค่านิยมทางสังคมที่สอดคล้องกับแนวโน้มด้านลบของการศึกษาไทยในปัจจุบันมากกว่านักเรียนที่ไม่เรียนพิเศษเลย

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐธิดา ลวานนท์ และคณะ. (2560). แรงจูงใจในการเรียนแพทย์ของนิสิตแพทย์คณะ แพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *วารสารจุฬาลงกรณ์เวชสาร*, 61(5), 647-662. http://clmjournals.org/_fileupload/journal/52-9.pdf.
- ประหยัด พิมพา. (2561). การศึกษาไทยในปัจจุบัน. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร*, 7(1), 242-249. <https://so01.tcithaijo.org/index.php/AJMBU/article/view/197302/137274>
- พรชัย หลายพล, ดวงทิพย์ คงสกลิน, พัชรี วรรณสิน และ ภาณุ ลิ้มวารักษ์. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรณีศึกษา โรงเรียนในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. *เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49: สาขาวิทยาศาสตร์*. หน้า 514-520.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์. <https://dictionary.orst.go.th/index.php>

- ละเอียดยุค คีลาน้อย และกันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ. (2562). การใช้มาตราประมาณค่าในการศึกษาวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ การโรงแรม และการท่องเที่ยว. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 8(5), 112-126.
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jms_ubu/article/view/196862/137606
- สุภาวดี ขุนทองจันทร์. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์กับค่านิยมพื้นฐานในสังคมไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(1), 160-185.
https://www.ubu.ac.th/web/files_up/08f2016071215021957.pdf
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรัง. (2563). จำนวนนักเรียนในจังหวัดตรัง. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2565, จาก <https://sites.google.com/view/information2563trang/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%81>.
- สำรวจของศูนย์สำรวจความคิดเห็นของประชาชน นิด้าโพล. (2557). สถิติการเรียนกวดวิชา. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.webythebrain.com/article/survey-of-schools-is-Essential>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ฉบับประกาศรื้อทบทวนเชิงนโยบาย. สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2565, จาก https://drive.google.com/file/d/1XSBMp8OCsawJqECOBX_ZLB91-cRrNsEV/view.
- ศิพินินทกานต์ ฝ่ายสมบัติ. (2562). *ค่านิยมในการทำงานของข้าราชการรุ่นใหม่ของกรมสรรพากรกระทรวงการคลัง กรุงเทพมหานคร* [การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา และ อ้อมใจ วงษ์มณฑา. 2555. ความคาดหวังของผู้บริหาร บุคลากร และนักศึกษาต่อบทบาทการส่งเสริมการบริหารงานเอกสารข้อมูลทางวัฒนธรรมของสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. รายงานการวิจัย.
- Ann Redhead. (2558). *ปัจจัยการตัดสินใจเข้าเรียนในโรงเรียนกวดวิชาของผู้เรียน*

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดนนทบุรี. [วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต วิทยาลัยครุศาสตร์ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Robbins, S.P. (1993). Organization Behavior; Concepts, Controversies, and
Applications. (6th Ed.), New Jersey, Prentice Hall.

Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis.3rdEd.New York. Harper
and Row Publications.

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปี พ.ศ. 2564 ที่ให้
การสนับสนุนงบประมาณในการวิจัยครั้งนี้

รัฐสวัสดิการ: การนำไปปฏิบัติในบริบทสังคมไทยเพื่อความครอบคลุมทางสังคม
Welfare State: Implementation in the Thai Social Context
for Social Inclusion

นิภาพรรณ เจนสันติกุล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Nipapan Jensantikul

Faculty of Humanities and Social Science, Khon Kaen University

Corresponding Author, Email: nipajen@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การนำรัฐสวัสดิการไปปฏิบัติในบริบทสังคมไทยเพื่อความครอบคลุมทางสังคม โดยนำแนวคิดทางนโยบายสาธารณะมาใช้ในการอธิบาย ผลการวิเคราะห์ พบว่า การดำเนินการรัฐสวัสดิการผ่านนโยบายสาธารณะควรเป็นการดำเนินการเพื่อสร้างความเสมอภาคเท่าเทียมกันของประชาชนทั้งในทางเศรษฐกิจ การได้รับบริการพื้นฐานจากรัฐและการครอบคลุมทางสังคมที่ประชาชนทุกคนในระบบสังคมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเข้าถึงและรับบริการจากรัฐ โดยควรทบทวนการใช้ภาษีและการปฏิรูปการจัดเก็บภาษีใหม่ และการออกแบบการจัดสวัสดิการที่ครอบคลุมทุกคน ตลอดจนการทำให้รัฐสามารถจัดสวัสดิการที่ไม่ใช่ลักษณะของการสงเคราะห์และเพื่อความสำเร็จของการนำรัฐสวัสดิการไปปฏิบัติทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างความร่วมมือ จำแนกเป็น 5 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านการปกครอง 2) มิติด้านการบริหาร 3) มิติด้านความเป็นอิสระ 4) มิติด้านการปันข้อมูลที่เกิดประโยชน์ร่วมกัน และ 5) มิติการแลกเปลี่ยนและการสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน

คำสำคัญ: ความครอบคลุมทางสังคม; นโยบายสาธารณะ; รัฐสวัสดิการ

Abstract

This academic article aims to analyze the implementation of a welfare state in the Thai social context for social inclusion. It is the use of public policy

concepts to describe it. The results of the analysis revealed that the implementation of the welfare state through public policy should be carried out to create equality and equality of the people both in the economy obtaining basic state services and in social inclusion, in which all citizens of the social system have equal rights to access and receive government services. The use of tax and taxation reform should be reviewed and the design of welfare should cover all as well as enable the state to provide welfare that is not the nature of welfare and for the success of the implementation of the welfare state. All relevant agencies should pay attention to the cooperation process, categorized into 5 dimensions: 1) governance dimension; 2) management dimension; 3) independence dimension; 4) mutually beneficial information sharing dimension; 5) exchange dimension and trust building.

Keywords: Social Inclusion; Public Policy; Welfare State

บทนำ

การที่รัฐชาติหรือสังคมมีบทบาทความรับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น การตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนในด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย เช่น นโยบายการรักษาพยาบาลฟรีสำหรับคนยากจน พ.ศ. 2518 การออกบัตรผู้มีรายได้น้อย พ.ศ. 2524 ของรัฐบาล มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า พ.ศ. 2544 ของรัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร เป็นการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อการดูแลทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางสังคม เป็นการเสริมสร้างความผาสุกให้แก่ประชาชนโดยรัฐเป็นผู้ดำเนินการทั้ง เป็นรูปแบบที่กำหนดด้านนโยบายของประเทศ ซึ่งเน้นการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างระบบหลักประกันการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพอย่างน้อยในระดับพื้นฐานแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกันเพื่อบรรเทาผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากนโยบายการพัฒนาประเทศและประเทศที่เป็นรัฐสวัสดิการที่พยายามใช้อำนาจรัฐเพื่อควบคุมอำนาจตลาดไม่ให้สร้างความเดือดร้อนให้กับพลเมืองและเพื่อบรรเทาผลกระทบของอำนาจตลาดโดยอาศัยกลไกด้านการเมืองและการบริหารจัดการ เป็นเครื่องมือสร้างความมั่นคงทางสังคม เป็นสิ่งที่เรียกว่า รัฐสวัสดิการ

โดยประเทศที่มีนโยบายสังคมที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในสังคมที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยรัฐจัดนโยบายเสริมสร้างการให้บริการทางสังคมให้กับประชาชนอย่างกว้างขวางทั่วถึง เช่น สวีเดนที่มีการจัดสวัสดิการให้บิดาสามารถลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรได้ในปี พ.ศ. 2517 สวัสดิการด้านการศึกษา การเรียนฟรีตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงปริญญาตรี เป็นต้น (มาดริกา จันทาโก, 2564: 35) เป็นการสร้างระบบความมั่นคงทางสังคมให้กับประชาชนภายในรัฐ จึงเป็นที่มาของการสร้างระบบและกลไกในการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อช่วยเหลือประชาชนและยังเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นเศรษฐกิจในทางอ้อมอีกด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามเงื่อนไขในการแก้ไขปัญหาสังคมขนาดใหญ่ที่ต้องอาศัย อำนาจของรัฐบาลควบคู่กับการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ผู้ประกอบการ และภาคประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และสร้างแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน (รพีพรรณ คำหอม, 2545 อ้างถึงใน พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง) และคณะ, 2564: 111) และหากพิจารณาถึงการจัดสวัสดิการของประเทศไทยที่ผ่านมาพบว่า ระบบสวัสดิการของประเทศไทยเป็นการให้ความช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาเฉพาะกลุ่มทำให้เกิดปัญหาคนตกหล่นจากนโยบายเป็นจำนวนมาก เช่น โครงการเราไม่ทิ้งกันโดยการสนับสนุนเงินคนละ 5,000 บาทต่อเดือนเป็นเวลา 3 เดือนให้ผู้ได้รับสิทธิ์กว่า 15 ล้านคนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด 19 โครงการชิมช้อปใช้ที่สนับสนุนการใช้จ่ายผ่านระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือที่เรียกว่า g-Wallet เป็นต้น ซึ่งสะท้อนว่ามีคนไทยกว่าร้อยละ 60 ที่มีโอกาสถูกทิ้งไว้ข้างหลัง โดยคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า (ธนิกันต์ ศรีจันทร์ และภักดี โพธิ์สิงห์, 2564: 326) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มที่อยู่นอกระบบการศึกษาไม่ได้รับการจ้างงานอีกจำนวนมาก โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง ได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง คนพิการที่ยังไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้ รวมถึงแรงงานนอกระบบที่มีสภาพการทำงานที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีสัญญาจ้างงานอย่างเป็นทางการ ไม่ได้รับค่าแรงที่เป็นธรรม และไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 (นิภาพรณ เจนสันติกุล, 2564: 3; กาณติมา พงษ์นัยรัตน์, 2564: 30)

ดังนั้นระบบสวัสดิการที่ดี โดยมีคนเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่ระบบสวัสดิการสังคมที่เป็นการสงเคราะห์ แต่เป็นเครื่องมือเชิงนโยบายในการพัฒนาประเทศที่มีคนเป็นศูนย์กลาง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาศักยภาพคน การดูแลคนเมื่อยามตกทุกข์ได้ยาก การช่วยเหลือคนจนและกลุ่ม

เพราะบางผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งการส่งเสริมให้ได้ทำงานที่ดี (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), 2564)

จากสถานการณ์และปัญหาข้างต้น เป็นที่มาของบทความวิชาการเรื่องรัฐสวัสดิการ: การนำไปปฏิบัติในบริบทสังคมไทยเพื่อความครอบคลุมทางสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การนำรัฐสวัสดิการไปปฏิบัติกับความครอบคลุมทางสังคมโดยนำแนวคิดทางนโยบายสาธารณะมาใช้ในการอธิบาย

ภาพรวมของสวัสดิการในประเทศไทย

ในงานวิจัยของธรรมาพิชิต (2560: 194-195) เรื่อง พัฒนาการของระบบสวัสดิการในประเทศไทยจาก พ.ศ. 2475 ถึง 2543: ข้อสังเกตจากการศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีกับประสบการณ์ของประเทศไทยนั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพทางการเมืองโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาธิปไตยเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการของระบบสวัสดิการ การขาดหายไปของกลไกประชาธิปไตยในช่วง พ.ศ. 2500-2530 ส่งผลให้นโยบายสวัสดิการในด้านต่าง ๆ เกิดการขยายตัวอย่างจำกัดและไม่ครอบคลุมถึงคนยากจน จนกระทั่งประเทศไทยเข้าสู่ช่วงการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาธิปไตยใน พ.ศ. 2530-2543 กลไกในระบบประชาธิปไตยจึงได้ผลักดันให้นโยบายสวัสดิการของไทยขยายตัวและมีความทั่วถึงมากขึ้น นโยบายสวัสดิการที่ให้การอุปถัมภ์ไปที่ประชาชนเฉพาะกลุ่มมีความสำคัญทางการเมืองสภาพนี้สร้างเงื่อนไขให้การขยายสวัสดิการไปสู่คนยากจนของไทยมักจะออกมาในลักษณะนโยบายที่อุดหนุนไปที่เกษตรกร ซึ่งเป็นนโยบายที่มักประสบข้อจำกัดด้านประสิทธิภาพในการกระจายประโยชน์ให้ทั่วถึงคนยากจน

ดังนั้นสวัสดิการที่มีอยู่ในประเทศไทยมาจากนโยบายสวัสดิการ ซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นเมื่อรัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่งที่เข้ามาบริหารประเทศ เมื่อไม่ได้เป็นรัฐบาลแล้วนโยบายนั้นอาจจะไม่ได้ทำต่อหรือมีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การให้สวัสดิการ เช่น นโยบายรถเมล์และรถไฟฟ้าฟรีเคยเป็นนโยบายให้ประชาชนทุกคนแบบถ้วนหน้าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ภายใต้การนำของนายสมัคร สุนทรเวช ที่เสนอมาตรการลดภาระค่าครองชีพประชาชน ที่เรียกอย่างเป็นทางการว่า “6 มาตรการ 6 เดือน ฝ่าวิกฤติเพื่อคนไทยทุกคน” แต่เมื่อเปลี่ยนรัฐบาลก็ยกเลิก ในปี พ.ศ. 2558 จากเดิมที่ทุกคนใช้บริการได้เปลี่ยนเป็นให้ผู้ที่ใช้รถเมล์และรถไฟฟ้าฟรีได้ต้องเป็นผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเท่านั้น โดยคนกลุ่มนี้ได้รับเงินค่าเดินทางเป็นค่ารถเมล์ MRT และ BTS

รวมกัน 500 บาท รถ ขบส. 500 บาท และรถไฟ 500 บาท/คน/เดือน (คมชัดลึกออนไลน์, 2558; สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2561: 7)

จากลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายสาธารณะไม่ครอบคลุมทุกคน เนื่องจากพิจารณาจากความจำเป็นและมีการกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขในการเข้าร่วมหรือการรับสิทธิ ซึ่งรัฐบาลพยายามลดช่องว่างของความยากจนให้เกิดการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันให้มากขึ้นชี้ให้เห็นโดยภาพรวมได้ว่ารัฐได้เสริมสร้างนโยบายด้านสวัสดิการสังคมที่เน้นความสำคัญในเรื่องมาตรฐานการครองชีพความเป็นอยู่ที่ดีเป็นความชอบธรรมที่รัฐพึงมอบให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงโดยมีเงินทุนหลักที่จัดสรรเป็นงบประมาณเข้าสู่ระบบรัฐสวัสดิการด้านภาษีที่รัฐจัดเก็บ ส่วนการจัดสวัสดิการเป็นการตัดสินใจของรัฐบาลที่กำหนดว่าควรให้ความช่วยเหลือในเรื่องใด ตามสถานการณ์สภาพแวดล้อมหรือความต้องการของสังคมเป็นรัฐที่มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสในการเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตพร้อมทั้งรัฐมีหลักประกันถึงความมั่นคงในเรื่องต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน (พระศิลาศักดิ์ สุเมธ (บุญทอง) และคณะ, 2564: 114)

หากพิจารณาในเชิงของความเหลื่อมล้ำอาจพิจารณาได้จากความเหลื่อมล้ำด้านโอกาส โดยพิรญาณ์ รณภาพ (2564) ได้สรุปถึงความเหลื่อมล้ำด้านโอกาส โดยพิจารณาจากการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและสาธารณสุข สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า เมื่อพิจารณาในเชิงปริมาณ ประเทศไทยมีพัฒนาการโดยรวมที่ดีขึ้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สะท้อนจากการเพิ่มขึ้นของอัตราการเข้าเรียนสุทธิ โดยเฉพาะในระดับชั้นอนุบาลที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 65.1 ในปี 2553 เป็นร้อยละ 78.1 ในปี 2562 และสัดส่วนประชากรที่เข้าถึงระบบประกันสุขภาพที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง หลังรัฐบาลจัดตั้งโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าขึ้นในปี 2544 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในเชิงคุณภาพกลับ พบว่า การให้บริการทางการศึกษาและสาธารณสุขในแต่ละพื้นที่ของไทยยังคงเหลื่อมล้ำสูง โดยเป็นผลจาก 2 ปัจจัยหลัก คือ 1) ประสิทธิภาพในการจัดสรรบุคลากรและอุปกรณ์ทางการแพทย์และการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกัน และ 2) ภาวะความยากจนที่ทำให้ครัวเรือนจำนวนหนึ่งไม่สามารถเข้าถึงระบบสาธารณสุขและการศึกษาที่มีคุณภาพได้

ดังนั้นการออกแบบนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำแก่ครัวเรือนต้องทำเป็นระบบตั้งแต่การเพิ่มความสามารถในการหารายได้ทั้งจากการทำงานและการลงทุนให้กับครัวเรือน ไปจนถึง

การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรรายได้ภาษีและรายจ่ายเงินโอนของภาครัฐผ่านนโยบายเพิ่มรายได้ครัวเรือน วัดประสิทธิผลผ่านทุกช่องทางทั้งค่าความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ที่คำนวณจากรายได้รวมของครัวเรือนและค่าความไม่เท่าเทียมกันสุทธิที่คำนวณจากรายได้ที่ใช้จ่ายได้ของครัวเรือนซึ่งเท่ากับรายได้รวมหลังหักภาษีบวกกับเงินโอนที่ได้รับจากภาครัฐ สอดคล้องกับ สำนักข่าวอินโฟเควสท์ (2565) ที่ระบุว่ารัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการพิจารณาทบทวนมาตรการยกเว้นภาษีและมาตรการลดหย่อนต่าง ๆ ที่ทำให้รัฐสูญเสียรายได้ ควบคู่ไปกับการพัฒนาผลักดันแนวทางในการเพิ่มความสามารถในการจัดเก็บรายได้รัฐบาลให้มั่งคั่งในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยคำนึงให้สอดคล้องตามความเหมาะสมและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะต่อไป

ส่วนนโยบายด้านภาษีและเงินโอน ควรวัดประสิทธิผลจากส่วนต่างระหว่างค่าความไม่เท่าเทียมกันของรายได้และค่าความไม่เท่าเทียมกันสุทธิเพื่อเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของครัวเรือนก่อนและหลังการดำเนินนโยบายด้านภาษีและเงินโอน โดยส่วนต่างที่มีค่ามากสะท้อนถึงการจัดเก็บภาษีที่ไม่ได้เพิ่มความเหลื่อมล้ำหรือช่วยลดความเหลื่อมล้ำได้ และประสิทธิภาพการจัดสรรรายได้ภาษีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำผ่านการจ่ายเงินโอนของภาครัฐ สอดคล้องกับ พัชรี สายบุญเย็น (2564: 158) ที่ระบุว่า การเสริมประสิทธิภาพการจัดสรรรายได้และเงินโอนของภาครัฐควรมีการดำเนินการปฏิรูปโครงสร้างการจัดเก็บภาษี โดยเรียกเก็บภาษีที่ดินและมรดกในอัตราที่สูงขึ้น รวมทั้งขยายฐานภาษีด้วยการสร้างแรงจูงใจให้เข้าสู่ระบบภาษีได้มากขึ้น เพื่อให้ภาครัฐมีรายได้เพียงพอ สำหรับรายจ่ายโดยเฉพาะรายจ่ายลงทุนในทุนมนุษย์ที่จะช่วยให้ครัวเรือนกลุ่มรายได้น้อยสามารถสร้างรายได้ได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพาสวัสดิการจากภาครัฐในระยะยาว ในส่วนของการครอบครองที่อยู่อาศัยจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า อัตราการครอบครองที่อยู่อาศัยของครัวเรือนกลุ่มรายได้น้อยมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา

โดยในปี 2558 ครัวเรือนกลุ่มรายได้น้อยที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยของตนเองมีประมาณ 3.6 ล้านครัวเรือน หรือร้อยละ 17.0 ของครัวเรือนทั้งหมด 21.3 ล้านครัวเรือน เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 12.2 ในปี 2550 (พิชญานันท์ รณภาพ, 2564) การขยายระยะเวลาจาก 10 ปีเป็น 20 ปีครอบคลุมเฉพาะกลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อย แต่แผนแม่บท 20 ปีจะมีความครอบคลุมมากขึ้น ทั้ง

ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง และผู้ด้อยโอกาส ทั้งนี้เพื่อให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงการมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง และมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ (สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 2560)

การนำรัฐสวัสดิการไปปฏิบัติในบริบทสังคมไทยเพื่อความครอบคลุมทางสังคม

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2558: 166) ได้ระบุถึงจุดแข็งในการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย คือ มีกฎหมายด้านการจัดสวัสดิการสังคมทั้งระดับมหภาคและจุลภาค มีกฎหมายแม่บท ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และกฎหมายเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย เช่น พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2550 ฯลฯ อีกทั้งยังมีกองทุนตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม กองทุนคุ้มครองเด็ก กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากภาคประชาสังคม และภาคเอกชนในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมายบางส่วนอีกด้วย สำหรับจุดอ่อน คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศไทยยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าทางด้านสังคม ทำให้การให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการสังคมน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ประกอบกับฐานข้อมูลของผู้รับบริการยังไม่เป็นระบบ และขาดการเชื่อมโยงข้อมูลกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการสังคมแก่คนในชุมชน ไม่สามารถขับเคลื่อนงานที่ได้รับการถ่ายโอนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้เนื่องจากบุคลากรขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ อีกทั้งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ยังไม่สามารถสนับสนุนกลไกการดำเนินงานรวมไปถึงการติดตามประเมินผลจึงทำให้กระบวนการดำเนินงานยังไม่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการนำแนวคิดหลักด้านการจัดสวัสดิการสังคมมาเป็นกรอบสำคัญสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานของประชาชนระดับรากหญ้า ภายใต้ความคาดหวังต่อการลดความเหลื่อมล้ำ โดยมีแนวคิดหลัก 2 ประการ คือ รัฐจะให้สวัสดิการทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เช่น การให้สิทธิทางการศึกษากับประชาชนทุกคนเท่ากัน ซึ่งหากรัฐใช้จ่ายเรื่องการศึกษาต่อหัว

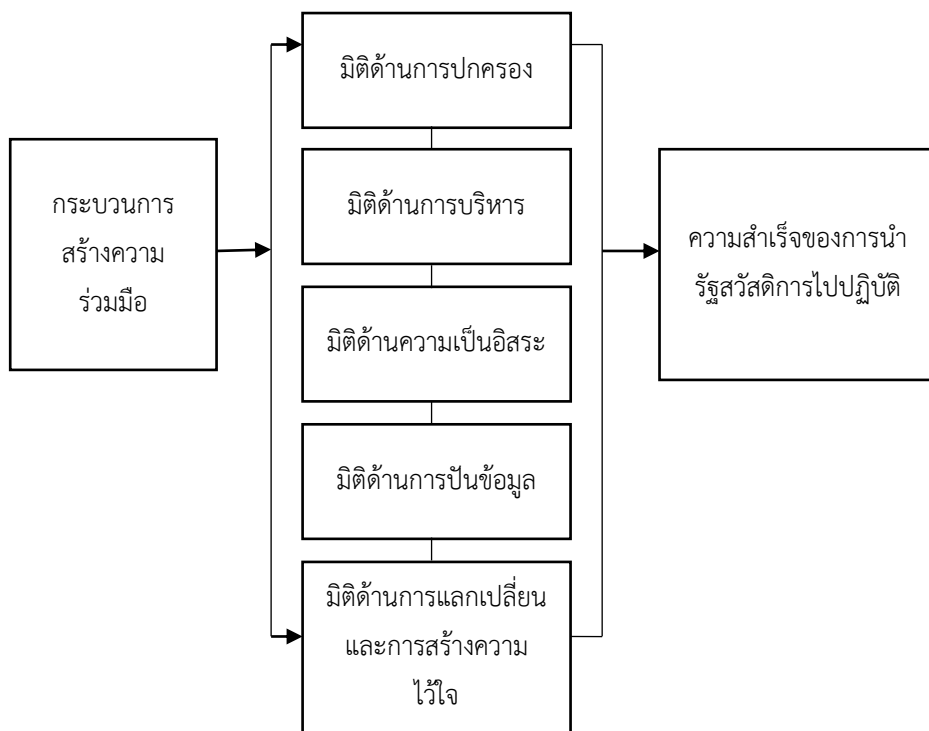
เท่ากันย่อมหมายถึงว่าประโยชน์ที่ตกกับคนจนเมื่อคิดเทียบกับรายได้ย่อมสูงกว่าคนรวย ให้เป็นไปตามหลักความครอบคลุมทางสังคมรัฐจะดูแลผู้ด้อยโอกาสเป็นพิเศษ กล่าวคือ รัฐเป็นผู้มอบสวัสดิการบางประเภทเฉพาะกับคนจนและผู้ด้อยโอกาสเท่านั้น ข้อคิดนี้ได้รับการยืนยันจากหลักฐานเชิงประจักษ์ว่า มาตรการที่ได้ผลที่สุดและประสบความสำเร็จในการลดความเหลื่อมล้ำ คือ การสร้างและปรับปรุงระบบความคุ้มครองทางสังคมและระบบสวัสดิการ ให้มีความครอบคลุมอย่างทั่วถึงและมีความเป็นธรรม สิทธิสวัสดิการ คือ สิทธิส่วนรวมของคนในสังคมและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมใหม่ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ของคนในสังคมบนความเท่าเทียมกัน (Flear & Vakulenko, 2010: 670) ซึ่งหากพิจารณาตามศาสตร์ด้านนโยบายสาธารณะจะพบว่า ในเชิงนโยบายสาธารณะมีปัญหาในเรื่องของการจัดสวัสดิการเนื่องจากข้อมูลสวัสดิการแห่งรัฐที่ขาดความถูกต้องประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดความเชื่อมโยงกันในการทำงาน ในขณะที่มาตรการอื่น อาทิ มาตรการด้านเศรษฐกิจและสังคม อาจได้ผลเพียงบางส่วนและไม่ยั่งยืน เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะระบบการคุ้มครองทางสังคมเป็นระบบที่ช่วยจัดการความเสี่ยงที่เกิดกับคนยากจนหรือผู้มีรายได้น้อยได้ดี ทำให้คนยากจนมีโอกาสทางการศึกษา เข้าถึงแหล่งงาน แหล่งเงินทุน เป็นการสะสมทุนโดยเฉพาะทุนมนุษย์ การพัฒนาระดับตน และหลุดพ้นความยากจนได้ในที่สุด การคุ้มครองทางสังคมโดยการมอบสวัสดิการ มิได้เพียงช่วยลดช่องว่างระหว่างคนจน ขยายฐานคนชั้นกลางเท่านั้นแต่ยังช่วยลดช่องว่างระหว่างคนชั้นกลางกับคนมีรายได้สูงอีกด้วย (พัชรกันย์ เจริญชุตินันท์ และสมเดช มุงเมือง, 2562: 339) ซึ่งในทางนโยบายสาธารณะ การดำเนินการแบบรัฐสวัสดิการ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานหลายฝ่าย โดย Thomson, Perry & Miller (2007: 23) ได้ระบุถึงกระบวนการสร้างความร่วมมือ จำแนกเป็น 5 มิติ ได้แก่

1) มิติด้านการปกครอง เป็นการตัดสินใจร่วมกันเกี่ยวกับกฎระเบียบ การเจรจาและการทำความเข้าใจร่วมกัน ส่งเสริมการทำงานร่วมกันแบบร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย (Barrack, 2009: 16; Batory & Svensson, 2019: 1) 2) มิติด้านการบริหาร ผู้เกี่ยวข้องในเครือข่ายมีหลากหลายและมีบทบาทแตกต่างกัน เช่น ส่งเสริมสนับสนุน อำนวยความสะดวก สนับสนุนการเงิน โดยแต่ละคนมาร่วมมือกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน เป็นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการให้สามารถตอบสนองกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด มิติการทำงานจึงเป็นแนวราบมากกว่าแนวดิ่ง การเปิดโอกาสให้คนทุก

คนที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมโต้แย้ง ร่วมรับรู้ ร่วมวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งกันและกัน การหาประโยชน์ร่วมกันจากทุกภาคส่วนสอดคล้องกับการจัดทำบริการสาธารณะแบบร่วม เป็นการจัดทำบริการสาธารณะที่ความสัมพันธ์เท่ากันระหว่างผู้จัดบริการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ และผู้ใช้บริการหรือชุมชนทั้งสองฝ่ายจะต้องไว้วางใจซึ่งกันและกัน พร้อมร่วมรับความเสี่ยงจากการจัดบริการร่วมกัน (Bovaird, 2007: 856; Osborne, Nasi & Powel, 2021: 1) ซึ่งลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวช่วยสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคตามระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย (อรุณี สันฐิตวิณัย, 2557: 628) 3) มิติด้านความเป็นอิสระ เป็นการผสมผสานผลประโยชน์ส่วนตนเข้ากับผลประโยชน์ส่วนรวม 4) มิติด้านการปันข้อมูลที่เกิดประโยชน์ร่วมกัน เนื่องจากการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และ 5) มิติการแลกเปลี่ยนและการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน หรือการสร้างแนวปฏิบัติร่วมกัน สอดคล้องกับ Dirks & Ferrin (2002: 611) ที่ระบุว่า ความไว้วางใจจะมีความสัมพันธ์ต่อผลลัพธ์ในทางบวกเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงาน พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร การมีผลการปฏิบัติงานที่ดี การมีความพึงพอใจในงาน และการมีความผูกพันต่อองค์กร นำไปสู่การจัดการปกครองแบบประสานความร่วมมือ (Sun, 2017: 50) เป็นการที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีการผสมผสานความร่วมมือในระดับต่าง ๆ ของทุกหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้สามารถบริการในเชิงบูรณาการได้ โดยจัดสิ่งที่ปิดกั้นจากการบริหารงานภาครัฐแบบเก่าที่มีความเป็นระบบราชการและในขณะเดียวกันจะต้องสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันซึ่งจะส่งผลให้เกิดการทำงานร่วมกันได้ดียิ่งขึ้นเนื่องจากปัญหาสาธารณะหลายประเภทมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น การแก้ไขปัญหานั้นโดยระบบราชการแต่เพียงลำพังย่อมก่อให้เกิดข้อจำกัดเพราะปัญหามีขอบเขตกว้างเกินกว่าความเชี่ยวชาญของส่วนราชการเพียงแห่งใดแห่งหนึ่ง และอาจทำให้ผู้ปฏิบัติงานขาดความเข้าใจที่แท้จริงและขาดการมองปัญหาอย่างเป็นระบบ (อิทธิชัย สีดำ, 2563: 99)

ดังนั้นการดำเนินการรัฐสวัสดิการเป็นความพยายามในการสร้างความเสมอภาค เท่าเทียมกันของประชาชนทั้งในทางเศรษฐกิจ การได้รับบริการพื้นฐานจากรัฐและการครอบคลุมทางสังคมที่ประชาชนทุกคนในระบบสังคมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเข้าถึงและรับบริการจากรัฐ โดยทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่เป็นกระบวนการสร้างความร่วมมือใน 5 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านการปกครอง 2) มิติด้านการบริหาร 3) มิติด้านความเป็น

อิสระ 4) มิติด้านการปันข้อมูลที่เกิดประโยชน์ร่วมกัน และ 5) มิติการแลกเปลี่ยนและการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยผู้เขียนได้นำแนวคิดของ Thomson, Perry & Miller (2007: 23) มาใช้เป็นฐานคิดในการพัฒนากระบวนการสร้างความร่วมมือเพื่อให้เห็นถึงกลไกและความสำคัญในแต่ละมิติสำหรับการนำรัฐสวัสดิการไปปฏิบัติอันเป็นมุมมองเชิงการบริหารจัดการ ซึ่งสรุปดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กระบวนการสร้างความร่วมมือ
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้เขียน

จากแผนภาพที่ 1 มีรายละเอียดของการนำรัฐสวัสดิการไปปฏิบัติในบริบทสังคมไทย ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งจากการบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ควรจัดสวัสดิการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในสถาบันต่าง ๆ เช่น การจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน

การจัดสวัสดิการให้กับแรงงาน การจัดสวัสดิการให้กับเด็ก เป็นต้น ผ่านกระบวนการสร้างความร่วมมือใน 5 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านการปกครอง พิจารณาจากระเบียบปฏิบัติที่มีการกำหนดร่วมกัน 2) มิติด้านการบริหาร พิจารณาจากจำนวนหน่วยงาน จำนวนเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วม 3) มิติด้านความเป็นอิสระ พิจารณาจากลักษณะการบริหาร ลักษณะการเข้าถึงประชาชนและอำนาจในการตัดสินใจ 4) มิติด้านการปันข้อมูลที่เกิดประโยชน์ร่วมกัน พิจารณาจากปริมาณและคุณภาพของข้อมูล จำนวนช่องทางการสื่อสาร และจำนวนฐานข้อมูล และ 5) มิติการแลกเปลี่ยนและการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน พิจารณาจากจำนวนคนที่เข้ามาเกี่ยวข้อง จำนวนทรัพยากรทางการบริหาร ระดับความเสี่ยงที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ และระดับความผูกพันของหน่วยงาน โดยผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินรัฐสวัสดิการ คือ ผู้กำหนดนโยบายสาธารณะและผู้นำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือทั้งในระดับบุคคล และระดับองค์กร

2. รัฐบาลควรทบทวนระบบหลักประกันสุขภาพที่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำ เงื่อนไขการใช้บริการ ตลอดจนวิธีและอัตราการจ่ายเงินให้สถานบริการต่าง ๆ เช่น สิทธิสวัสดิการการรักษาพยาบาลของข้าราชการ สิทธิประกันสังคม และสิทธิหลักประกันสุขภาพ 30 บาท โดยลดความแตกต่างของการได้รับบริการและความแตกต่างของการได้รับบริการระหว่างพื้นที่ อันเนื่องจากข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความพร้อมของระบบบริการในแต่ละพื้นที่

3. รัฐบาลควรออกแบบนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำแก่ครัวเรือนและทำให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้ารับบริการอย่างทั่วถึงตามหลักความครอบคลุมทางสังคมด้วยการเพิ่มความสามารถในการหารายได้ทั้งจากการทำงานและการลงทุนและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของรัฐบาล

4. รัฐบาลควรทบทวนการใช้มาตรการทางภาษีและการปฏิรูปการจัดเก็บภาษีใหม่ เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีมรดก ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น ตลอดจนการทำให้รัฐสวัสดิการเป็นการจัดสวัสดิการแบบแท้จริงที่ไม่ใช่ลักษณะของการสงเคราะห์และภาครัฐควรลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการของภาครัฐที่ไม่จำเป็นออกไป เพื่อลดปัญหาในเรื่องการจัดสวัสดิการที่ไม่ครอบคลุมทางสังคม

ทั้งนี้การให้ความหมายความครอบคลุมทางสังคมเป็นการอธิบายถึงการเป็นสมาชิกในสังคมของบุคคล ทุกกลุ่มในสังคม การที่ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการทางสังคม บริการที่รัฐ

จัดหา และการเข้าถึงการจ้างงานอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน เข้าใจในสิทธิและหน้าที่ในฐานะพลเมืองของประเทศในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของจอห์น 롤ส์ (ค.ศ. 1921-2002) ที่เสนอหลักการในเรื่องของความยุติธรรมคือความเป็นธรรม (Justice as Fairness) โดยการกล่าวว่า “ความยุติธรรมคือคุณธรรมข้อแรกของสถาบันทางสังคม” (Rawls, 2005: 3) และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน”

ด้วยเหตุนี้การมีระบบสวัสดิการจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาชีวิตมนุษย์ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งมีได้กระทำการในลักษณะเป็นการทอดทิ้งโดยขาดไร้ซึ่งคุณธรรมอันพึงมีต่อกัน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิบุคคล ระบบสวัสดิการของประชาชนทุกคนให้เป็นหลักประกันในการได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายอันสูงสุดของประเทศ (ชัชวรัตน์ ลิโรจนวุฒิกุล, 2563: 104)

อย่างไรก็ตามผู้เขียนมีความเห็นว่าการจัดสวัสดิการให้กับประชาชนอาจต้องมีข้อควรคำนึงถึงหลายประการ เพื่อให้การจัดสวัสดิการนั้นเกิดความครอบคลุมทางสังคม ซึ่งความครอบคลุมทางสังคมเป็นแนวคิดที่ชี้ให้เห็นการประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับการบริการและเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของความเป็นธรรมทางสังคมมีพื้นฐานตามหลักการดังต่อไปนี้ 1) เงื่อนไขของความไม่เท่าเทียมที่ต้องได้รับการแก้ไขไปสู่ความเป็นธรรม 2) การกระจายความมั่งคั่ง อำนาจ และสถานะไปยังบุคคล ชุมชน และสังคมส่วนรวม และ 3) เป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลหรือ ผู้มีอำนาจ ที่จะประกันคุณภาพชีวิตพื้นฐานแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม โดยการจัดสวัสดิการนั้นจะต้องไม่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำ การกีดกัน การเข้าไม่ถึงบริการสาธารณะ (ธีระ สนิเตจารักษ์ อรุมา เทพละกุล และจุฑาฉินิ ธัญปราณีตกุล, 2559: 171; Yadav & Longchar, 2018: 877)

ในส่วนของระบบสวัสดิการสังคม พบว่า มีนักวิชาการต่างให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบสวัสดิการสังคมไว้อย่างน่าสนใจ อาทิ สมชัย จิตสุชน (2564 อ้างถึงใน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), 2564) ได้ให้ข้อเสนอสำหรับระบบสวัสดิการสังคมใหม่เรียกว่า “ขนมชั้น” ระบบสวัสดิการ โดยจำแนกเป็น

ชั้นที่หนึ่ง คือ รัฐควรเพิ่มมาตรการหลายประการที่ครอบคลุมประชาชนทุกคนอย่างถ้วนหน้าจากเดิมที่มีบางมาตรการอยู่แล้ว ประกอบด้วย 1) การประกันรายได้พื้นฐานถึงถ้วนหน้า 2) การฝึกทักษะถึงถ้วนหน้า การดูแลเด็กเล็กถ้วนหน้า และเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดถ้วนหน้า 3) ประกันสังคมพื้นฐานถ้วนหน้า การดูแลผู้ป่วยระยะยาวถ้วนหน้า ซึ่งในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยมีระบบหลักประกันสุขภาพที่สำคัญ 3 ระบบใหญ่ ได้แก่ 1) ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ครอบคลุม 48.3 ล้านคน 2) ระบบประกันสังคม ครอบคลุม 13.3 ล้านคน 3) สวัสดิการรักษายาบาลของข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ บุคลากรของรัฐและบุคคลในครอบครัว ครอบคลุม 4.9 ล้านคน นอกจากสามระบบใหญ่นี้แล้ว ยังมีระบบย่อยอื่น ๆ ครอบคลุม 1.8 ล้านคนที่ดูแลบุคคลนอกเหนือจากนั้น เช่น บุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ ครูเอกชน ข้าราชการ และลูกจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คนต่างด้าวและแรงงานต่างด้าว แต่ระบบหลักประกันสุขภาพดังกล่าวยังมีความเหลื่อมล้ำ เพราะแต่ละระบบมีแนวคิดความเป็นมา และกฎหมายรองรับที่ต่างกัน แต่ละระบบจึงกำหนดชุดสิทธิประโยชน์ เงื่อนไขการใช้บริการ ตลอดจนวิธีและอัตราการจ่ายเงินให้สถานบริการต่างกัน (พงศธร พอกเพิ่มดี และชนิษฐา ภูสีมุงคุณ, 2563: 29)

4) เบี้ยผู้สูงอายุ เบี้ยผู้พิการ

ชั้นที่สอง คือ การจัดสวัสดิการเพิ่มจากนายจ้างหรือองค์กรที่ทำงาน คือ การประกันสังคม ตามมาตรา 33 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ สวัสดิการจากแพลตฟอร์ม

ชั้นที่สาม คือ การประกันสังคมภาคสมัครใจสำหรับแรงงานนอกระบบรายได้สูง เช่น Gig Workers ทั้งหมดนี้ต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้น แต่จะเป็นการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนคุ้มค่า และอยู่ในวิสัยที่รัฐบาลสามารถจัดหารายได้โดยไม่กระทบความยั่งยืนทางการคลัง (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), 2564)

นอกจากนี้ยังนำเสนอ 2 ทางเลือกต่อรัฐบาลในการหารายได้ เพื่อเพิ่มจำนวนประชาชนให้ได้รับสวัสดิการถ้วนหน้าในชั้นที่หนึ่งและรัฐบาลยังคงรักษาความมั่นคงทางการคลังในระยะยาวได้ โดยทางเลือกที่หนึ่ง การปรับอัตราภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ปรับระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพิ่มเงินภาษีเงินได้นิติบุคคล และเพิ่มภาษีมูลค่าเพิ่ม ทางเลือกที่สอง การใช้งบประมาณต่ำกว่า 1.87 แสนล้านบาท แต่ประชาชนจะไม่ได้รับการประกันรายได้ถึงถ้วนหน้า ส่วนแนวทางการเพิ่มรายได้แตกต่างเพียงรัฐไม่ต้องเพิ่มภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และเก็บภาษีมูลค่าเท่าเดิม (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), 2564) อย่างไรก็ตามยังมีนักวิชาการหลาย

ท่านที่มีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องของระบบสวัสดิการ ซึ่งต่างมีเหตุผลและมีข้อมูลในการนำเสนอที่แตกต่างกันไป แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การพยายามจัดสวัสดิการให้เกิดความเท่าเทียม ความเป็นธรรมภายใต้ทรัพยากรที่มีจำกัดและพยายามลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและสร้างความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน

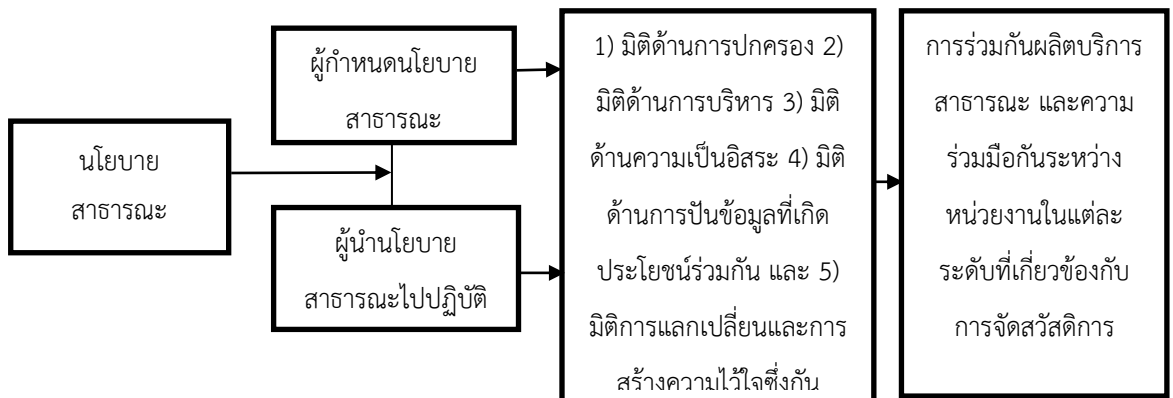
บทสรุป

สวัสดิการที่มีอยู่ในประเทศไทยมาจากนโยบายสวัสดิการ ซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นเมื่อรัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่งที่เข้ามาบริหารประเทศ ดังนั้นการดำเนินนโยบายสาธารณะจึงไม่ครอบคลุมทุกคน เนื่องจากพิจารณาจากความจำเป็นและมีการกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขในการเข้าร่วม แม้ว่ารัฐบาลจะพยายามลดช่องว่างของความยากจนให้เกิดการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันให้มากขึ้นโดยชี้ให้เห็นในภาพรวมได้ว่ารัฐได้เสริมสร้างนโยบายด้านสวัสดิการสังคมที่เน้นความสำคัญในเรื่องมาตรฐานการครองชีพความเป็นอยู่ที่ดีเป็นความชอบธรรมที่รัฐพึงมอบให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง แต่นโยบายสาธารณะดังกล่าวยังคงมีปัญหาเรื่องความครอบคลุมทางสังคมและความเหลื่อมล้ำทางสังคม เพื่อให้การดำเนินการรัฐสวัสดิการสามารถสร้างความเสมอภาคเท่าเทียมกันของประชาชนทั้งในทางเศรษฐกิจ การได้รับบริการพื้นฐานจากรัฐและการครอบคลุมทางสังคมที่ประชาชนทุกคนในระบบสังคมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเข้าถึงและรับบริการจากรัฐ จึงควรทบทวนการใช้มาตรการทางภาษีและการปฏิรูปการจัดเก็บภาษีใหม่ ตลอดจนการทำให้รัฐสวัสดิการเป็นการจัดสวัสดิการแบบแท้จริงที่ไม่ใช่ลักษณะของการสงเคราะห์โดยภาครัฐควรลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการของภาครัฐที่ไม่จำเป็นออกไป นอกจากนี้เพื่อความสำเร็จของการนำรัฐสวัสดิการไปปฏิบัติกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับกระบวนการความร่วมมือ มีจำแนกเป็น 5 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านการปกครอง 2) มิติด้านการบริหาร 3) มิติด้านความเป็นอิสระ 4) มิติด้านการปันข้อมูลที่เกิดประโยชน์ร่วมกัน และ 5) มิติการแลกเปลี่ยนและการสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน

องค์ความรู้ที่ได้

จากการศึกษาเอกสารและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการโดยใช้กรอบแนวคิดด้านนโยบายสาธารณะมีส่วนช่วยให้เกิดองค์ความรู้ด้านการจัดการนโยบายสาธารณะโดยผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินนโยบายสาธารณะ คือ ผู้กำหนดนโยบายสาธารณะและผู้นำ

นโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ซึ่งผู้มีบทบาทสำคัญควรมีความเข้าใจในบทบาทและพันธกิจในการนำรัฐสวัสดิการไปใช้ในบริบทสังคมไทยเพื่อให้การจัดสวัสดิการให้กับประชาชนทุกคนเป็นไปตามหลักการพื้นฐานและมีความครอบคลุมทางสังคมโดยไม่กีดกันหรือแบ่งแยกประชาชน ทั้งนี้ควรมีการพิจารณาหลักการ 5 มิติซึ่งเป็นหลักการบริหารจัดการในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) มิติด้านการปกครอง 2) มิติด้านการบริหาร 3) มิติด้านความเป็นอิสระ 4) มิติด้านการปันข้อมูลที่เกิดประโยชน์ร่วมกัน และ 5) มิติการแลกเปลี่ยนและการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสามารถนำหลักการ 5 มิติไปปฏิบัติได้จะนำไปสู่การร่วมกันผลิตบริการสาธารณะ และความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานในแต่ละระดับที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการให้มีการจัดสวัสดิการที่มีความครอบคลุมทุกพื้นที่และทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นเพื่อลดข้อจำกัดด้านงบประมาณและจำนวนทรัพยากรทางการบริหาร โดยกลไกดังกล่าวควรมีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการออกแบบรัฐสวัสดิการที่เหมาะสมในบริบทสังคมไทย สรุปดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้

เอกสารอ้างอิง

- กานติมา พงษ์นัยรัตน์. (2564). ผลกระทบของแรงงานนอกระบบจากการเข้าไม่ถึงสวัสดิการภาครัฐในช่วงสถานการณ์โควิด-19: กรณีศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ. 4 (3), 27-44.
- คมชัดลึกออนไลน์. (2558). ปิดฉากประชานิยมรถเมล์-รถไฟฟ้าฟรี 7 ปีมาตรการอุ้มเหวี่ยงแห. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.komchadluek.net/news/200530>

- ชัชววรรณ ลีโรจนวุฒิกุล. (2563). สิทธิชุมชนในสังคมผู้สูงอายุกับรัฐสวัสดิการ. **วารสารนันทวงแหวกพุทธศาสตร์ปริทรรศน์**. 7 (2), 101-110.
- ธนิกานต์ ศรีจันทร์ และภักดี โพธิ์สิงห์. (2564). นโยบายสวัสดิการและมาตรการช่วยเหลือของรัฐผ่านระบบแอปพลิเคชันต่อผู้ได้รับผลกระทบจาก Covid 19. **Journal of Modern Learning Development**. 6 (6), 324-337.
- ธร ปีติผล. (2560). พัฒนาการของระบบสวัสดิการในประเทศไทยจาก พ.ศ. 2475 ถึง 2543: ข้อสังเกตจากการศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีกับประสบการณ์ของประเทศไทย. **วารสารประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์**. 4 (2), 194-268.
- ธีระ สนิทธารักษ์ อรุมา เตพละกุล และจุฑาศินี ัญญปรานีตกุล. (2559). ความเป็นธรรมทางสังคม: ความพยายามชีวิตและวิเคราะห์ในเชิงตัวเลข. **วารสารธรรมศาสตร์**. 35 (1), 164-191.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2564). แรเงงานแพลตฟอร์มในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล. **วารสารวิชาการแสงอีสาน**. 18 (1), 1-10.
- พงศธร พอกเพ็ญดี และชนิษฐา ภูสีมุงคุณ. (2563). การเปรียบเทียบการบริหารจัดการและสิทธิประโยชน์ทางการแพทยระหว่างระบบประกันสังคมกับระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า พ.ศ. 2563. **วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข**. 14 (1), 26-42.
- พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง) และคณะ. (2564). รัฐ : การเสริมสร้างนโยบายรัฐสวัสดิการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย. **วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์**. 6 (2), 108-117.
- พัชรกันย์ เจริญชุตินันท์ และสมเดช มุงเมือง. (2562). นโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ. **วารสารมหาจุฬาวชิการ**. 6 (2), 333-347.
- พัชรีย์ สายบุญเย็น. (2564). นโยบายของภาครัฐกับแก้ปัญหาคความเหลื่อมล้ำ. **วารสาร มจร เลย์ปริทัศน์**. 2 (1), 151-161.
- พิรญาณ์ รณภาพ. (2564). ลดความเหลื่อมล้ำ นำไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนแก้ปัญหาคความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน โดยสร้างโอกาสในการหารายได้ และปฏิรูปการใช้จ่ายภาษีและเงินโอนของภาครัฐ. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.pier.or.th/abridged/2021/06/>
- มาณริกา จันทาโก. (2564). ความอุ่นใจในชีวิตกับรัฐสวัสดิการแบบสวีเดน. **จุลนิตี**. 18 (1), 33-41.

- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). (2564). “สวัสดิการ ไม่ใช่การสงเคราะห์”
ทีดีอาร์ไอ เสนอปรับสวัสดิการรับโลกใหม่ไร้ตกหล่น เน้น “คน” เป็นศูนย์กลาง
เปิดทางเอกชน ประชาสังคมเข้าร่วม. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565 จาก
<https://tdri.or.th/2021/11/social-protection-annual-con-2021/>
- สำนักข่าวอินโฟเควสท์. (2560). ครม. ไฟเขียวแผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560-
2579. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2565 จาก <https://www.ryt9.com/s/iq03/2708440>
- สำนักข่าวอินโฟเควสท์. (2565). คลัง ณะรัฐบาลเพิ่มความสามารถจัดเก็บรายได้-ขับเคลื่อน
ลงทุนภาครัฐ กระตุ้นศก.ต่อเนื่อง. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2565 จาก
<https://www.infoquest.co.th/2022/187526>
- สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2561). จุดเริ่มต้นมาตรการสวัสดิการแห่งรัฐ
นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาความยากจน. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2565 จาก
<https://spm.thaigov.go.th/FILEROOM/spm-thaigov/DRAWER004/GENERAL/DATA0000/00000438.PDF>
- สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 11 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์. (2558). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์อนาคตการจัดสวัสดิการสังคมไทยเมื่อสู่
ประชาคมอาเซียน ภายใต้ภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- อรุณี สันฐิตวณิชย์. (2557). การร่วมกันจัดบริการสาธารณะระดับท้องถิ่นของพลเมือง:
กรณีศึกษาการจัดการขยะของชุมชนชลประทาน จังหวัดอุบลราชธานี. *Veridian E-
Journal*. 7 (1), 625-635.
- อิทธิชัย สีดำ. (2563). การบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่ายกับการนำมาใช้ในประเทศไทย.
วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ. 9 (3), 95-106.
- Barrack, R. (2009). *The Use of Collaboration in Nongovernmental Organization
Public Policy Advocacy*. Virginia: Commonwealth University Richmond.
- Batory, A. & Svensson, S. (2019). The Fuzzy Concept of Collaborative Governance:
A Systematic Review of the State of the Art. *Central European Journal
of Public Policy*. 13 (2), 1-12.

- Bovaird, T. (2007). Beyond Engagement and Participation: User and Community Coproduction of Public Services. **Public Administration Review**. 67 (5), 846-860.
- Dirks, K. T. & Ferrin, D. L. (2002). Trust in Leadership: Meta-analytic Findings and Implications for Research and Practice. *Journal of Applied Psychology*. 87 (4), 611–628.
- Flear, M.L. & Vakulenko, A. (2010). A Human Rights Perspective on Citizen Participation in the EU's Governance of New Technologies. **Human Rights Law Review**. 10 (4), 661-688.
- Osborne, S.P., Nasi, G. & Powel, M. (2021). Beyond Co-Production: Value Creation and Public Services. **Public Administration**. 99 (9), 1-17.
- Rawls, J. (2005). **A Theory of Justice: Original Edition**. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Sun, X. (2017). Research and Prospect of Collaborative Governance Theory. **Public Policy and Administration Research**. 7 (7), 50-53.
- Thomson, A.M., Perry, J.L. & Miller, T.K. (2007). Conceptualizing and Measuring Collaboration. **Journal of Public Administration Research and Theory**. 19 (1), 23-56.
- Yadav, M.K. & Longchar, S. (2018). Social Exclusion and Social Inclusion: An Overview. **International Journal of Science and Research**. 7 (1), 877-880.

การฝึกสมาธิเพื่อใช้ในการฝึกซ้อมของนักกีฬามวยไทย

Meditation Exercises for Use in Training of Muay Thai Athletes

อุตมะ ปภาภูธนันต์, ศรุตานนท์ ขอบประดิษฐ์

Uattama Paphauthananan, Sarutanon Chobpradit

Thongsook College

Corresponding Author: E-mail: raisangnita@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการฝึกสมาธิเพื่อใช้ในการฝึกซ้อมของนักกีฬามวยไทย พบว่า จุดประสงค์ของการฝึกสมาธิ ในที่นี้มุ่งหมายเพื่อใช้จิตที่อบรมสงบ แน่วแน่ มั่นคงไปในทางของการฝึกฝนจิตให้เห็น ธรรมชาติของระบบชีวิต ที่เปลี่ยนแปลงจากความตึงตัว สู่วิถีความคลายตัวในทุกความเชื่อมสัมพันธ์ของ ระบบชีวิต (ซึ่งก็คือลมหายใจ ร่างกาย เวทนา ความรู้สึกและหลักธรรม หรือการดำรงชีวิตนั่นเอง) การมีสมาธิหรือการรวมความตั้งใจคือ การที่มีความตั้งใจต่อสิ่ง ที่กำลังกระทำอยู่ซึ่งในสถานการณ์กีฬามีหลายสิ่งหลายอย่างที่เกิดขึ้น เพราะการฝึกสมาธิ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักกีฬาถ้าหมั่นฝึกและปฏิบัติ ซึ่งนักกีฬามวยไทยเป็นกีฬาศิลปะการต่อสู้ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทย ยากที่ชาติอื่นจะเลียนแบบได้ ดังนั้นควรสนับสนุนให้มีการปฏิบัติสมาธิในขณะที่ฝึกซ้อม เพื่อให้เกิดสมาธิที่แม่นยำในการจดจำและทำให้เกิดทักษะความชำนาญของนักกีฬามวยไทยได้อย่างมั่นคงต่อไป

คำสำคัญ: การฝึกสมาธิ, นักกีฬามวยไทย, วิธีการฝึกสมาธิ, ศิล, ปัญญา

Abstract

This article aims to study meditation practice for use in training of Muay Thai athletes. Here, it is intended to use a mind that is calm, steadfast, stable, in the way of cultivating one's mind. nature of life system change from tension to relaxation in every connection of the life system (that is, breath, body, feeling, feeling and principle or life itself) . Concentration or concentration is to have an intention that is being done, in which many sports situations are

happening; because of meditation Produce the greatest benefit to athletes if you keep practicing and practice, which has a number of training guidelines. In which Muay Thai athletes are a unique martial art sport of the Thai people. It is difficult for other nations to imitate. Therefore, the dissemination of understanding should be encouraged in a variety of ways. Meditation practice is necessary in all religions. In which Muay Thai athletes are a unique martial art sport of the Thai people. It is difficult for other nations to imitate. Therefore, meditation should be encouraged while practicing. In order to concentrate precisely on memorizing and resulting in the skill of Muay Thai athletes stably.

Keywords: Meditation training, Muay Thai athletes, methods of meditation, precepts, wisdom

บทนำ

ตามปกติวิสัยของมนุษย์หรือสัตว์โดยปกติก็มีสมาธิเบื้องต้นที่เกิดจากธรรมชาติอยู่แล้ว อาจจะ กล่าวได้ว่าเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งก็ได้ เมื่อใดที่เราฝึกปฏิบัติซ้ำแล้วซ้ำอีก ความสามารถก็จะดีขึ้น ตามลำดับและในทางตรงกันข้ามถ้าละทิ้งไม่ฝึกฝนฝีมือก็จะลดถอยลง ตลอดในการกีฬาเช่นเดียวกัน ฉะนั้นการฝึกซ้อมบ่อยๆจึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักกีฬา ดังนั้น การกีฬากับสมาธิเป็นของคู่กัน นักกีฬาที่ดีจะมีสมาธิอยู่ในตนเองแล้ว แม้ไม่ได้นั่งสมาธิ แต่ นักกีฬาที่มาฝึกสมาธิร่วมไปด้วย จะทำให้มี จิตใจที่มั่นคงเพิ่มมากขึ้น จะทำให้ความสามารถในการกีฬาดีขึ้นในขณะเดียวกันก็จะทำให้มีความ มั่นใจในตนเอง ไม่ตื่นเต้นง่าย รู้จักควบคุม อารมณ์ไม่โกรธง่ายเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กดดันจะเล่นได้ อย่างสบายใจ และเป็นนักกีฬาที่มี น้ำใจนักกีฬาที่ยินดีกับชัยชนะของผู้อื่น ซึ่งสมาธิไม่เพียงแต่ทำให้เล่นกีฬาได้ดีขึ้นแต่ยังช่วยให้ นักกีฬาเป็นบุคคลที่มีคุณค่า

นักกีฬา หมายถึง บุคคลที่เล่นกีฬาต่าง ๆ มีทั้งแบบสมัครเล่น และแบบอาชีพ ซึ่งในการเล่นกีฬาต่าง ๆ นั้น ก็ต้องมีทักษะที่แตกต่างกันออกไป แล้วแต่ละชนิดกีฬา เช่น นักบาสเกตบอลก็ต้องมีทักษะ ในการชู้ตบาส หรือป้องกัน นักฟุตบอล ก็ต้องมีทักษะในการใช้เท้าที่ดี เป็นต้น

Hafner, R. J. ได้กล่าวว่า การวิ่งเหยาะ ๆ ช้า ๆ เป็นจังหวะติดต่อกันนานๆ ถึง 20 นาที หรือ 60 นาที หรือเป็นชั่วโมงสามารถทำให้จิตใจเกิดสมาธิ อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่การนั่งสมาธิ การวิ่งจะทำให้ใจเกิดสมาธิ คือวิ่งไปเรื่อย ๆ โดยให้รู้สึกเหนื่อยคล้ายกับว่างเปล่า เป็นโครงกระดูกลอยไปในอากาศเรียกการวิ่งแบบนี้ว่า Running Yoga วิ่งโยคะ (Hafner, R. J.,1982)

คำว่า"กีฬาเป็นยาวิเศษ" คำพูดที่เราได้ยิน ชนจีนมาตั้งแต่ครั้งเริ่มมีสติรู้เรื่อง แน่นนอนที่มาของคำประโยคนี้น่าจะมี มูลเหตุมาจากความเป็นจริง ที่กีฬานั้น หรือการเคลื่อนไหวของร่างกาย จะช่วยในการสร้างสมดุล ให้แก่สุขภาพกาย ทั้ง ภายในและภายนอก หากรู้จักวิธีการและนำมาใช้อย่างถูกต้อง

นักกีฬามวยไทย เป็นกีฬาศิลปะการต่อสู้ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทย ยกที่ชาติอื่นจะเลียนแบบได้ เพราะ ศิลปะนี้เกิดจากการพัฒนาตามประวัติศาสตร์ชาติไทย ที่ได้มีการรับการต่อสู้กับชาติข้างเคียง เพื่อรักษา แผ่นดินสยามนี้มาโดยตลอด ในหนังสือฟิวเจอร์แม็ก กาซีน ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า "... ในแถบเอเชียสายมองโกลตั้งแต่จีนลงมาจรดคาบสมุทรมลายู แต่อดีตนั้นมักพัฒนาศักยภาพการสู้รบ โดยเน้นสมรรถภาพของบุคคลมากกว่าอาวุธ... โดยเฉพาะคนไทย พระมหากษัตริย์ไทยแทบทุกพระองค์ ในประวัติศาสตร์รวมทั้งนักรบทุกคนต้องผ่านการฝึกฝนต่อสู้ในระยะประชิดตัวทั้งสิ้นและมวยไทยก็เป็น การต่อสู้ในระยะประชิดตัวด้วยมือเปล่าที่มีประสิทธิภาพอย่างน่าอัศจรรย์...." ส่วน ดาบ พลอง กระบองสั้น และอาวุธที่เป็นธรรมชาติอันได้แก่ หมัด เท้า เข่า ศอก และปาก คือ การ จับ หุ้ม ทับ หัก ต่อย ตี โขก ถีบ เตะ และกัด ซึ่งถือว่าเป็นอาวุธติดกายมากำเนิดของแต่ละคน ก็จะ ถูกน ำออกมาใช้เมื่อมีศึกประชิดตัว ในกองทหารได้มีการฝึกอาวุธธรรมชาตินี้ขึ้นอย่างจริงจัง ผู้ที่ปลดระวางแล้วหรือผู้รู้แต่บวชอยู่ก็จะเผยแพร่ความรู้นี้อย่างจริงจัง วิชานี้ถูกเผยแพร่ออกไปอย่างรวดเร็วจนเกิดสำนักขึ้น กรมทนายเลือก จึง เกิดขึ้นในหน่วยงานกองทัพ พระมหากษัตริย์ เจ้าเมือง และเจ้านายชั้นสูงในสมัยกรุงศรีอยุธยาเพื่อมีทหาร ไว้คุ้มกันและรักษาความปลอดภัย ซึ่งผู้ที่ได้รับความไว้วางใจทำหน้าที่นี้จะต้องผ่านการคัดเลือกอย่างพิถีพิถัน (จรวยแก่น วงษ์คำ, 2544)

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระมหากษัตริย์และราชครูไทย จำเป็นต้องฝึกหัดศิลปะการป้องกันตัวและวิชาการทหาร เพื่อ ป้องกันประเทศ เนื่องจากกรุงศรีอยุธยาต้องรับศึกอันเนื่องมาจากการรุกรานจากอาณาจักรใกล้เคียงอยู่ เป็นประจำมวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ชนิด

หนึ่งที่ทหารทุกคนต้องฝึกหัดควบคู่ไปกับการใช้อาวุธที่อยู่ในมือสมัยนั้นให้เกิดความชำนาญ อาวุธสมัยนั้นมีตั้งแต่ ดาบ ดั้ง เขน ทวน หอกใหญ่ หอกคู่ เสือ โล โคมร ธนู มีดสั้น ขวาน ง้าว กริช หน้าไม้ โล เป็นต้น กรุงศรีอยุธยาเสียให้แก่ประเทศพม่าเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2112 ในครั้งนั้น ข้าศึกได้ยึดตัวสมเด็จพระนเรศวรซึ่งยังทรงพระเยาว์ไปเป็นตัวประกันที่พม่า ณ ที่นั้น นอกจากจะทรงฝึกฝนวิทยายุทธต่างๆ แล้วยังทรงตีไก่ ชกมวยกับพระมหาอุปราชแห่งพม่าอีกด้วย กระทั่งปี 2114 พระมหาธรรมราชา พระบิดา จึงได้ส่งพระสุพรรณกัลยา พระธิดา ไปถวายแก่บุเรงนอง กษัตริย์พม่า บุเรงนองจึงยอมคืนพระนเรศวร กลับเข้าไทย พระมหาธรรมราชา จึงให้ไปปกครองเมืองสองแคว ต่างพระเนตรพระกรรณ เนื่องจากพระนเรศวรมหาราช เป็นพระโอรสองค์โตของพระมหาธรรมราชา จะต้องสืบราชสมบัติ ต่อจากพระบิดา ดังนั้นพระนเรศวรจึงได้รับการฝึกฝนศิลปะการต่อสู้ในทุกรูปแบบ เพื่อจะได้ปกครอง ประเทศและอาณาประชาราษฎร์ให้ร่มเย็นเป็นสุข และทรงประกาศอิสรภาพได้สำเร็จในปี 2127 ขุนหลวงสรศักดิ์ (พระเจ้าเสือ) พ.ศ. 2245 ขุนหลวงสรศักดิ์ ครั้นยังทรงพระเยาว์ ทรงโปรดมวยเป็นชีวิตจิตใจ ฝึกฝนศิลปะมวย ไทยในราชสำนักจนจบกระบวณท่า ต่อมาได้หนีออกจากวังเร่ร่อนไปศึกษาตามสำนักต่างๆ จนเป็นที่เลื่องลือในฝีมือ หลังจากขึ้นครองราชย์สมบัติแล้ว ก็ยังทรงปลอมพระองค์เสด็จทางชลมารคพร้อมเรือบริวาร แอบไปจอดที่ตำบลตลาดกรวด แล้วขึ้นเรือไปชกมวยในงานมหรสพแห่งหนึ่ง โดยให้ทหารติดตามไป บอกกับนายสนามว่ามีนักมวยมาจากกรุงศรีอยุธยา ให้จัดหาคู่ชกให้ด้วย เมื่อประชาชนรู้ว่า มีนักมวยมา จากกรุงศรีอยุธยามาต่างก็ให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง ทางนายสนามจัดนักมวยมาชกด้วยกัน 3 คน ล้วน เป็นนักมวยฝีมือดีจากอำเภอวิเศษไชยชาญ ทั้งสิ้น ปรากฏว่า ทรงปราบได้เรียบหมด (จรรยาแก่น วงษ์คำ, 2544)

ภูมิปัญญาควบคู่การฝึกร่างกาย

องค์ความรู้ภูมิปัญญาควบคู่การฝึกร่างกาย พร้อมจิตใจ มวยไทย ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว และกีฬา อันมีมาตั้งแต่ในอดีต ซึ่งไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเริ่มต้นมาจากสมัยใด นักมวยที่มีฝีมือดี จะมีโอกาสเข้ารับราชการ โดยเฉพาะการเป็นทหารที่เรียกว่า ทนายเลือก ซึ่งเป็นกรมที่ดูแลนักมวย ที่มีหน้าที่พิทักษ์รักษาความปลอดภัยให้แก่พระมหากษัตริย์ ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมมีมติสถาปนาสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 หรือสมเด็จพระเจ้าเสือ ทรงเป็นพระบิดาแห่งมวยไทย โดยถือ 6 กุมภาพันธ์ ของทุกปี เป็นวันมวยไทย ซึ่งตรงกับวันเสวยราชสมบัติของพระองค์ท่าน

ด้วยเป็นเพราะพระองค์ท่าน ทรงมรพระปรีชาสามารถทางด้านมวยไทย ทรงได้คิดท่าแม่ไม้ แม่กล มวยไทยขึ้นมาเป็นฉบับพระองค์ เรียกว่า จน “มวยไทยดำรับพระเจ้าเสือ”

มรดกการฝึกฝนคนอันทรงมีคุณค่า “มวยไทยดำรับพระเจ้าเสือ” ที่ได้ถูกบันทึก ถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยการใช้อวัยวะในส่วนต่างๆของร่างกาย พร้อมสติสัมปชัญญะ และปัญญาการคิดวิเคราะห์ เมื่อได้ศึกษาพิจารณาปฏิบัติโดยละเอียดแล้วนั้น การฝึกมวยไทย ดำรับพระเจ้าเสือ ไม่ได้มุ่งเน้นเจาะจงเพียงแต่เรื่องของ อาวุธ หมัด เท้า เข่า ศอก กำลังของ ร่างกายแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังคงมุ่งหมายไปถึง จิต กำลังของใจ ร่วมด้วย การฝึกฝนร่างกาย นั้น เพื่อประโยชน์ในความแข็งแกร่งของกาย ซึ่งเป็นฐานของกำลังการต่อสู้ที่สำคัญ นอกจากนี้ ยังคงเป็น เหตุปัจจัยที่ส่งเสริมสุขภาพร่างกายให้มีภูมิคุ้มกัน ให้ไกลจากความเจ็บป่วย ของการ เกิดโรค ดังคำที่ว่า “กีฬา เป็นยาวิเศษ” ส่วนการฝึกฝนจิตใจ หรือ กำลังใจนั้น โดยมาก มักจะ กล่าวถึง ความเข้มแข็งสภาพจิต อันให้เกิดสมาธิแน่วแน่ เพื่อมุ่งทรงอิทธิฤทธิ์ กำลังภายใน ตาม คติความเชื่อของแต่ละ บุคคล หรือสำนักนั้น โดย ยึดหลัก วิชาคาถาอาคม องค์กรกรรม ให้เป็น เครื่องยึด สร้างขวัญกำลังใจ ในการต่อสู้ ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ตามลำดับ

ผู้เขียนได้วิเคราะห์ไตร่ตรอง จาก ข้อพึงปฏิบัติของผู้ฝึกมวย (กฎของนักสู้) จะมีนัยยะ ที่ปรากฏมากกว่า การฝึก กำลังร่างกาย กำลังจิตใจ ไว้เพื่อการต่อสู้กับเพียงเท่านั้น แต่ยังคง นำไปสู่ของหลังการใช้ชีวิต อย่างสันติสุข อันไปสู่ความสงบถึงที่สุด โดยมี 12 ข้อพึงปฏิบัติของผู้ ฝึกมวย ดังนี้

1. จงทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชน
2. จงสุภาพต่อคนทั่วไป
3. จงเป็นผู้มีสันติธรรมไม่พาลเกร
4. จงเป็นผู้ซื่อสัตย์แก่ตัวเองและผู้อื่น
5. ต้องเป็นผู้มีมานะบากบั่นไม่ย่อท้อต่อทุกสิ่ง
6. จงเป็นผู้เสียสละต่อหมู่ชนเมื่อประเทศชาติต้องการ
7. จงสร้างแก่นแท้ของจิต ให้แกร่งกร้าวเยี่ยงเหล็กเพชร
8. จงเป็นผู้เห็นธรรมในหลักพระพุทธศาสนา และมีศีลธรรมประจำใจ
9. ต้องเป็นคนตรงต่อเวลา รักชื่อเสียงและค่าของตน
10. ต้องออกกำลังกายอยู่เสมอเป็นประจำ

11. ต้องไม่เอาเปรียบคู่ต่อสู้ ในทางผิดกติกาและศีลธรรม

12. ต้องเคารพต่อกฎหมายของบ้านเมือง

หากย้อนกลับมามองในมุมเอกสารงานวิจัย ซึ่งผู้เขียนก็ได้สืบค้นหาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการฝึกสมาธิที่ใช้ในการฝึกซ้อมของนักกีฬา พบว่า มีการนำเอาการฝึกสมาธิเข้ามาประยุกต์ใช้ในการฝึกซ้อมในกีฬาหลากหลายประเภท ซึ่งผู้เขียนจะขออธิบายไว้ดังนี้

ไกรสิทธิ์ เพ็ชรเมณี (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาผลของการฝึกจินตภาพที่มีต่อความแม่นยำในการเสิร์ฟวอลเลย์บอล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยานิคม กรุงเทพมหานคร พบว่า การฝึกสมาธิในการใจจดใจจ่อกับการเสิร์ฟลูกวอลเลย์บอลได้แม่นยำขึ้น เนื่องจากนักกีฬาวอลเลย์บอลฝึกจ้องมองกับลูกวอลเลย์โดยอาศัยการวางนิงแบบพุทธศาสนาเช่น คือการจดจ่อกับวัตถุใดวัตถุหนึ่งจึงทำให้เกิดสมาธิที่แม่นยำ

รัตนพร กองพลพรหม (2547) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติ และการฝึกสร้างจินตภาพที่มีผลต่อความสามารถของนักกีฬาในการปฏิบัติฟลอร์เอ็กเซอร์ไซด์ของนักกีฬายิมนาสติก ในศูนย์ฝึกกีฬายิมนาสติกของวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่า การฝึกตามโปรแกรมการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติและการฝึกสร้างจินตภาพที่มีต่อความสามารถของนักกีฬา ในการปฏิบัติฟลอร์เอ็กเซอร์ไซด์ ผลที่เกิดขึ้นคือ ความสามารถของนักกีฬาในการปฏิบัติ ทักษะยิมนาสติก 4 ทักษะ ในฟลอร์เอ็กเซอร์ไซด์ คือ ทักษะราวดอฟ ทักษะหกสูง ทักษะสปริงมือ และทักษะพลิกแพลงดีขึ้นเป็นอย่างมาก โดยปกติทั้ง 4 ทักษะนี้จะต้องใช้การฝึกซ้อมอย่างหนักเพราะเป็นท่าเฉพาะตัวของนักกีฬายิมนาสติก

อัศวิน จันทระธรรม อุดร รัตนภักดี และสุพิตร สมานิติ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติกับการเจริญกรรมที่มีต่อความแม่นยำของนักกีฬายิงธูทีมชาติไทย พบว่า นักกีฬายิงธูที่ได้รับการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติควบคู่กับการยิงธู นักกีฬาที่ได้รับการฝึกสมาธิแบบเจริญกรรมควบคู่กับการยิงธู มีทักษะในการใช้สมาธิในการกำหนดความแม่นยำในการยิงธูมากขึ้น

ดวงใจ ศิริวัฒนาศิลป์ บรรจบ ภิมย์คำ และ สุพิตร สมานิติ (2553) เพื่อศึกษาและหา เปรียบเทียบผลของการฝึกสมาธิด้วยการเจริญอานาปานสติและการฝึกแบบอโตนิกที่มีต่อความแม่นยำในกีฬาเปตอง พบว่า การฝึกสมาธิตามแนวอานาปานสติ ควบคู่กับการฝึก

โปรแกรมเบตอง การฝึกแบบอโตจีนิกควบคู่กับการฝึกโปรแกรมเบตอง และฝึกโปรแกรมเบตอง เพียงอย่างเดียวจะทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนนความแม่นยำในกีฬาเบตองเพิ่มขึ้น

สรุปได้ว่า สมามีผลต่อการฝึกซ้อมและการแข่งขันของ นักกีฬามาก เพราะจากงานวิจัยต่างๆนักกีฬาที่ทำการฝึกสมาธิควบคู่ไปกับการฝึกกีฬา จะเห็นได้ว่า นักกีฬาทำผลงานได้ดีขึ้น มีสมาธิกับการแข่งขันกีฬามากขึ้น หากนักกีฬาคนใดมีสมาธิที่ดีกว่าจะทำให้ ได้เปรียบคู่แข่ง จึงไม่เป็นเรื่องแปลกเลยที่ผู้ฝึกสอนต่างมีวิธีต่างๆ ที่จะทำให้ให้นักกีฬาตนเองมีสมาธิจด จ่ออยู่กับสิ่งที่ตนเองกำลังกระทำอยู่เพื่อความสำเร็จ

ความหมายของสมาธิ

ในอริยมรรคอันเป็นวิธิต่างแห่งการดับทุกข์นั้นมิ่งค์ธรรมว่าด้วยสัมมาสมาธิ ซึ่งพระธรรม ปิฎก (2544 : 330-332) กล่าวว่า “สัมมา สมาธิ เป็นองค์มรรคข้อสุดท้าย เป็นเรื่องของ การฝึกอบรม จิต สมาธิ แปลว่า ความตั้งมั่นของจิต หรือภาวะที่จิตแน่วแน่มุ่งต่อสิ่งที่กำหนด ไม่ฟุ้งซ่าน การเพียร พยายามบำเพ็ญสมาธิ โดยวิธีการใดๆ ก็ตาม เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ เรียกว่า สมถะ” ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ 2542 (2546 : 1126, 1130) ได้อธิบายว่า “สมถะ หมายถึงการทำใจให้สงบโดยเพ่งสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นอารมณ์” และ “สมาธิหมายถึงความตั้งมั่นแห่งจิต ความสำรวมใจให้แน่วแน่มุ่ง เพื่อให้จิตใจสงบหรือเพื่อให้เกิดปัญญาเห็นแจ้ง” จากที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า สมถะ และสมาธิ เป็นสิ่งเดียวกัน คือการฝึกจิตให้สงบอาจมีคำ เรียกอย่างอื่นอีกหลายคำ ได้แก่ คำว่า “สมถภาวนา” “การเจริญสมถะ” “การเจริญสมาธิ” เป็นต้น และเพื่อไม่ให้เกิดความสับสน การอธิบายในลำดับต่อไปจะใช้คำว่า สมาธิ เพียงคำเดียว

จุดประสงค์ของการฝึกสมาธิ ในที่นี้มุ่งหมายเพื่อใช้จิตที่อบรมสงบ แน่วแน่มั่นคง ไปในทางของการฝึกฝนจิตให้เห็น ธรรมชาติของระบบชีวิต ที่เปลี่ยนแปลงจากความตึงตัว สู่ความคลายตัวในทุกความเชื่อมสัมพันธ์ของ ระบบชีวิต (ซึ่งก็คือลมหายใจ ร่างกาย เวทนา ความรู้สึก และหลักธรรม หรือการดำรงชีวิตนั่นเอง) เมื่อ สามารถฝึกฝนให้มีร่างกายและลมหายใจที่ผ่อนคลาย เบาสบาย เป็นธรรมชาติเวทนาความรู้สึกก็จะ สงบเย็นลง จิตใจจะแน่วแน่มั่นคงอยู่ในหลักของการปล่อยวางเห็นความเปลี่ยนแปลงที่สงบลง ด้วย ความไม่เข้าไปยึดถือด้วยตัวเอง แทนที่จะยึดติดกับความทุกข์จะเห็นความดับของความทุกข์ จากการ ปล่อยวางและให้อภัย การฝึกสมาธินอกจากจะฝึกใช้ในชีวิตประจำวันแล้วยังสามารถนำมาปรับใช้กับนักกีฬาได้

การมีสมาธิหรือการรวมความตั้งใจคือ การที่มีความตั้งใจต่อสิ่ง ที่กำลังกระทำอยู่ซึ่งในสถานการณ์กีฬาหลายสิ่งหลายอย่างที่เกิดขึ้น เช่น การเล่นของคู่ต่อสู้ การคิดถึงการเล่นที่ผ่าน มา และที่กำลังจะเกิดขึ้น การคาดหวังของตนเองและผู้ดูเป็นต้นการฝึกสมาธิ ก่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดกับนักกีฬาถ้าหมั่นฝึกและปฏิบัติซึ่งมีแนวทางในการฝึกหลายวิธี เช่น แบบ อานาปานสติคือ การฝึกกำหนดรู้ลมหายใจ มีวิธีการกำหนดรู้แบบต่าง ๆ เช่น วิธีการกำหนดนึกคำว่า พุท – โธ คือ หายใจเข้าพร้อมกับกำหนดนึกในใจว่า “พุท” หายใจออกพร้อมกำหนดนึกในใจว่า “โธ” ทำ แบบนี้ติดกันไปเรื่อย ๆ โดยไม่ให้จิตใจไปนึกคิดในเรื่องอื่นจนกว่าจิตจะมีสมาธิดีวิธีการกำหนด ภาวนาแบบนี้อาจารย์มั่น ภูริทัตโต นิยมใช้สอนลูกศิษย์ฝึกปฏิบัติในการเริ่มต้น และก็มีผู้ฝึก ปฏิบัติกัน มากถือว่าเป็นวิธีการที่ง่ายสบาย ๆ ไม่เคร่งเครียดสมาธิเกิดได้เร็ว (ศิลปชัย สุวรรณ ชาติ, 2533)

ในขณะเดียวกัน การฝึกสมาธิเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถลดความวิตกกังวล ของนักกีฬาให้ อยู่ในระดับพอควร ทำให้นักกีฬามีสมาธิอยู่ในการเล่นกีฬา ซึ่งจะเป็นผลให้แสดง ความสามารถ สูงสุด คำว่า “สมาธิ” แปลว่า ความตั้งใจมั่นหรือแน่วแน่จับอยู่ที่สิ่งนั้นเรียกว่าใจอยู่กับ นิ จิต อยู่กับงาน จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การฝึกสมาธิมีแต่ผลดีทำให้ผู้ฝึกมีจิตใจที่สงบนิ่ง แน่วแน่ มั่นคง และที่สำคัญเป็นการผ่อนคลายความเครียด สำหรับนักกีฬาเองก็เช่นเดียวกันเมื่อนักกีฬา ได้รับการฝึก สมาธิอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ตัวนักกีฬามีจิตใจที่สงบนิ่ง มั่นคง ทนต่อแรงกดดันเมื่อ อยู่ในสนามแข่งได้ และเมื่อนักกีฬามีจิตที่เข้มแข็งนักกีฬาก็จะสามารถแสดงความสามารถออกมา ได้อย่างเต็มที่เมื่ออยู่ใน สนามแข่งขัน ระดับของสมาธิ ตาม ที่กล่าวมาแล้วว่า สมาธิคือ การทำใจ ให้สงบ หรือ การทำจิตให้เป็นสมาธิ ไม่ฟุ้งซ่าน กังวลจนไม่สามารถปฏิบัติภารกิจปกติของชีวิตได้ การทำการทำงานต่างๆตั้งแต่ตื่นนอน จนเข้านอนใน แต่ละวันจำเป็นต้องใช้สมาธิในการปฏิบัติ กิจกรรมในชีวิต เริ่ม ตั้งแต่ลืมตาตื่นขึ้นมา ก็ต้องรีบตั้งสติ กำหนดจิตให้เป็นสมาธิ เพื่อให้มีสติ ที่ จะลุกขึ้น ลงจากที่นอน ไปเข้าห้องน้ำ แปรงฟัน ล้างหน้า อาบน้ำ หรือ ทำกิจวัตรที่พึงมี ให้สำเร็จ ไปในแต่ละวัน หากจิตฟุ้งซ่าน ไม่มีสมาธิแล้วย่อมไม่สามารถ นำร่างกายนี้ไปปฏิบัติกิจอันใดได้เลย

พระธรรมปิฎก (2544 : 330) กล่าวว่า คำว่า “ไตรลักษณ์” คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ด้วย ไตรลักษณ์ชั้นหยาบ ชั้นกลาง ชั้นละเอียด ด้วย พึงทราบว่ามีอยู่ในภายในใจของเรา ทุกท่าน ไม่ใช่มีแต่พระพุทธเจ้าพระองค์เดียว และพระสาวกของพระองค์เท่านั้น พึงทราบ ว่า เราทั้งหลายเวลานี้กำลังเป็นภพวิสัยที่สมบูรณ์อยู่แล้ว ที่จะสามารถพิจารณาและรับรองสภาวะที่ได้

อธิบายมานี้ให้เห็นแจ่มแจ้งขึ้นในใจ ซึ่งเรียกว่า ธรรมในหลักธรรมชาติ เป็นของมีอยู่ตั้งแต่วันก้าวสู่ปฏิสนธิวิญญานมาเป็นลำดับจนถึงวันนี้ องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ท่านพิจารณาเห็นสภาวะธรรมทั้งหลาย ไม่ได้ไปค้นหาที่ไหน ธรรมทั้งหลายมีอยู่แล้วอย่างสมบูรณ์ พระองค์พิจารณาตามหลักธรรมชาตินี้ให้เห็นชัดแจ่มแจ้งตามหลักแห่งธรรมทั้งหลายที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์ทั้งภายนอกและภายใน จนหายสงสัยข้อพระทัยทุกอาการแล้ว จึงได้ประกาศพระองค์ว่า เป็นผู้สิ้นแล้วจากสังสารจักร คือ ความหมุนเวียน เปลี่ยนแปลง ได้แก่ ความเกิด แก่ เจ็บ ตายเหล่านี้

เราซึ่งเป็นพุทธบริษัทของพระองค์เจ้า ขอได้โปรดพิจารณาสภาวะธรรมซึ่งมีอยู่ในตัว และเราอย่าคิดมากไปว่า เราไม่มีศีลจะบำเพ็ญสมาธินั้นเป็นไปได้ เราไม่มีสมาธิจะบำเพ็ญปัญญานั้นเป็นไปได้ดังนี้ ฟังทราบว่า ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นธรรมสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องอยู่กับหัวใจของผู้ตั้งใจปฏิบัติด้วยกันทุกท่าน

ผู้มีปัญญา (ท.ม. (ไทย) 10/373/301-302) โปรดพิจารณาร่างกายนี้ ให้ได้มองเห็นหน้าเห็นตาของไตรลักษณ์ ซึ่งแสดงตนอย่างเปิดเผยในร่างกายของเราทุกท่าน และโปรดพิจารณาข้าๆ ซากๆ จนเกิดความชำนาญในการพิจารณา เห็นร่างกายนี้เป็นกองแห่งธาตุ เป็นกองแห่งทุกข์อย่างเปิดเผยขึ้นกับใจ ไม่มีสิ่งใดจะสามารถมาปิดบังลบล้างปัญญาได้เลย เมื่อปัญญาก็เห็นชัด จิตก็เชื่องต่ออารมณ์ ย่อมเป็นโอกาสของจิตจะรวมสงบลงได้โดยสะดวกสบาย เมื่อถอนขึ้นมาจากสมาธิแล้ว ปัญญาก็ทำหน้าที่พิจารณาร่างกายตามความเคยชินมาแล้ว ร่างกายทั้งท่อนจะเป็นที่ท่องเที่ยวของปัญญา จนมีความสามารถเต็มที่แล้ว อุปาทานในส่วนแห่งกายจะขาดกระเด็นออกเพราะกำลังของปัญญา จิตกับกายและกับกองทุกข์ในร่างกายก็แยกทางกันเดิน ไม่เป็นบ่อแห่งความกังวล

1. กาย หมายถึง การกำหนดลมหายใจเข้าออก (อานาปานสติ) ดังกล่าวแล้วนั้นการกำหนดอิริยาบถ 4 คือ ยืน เดิน นั่ง นอน พัง พิจารณาอาการ 32 ของกาย ธาตุ 4 และ การเย็บปะเข้า วิธีทำคือตั้งสติไว้ที่อารมณ์ต่างๆ เหล่านั้น กำหนดรู้การเคลื่อนไหวกายทุกชนิดอย่าให้อิริยาบถใดๆ เกิดขึ้นโดยมิได้กำหนดรู้ ในการกำหนดลมหายใจเรียกว่า บริกรรมนิมิต เมื่อได้องค์ฌานทั้ง 5 คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา ก็เป็นสมาธิที่แท้จริง เรียกว่า ปฐมฌาน หมวดกาย เป็นการบริกรรมเบญจขันธ์ในส่วนของร่างกาย

2. เวทนา หมายถึง การกำหนดรู้ความรู้สึกทุกชนิดที่เกิดขึ้นในใจ เช่น ความรู้สึกเป็นสุขสบายใจ สบายกาย (สุขเวทนา) ความรู้สึกไม่สบายกาย ไม่สบายใจ (ทุกข์เวทนา) และความรู้สึกเฉยๆ (อุเบกขาเวทนา) เวทนาเป็นส่วนของจิต มี 3 ลักษณะคือ

- 1) สุข คือ โลภะ เป็นเวทนาที่ติดง่ายแต่ปลดยากที่สุด
- 2) ทุกข์ คือ โทสะ ที่รู้สึกกระสับกระส่าย อยากผลักออก
- 3) ไม่สุขไม่ทุกข์ คือ โมหะ ความสงสัย

3. จิต หมายถึง การกำหนดรู้สภาวะต่างๆ ของจิต เช่น จิตมีความโลภ จิตมีความโกรธจิตมีความหลง จิตมีความหดหู่หรือจิตฟุ้งซ่าน เป็นต้น โดยการใช้สติจ้องดู ความเปลี่ยนแปลงและคุณภาพของจิตทุกชนิด เมื่อเพ่งดูในจิต ทั้งจิตสำนึกและไร้สำนึก ล้วนกลัวตาย ยึดตัวตน และยึดมั่นความสุข เพื่อตน ในหมวดจิตนี้เพ่งที่ความสุขจึงปฏิบัติจิตให้ปราโมทย์แล้ว ตั้งมั่นอุเบกขา เมื่อจิตเกิดญาณหยั่งรู้อำนาจควบคุมเจตสิกได้แล้ว จิตเป็นอุเบกขาแล้ว เรียกว่าอุเบกขาสัมโพธิ์

4. ธรรม คือการตั้งสติกำหนดรู้ธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรือไม่เกิดขึ้นในจิตใจ เช่น นิรณ 5 ขันธ์ 5 อายุตนะ 12 สังโยชน์ 10 โพธิฌงค์ 7 อริยสัจ 4 ใช้อินิจจังและปฏิจางสมุปบาท เล็งเห็นความไม่เที่ยง การปฏิบัติปฏิจางสมุปบาทในอริยสัจ 4 ทำให้เกิดปัญญาเห็นความ ไม่เที่ยง เห็นทุกข์เห็นความไม่เป็นตัวตนครบถ้วนละเอียดประณีตที่สุด จิตวิมุตติหมดความยึดมั่น สลัดทุกสิ่งคืนสู่ธรรมชาติเดิม

ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า การทำสมาธิจึงเป็นวิธีการสำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการพ้นจากความทุกข์ได้อย่างแท้จริง ดังจะพบว่าปัจจุบันผู้คนในสังคมโดยเฉพาะในสังคมของประเทศตะวันตกเริ่มให้ความสนใจกับการฝึกสมาธิกันแพร่หลายมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการฝึกสมาธิที่มีการสอนกันโดยทั่วไปนั้น มีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน เช่น เพื่อการแสดงฤทธิ์ทางใจในรูปของการปลุกเสก ร่ายคาถาอาคม เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ผู้คนเกิดศรัทธา ซื่นชม ยกย่องในความเก่งกล้าสามารถหรือการฝึกสมาธิบางประเภทก็มุ่งเพื่อการเจริญสติ ก่อให้เกิดปัญญานำไปสู่ทางพ้นทุกข์ หากจะอธิบายโดยทั่วไป สมาธิที่มีการสอนในโลกนี้ สามารถจัดแบ่งได้หลายประเภทตามหลักปฏิบัติ วิธีการอื่นๆ อีกมากมาย ในเบื้องต้นนี้สมาธิสามารถ จัดแบ่งเป็นประเภทได้ดังต่อไปนี้คือ

สรุปได้ว่า การจะฝึกสมาธินั้น บุคคลจะต้องยึดหลักการฝึกแบบสัมมาสมาธิกล่าวคือ ฝึกเพื่อการทำใจสงบ ระวังจากกาม ปราศจากอกุศลธรรมทั้งหลายและไม่ฟุ้งซ่าน จนกระทั่งใจ ตั้งมั่น ไม่ซัดส่าย ก็จะสามารถทำให้การฝึกและปฏิบัติของบุคคลนั้นถูกต้องตรงต่อพระพุทธรธรรม คำสอนจนสามารถบรรลุถึงเป้าหมาย คือพระนิพพานได้ทั้งนี้การที่ใจจะไม่ฟุ้งซ่าน ใจจะต้องไม่ คิดหรือตรึกในสิ่ง ที่จะทำให้เกิดราคะ โทสะ โมหะ

ลักษณะของใจฟุ้งซ่าน (ไม่มีสมาธิ)

หมายถึง ลักษณะที่ซัดส่ายไปข้างนอก คือซัดส่ายไปในอารมณ์คือ กามคุณ ทำให้มีความพอใจในกามคุณ 5 อย่าง คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ซึ่งทำให้ใจระคนปนเจือไปด้วย ความตรึกไปในกาม มิจฉาสมาธิโดยความหมายที่ตรงข้ามกับสัมมาสมาธินั้น ก็หมายถึงการตั้ง มั่นใจที่ไม่ชอบ หรือการที่ใจตั้งมั่นในสิ่งที่ผิด ซึ่งในพระไตรปิฎก ได้อธิบายว่าที่ชื่อว่า มิจฉาสมาธิ เพราะตั้งมั่นตาม ความไม่เป็นจริง ดังนั้นมิจฉาสมาธิจึงเป็นสิ่งที่แตกต่างจากสัมมาสมาธินั้นคือ มิจฉาสมาธิจะทำให้ใจ ซัดส่าย ฟุ้งซ่าน เป็นสภาพใจที่ส่งออกไปข้างนอกเพื่อไปมีความพอใจใน กามคุณ 5 อย่าง คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ซึ่งทำให้ใจระคนปนเจือไปด้วยความตรึกไปใน กาม ดังนั้นมิจฉาสมาธิจึง เป็นสิ่งที่ไม่ สามารถทำให้กิเลสคือ โลภะ โทสะ และโมหะ เบาบางลง ได้และไม่ใช้หนทางที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดคือพระนิพพานได้ทั้งนี้ในพระไตรปิฎกได้ อธิบายไว้อีกว่า มิจฉาสมาธิมีในสมัยนั้น ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่แห่งจิต ความมั่นอยู่ แห่งจิต ความไม่ส่ายไปแห่งจิต ความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิต ภาวะที่จิตไม่ส่ายไป ความสงบ สมาธิท รีย์สมาธิพละ ความตั้งใจผิด ในสมัยนั้น อันใดนี้ชื่อ ว่ามิจฉาสมาธิมีในสมัยนั้น ดังนั้น การฝึก สมาธิจึงต้องยึดปฏิบัติตามหลักสัมมาสมาธิด้วยการไม่ส่งใจไปเกาะเกี่ยวกับ กามคุณ ไม่ปล่อยใจ ให้ซัดส่ายเพละเลื้อยในรูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัสทางกาย โดยในทางตรงข้าม จะต้องน้อมใจ ให้อยู่ภายในกาย ให้ตั้งมั่น ไม่ซัดส่าย ไม่ฟุ้งซ่าน หมั่นพิจารณาภาวະที่ปรากฏตามความเป็นจริง พร้อมด้วยการละโลภะ โมหะ และโทสะ ที่เกิดขึ้นในใจของตน อันจะสามารถนำไปสู่ทางพ้นทุกข์ และจะทำให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดในทางพระพุทธศาสนาได้ ประโยชน์ของการฝึกสมาธิ เมื่อ คนเราสามารถฝึกจิตใจให้แน่วแน่ มั่นคง นิ่ง และสงบได้อย่างดี หรือที่เรียกว่า จิเป็น สมาธินั้น สมาธิที่เกิดขึ้นย่อมนำมาซึ่งประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนร่วมเป็นประการทั้งในโลกและทาง ธรรม โดยการนำเอาตัวของสมาธิหรือผลของสมาธิไปใช้ดำรงชีพในทางที่ดีหรือสุจริต ซึ่งจัดเป็น

ความตั้งใจชอบหรือสมาธิโดยชอบอย่างที่เราเรียนได้ว่า “สมาธิสมาธิ” อันเป็นมงคลสูงสุดของชีวิตปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองที่มีแต่ความยุ่งยากสับสนวุ่นวายชาวโลกทั้งหลายจึงหันมาทำสมาธิกันมากขึ้นตามลำดับ

ทั้งนี้เนื่องจากว่าเป็นสมาธิปฏิบัติที่ช่วยให้จิตเราดีขึ้นหรือจิตเป็นสมาธินั่นเองยิ่งเป็นสมาธิที่ดีมากหรือสูงมากเพียงใด ก็จะทำให้เราได้รับประโยชน์เพิ่มพูนมากขึ้นเพียงนั้น เพราะในการประกอบกิจกรรมใดๆไม่ว่าจะทำงาน ศึกษาเล่าเรียนหรือเล่นกีฬาต่างๆ ถ้าหากเราได้ทำลงไปด้วย จิตใจอันเป็นสมาธิและมีสติแล้วกิจกรรมหรืองานนั้นๆย่อมมีประสิทธิภาพ และจะได้รับประสิทธิผลดี ด้วยเสมอ อย่างไรก็ตามวิธีดีสำหรับวงการแพทย์นั้นสมาธิก่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมากมายเช่นเดียวกันซึ่ง อาจกล่าวโดยสรุปไว้ดังนี้

1. การทำสมาธิสามารถลดความเครียดได้ดี หรือจิตเป็นยาลดความเครียดขนานเอก
2. สมาธิสามารถป้องกันและแก้ไขอาการผิดปกติทางจิตใจและอารมณ์ หรือโรคจิต โรคประสาทได้
3. สมาธิช่วยทำให้ร่างกายมีภูมิป้องกันโรคต่างๆได้ดี (หากจิตใจไม่มีแต่ความเครียด จะทำให้ปริมาณเม็ดโลหิตขาวลดลง)
4. สมาธิสามารถรักษาโรคทั้งกายและจิตใจได้หลายโรค เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคไขข้อ โรคเบาหวาน เป็นต้น
5. สมาธิช่วยส่งเสริมให้คนเรามีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งกายและจิต พร้อมทั้งทำให้สมรรถภาพจิตสูง และยังช่วยส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

ผู้เขียนเห็นว่า การฝึกสมาธิมีประโยชน์ต่อผู้ฝึกมาก เช่น ทำให้จิตใจสงบนิ่งรอบคอบมากขึ้นคลายเครียด ควบคุมอารมณ์จิตใจได้ดีขึ้น และยังสามารถรักษาโรคได้หลายโรคการฝึกสมาธิเหมาะกับทุกเพศทุกวัยรวมถึงนักกีฬาด้วย จะสังเกตเห็นได้ว่านักกีฬาเมื่อเวลาฝึกซ้อม นักกีฬาจะแสดงศักยภาพออกมาได้เต็มที่ แต่เมื่อเวลาลงไปในสนามแข่งขันจะเห็นได้ว่านักกีฬบางคนหรือบางทีมจะเล่นได้ไม่เต็มที่เหมือนกับตอนซ้อม เพราะ เมื่อเวลาอยู่ในสนามนักกีฬาจะรู้สึกถึงความกดดันจากคู่แข่ง ควบคุมจิตใจไม่ได้ จิตไม่สงบ เป็นต้น ทำให้นักกีฬาไม่สามารถนำผลจากการฝึกซ้อมมาใช้ได้เต็มที่ ดังนั้นนักกีฬาที่จะเก่งได้จะต้องมีสมรรถภาพทางกายที่แข็งแรง มีจิตใจที่เข้มแข็ง ในส่วนนี้สมาธิจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักกีฬา

สมาธิกับกีฬา

ในแง่ของกีฬานั้น การทำสมาธิจะใช้ในกีฬาใด โดยปกติแล้วสมาธิกับการกีฬาคือเป็นของคู่กัน นักกีฬาที่ดีจะมีสมาธิอยู่ในตัว และถ้าได้ฝึกสมาธิร่วมกัน ก็จะทำให้จิตใจเกิดความมั่นคงยิ่งขึ้น เช่น การทำสมาธิก่อนการแข่งขัน จะทำให้นักกีฬามีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถสกัดกั้นและ ความรู้สึกฟุ้งซ่าน หรือความวิตกกังวลต่างๆไปจากจิตใจทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง ไม่ตื่นเต้นกับ เสียงโห่ร้อง เสียงเชียร์ หรือเสียงใดๆ ในสนามแข่งขันสามารถควบคุมอารมณ์ตนเอง ไม่โกรธง่าย แม้ ในการแข่งขันนั้นๆ จะมีความกดดันสูงก็สามารถเล่นได้ อย่างสบายใจ และคุณธรรมในใจ เป็นต้น (สมบัติ กาญจนกิจ และสมหญิงจันทร์ไทย, 2542 : 252-254) สาเหตุของการขาดสมาธิ การขาดสมาธิของนักกีฬา เนื่องมาจากองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการคือ

1. **องค์ประกอบภายนอก** เช่น คู่ต่อสู้ เสียงโห่จากผู้ชม เสียงเชียร์ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ให้นักกีฬาขาดสมาธิ การรบกวนสมาธิของนักกีฬาไม่ใช่เป็น เรื่องของการบอกกล่าวแต่เป็นเรื่องของการฝึกฝนทนต่อสิ่งรบกวนภายนอกโดยทั่วไปแล้ว โค้ชมักจะ หวังว่านักกีฬาต้องมีประสิทธิภาพเดิมในการรวบรวมสมาธิแล้ว จากการลองผิดลองถูกด้วยตนเอง นับว่าเป็นการเข้าใจผิดอย่างมาก เพราะการมีสมาธิต้องได้รับการฝึกอย่างเป็นระบบก่อนการแข่งขัน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการนี้คือ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการนี้คือทฤษฎีการวางเงื่อนไข ของพัฟลอฟ (Pavlov) ดังนั้นการรวบรวมสมาธิสามารถกระทำดังนี้

1. การฝึกซ้อมที่ได้จากการแข่งขันจริง โดยจัดสถานการณ์การฝึกซ้อมเพื่อจะให้เกิดความเคยชินกับชุดที่สวมใส่ ระบบระเบียบ การมีประสบการณ์ในการแข่งขัน การใช้เสื้อผ้าที่จะลง แข่งขันจริงมาสวม การฝึกซ้อมการแข่งขันยึดหลักที่ว่า การเพิ่มประสบการณ์เล่นในการแข่ง เป็นการ วางเงื่อนไขอย่างไม่เป็นทางการของนักกีฬาที่จะมีประสบการณ์ตรง ในการจัดการกับสิ่งรบกวน ภายนอกและภายในตัวนักกีฬา

2. การจำลองการแข่งขันเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับสิ่งเร้าที่รบกวนนักกีฬาแข่งขันทั้งสถานการณ์ที่เลียนแบบการแข่งขัน การจัดการกับตนเองในสถานการณ์ที่มีความเครียดมากๆ การ แข่งขัน การที่ต้องรวบรวมสมาธิท่ามกลางเสียงเชียร์คนดูจำนวนมาก ดังนั้นในการจำลองการแข่งขัน โค้ช นักจิตวิทยาการกีฬาเห็นว่าควรจัดสถานการณ์ที่เกินจริงบ้าง เพื่อให้นักกีฬาได้เกิดประสบการณ์ที่ เกินจริงในสถานการณ์ที่ยู่ยากกว่าปกติ

3. การลองซ้อมในใจการใช้วิธีการนี้เพื่อรวบรวมสมาธิ เพิ่มสมาธิไม่สนใจสิ่งรบกวนภายนอก ซึ่งการลองซ้อมในใจนี้จะเกิดประโยชน์สูงสุดหากนักกีฬาได้รับการฝึกจินตภาพวิธีการฝึก ทำได้โดยให้จับคู่ และให้นักกีฬาคนหนึ่งพยายามที่จะรวบรวมสมาธิ นักกีฬาอีกคนหนึ่งพยายามทำ สมาธิรวบรวมได้ทุกอย่างยกเว้นสัมผัส การฝึกทั้ง 3 วิธีดังกล่าวเป็นการฝึกรวบรวมสมาธิจากสิ่งรบกวนภายนอก ซึ่งหาฝึกปฏิบัติได้ขณะ ฝึกซ้อมจะทำให้ให้นักกีฬารู้สึกสนุก ทำท่ายเพื่อที่จะฝึกทักษะเหล่านี้

2. องค์ประกอบภายใน หรือสิ่งรบกวนภายใน ซึ่งได้แก่จิตใจ อารมณ์ ความกลัว ความรู้ต่างๆ ความวิตกกังวลสิ่งต่างๆ ดังกล่าวเป็นความรู้สึกที่ทำให้เกิดความไม่แน่ใจ ไม่มั่นใจในตนเองทำให้เสียสมาธิในสถานการณ์ที่คับขัน ทำให้มีความกดดันสูง ปัจจัยภายในจะเห็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเล่นของนักกีฬา ซึ่งมีวิธีการเพื่อลดสิ่งรบกวนภายในสามารถกระทำได้นี้ ใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดสมาธิความตั้งใจที่จะเรียกสมาธิกลับมา อาจจะเป็นการใช้คำพูดและรับรู้ ทางกลไก ที่ทำให้เกิดหรือเรียกสมาธิและความตั้งใจกลับมาเร็วที่สุด ที่จะสามารถทำให้การแสดง ทักษะนั้นให้ประสบผลสำเร็จได้ ดังนั้น เป็นการให้สัญญาณที่ทำให้สมาธิในสิ่งที่กำลังทำอยู่จุดสำคัญ ของการให้สัญญาณนี้ควรเป็นทางบวกมากกว่าทางลบ เช่นนักกีฬาเทนนิสพูดกับตนเองว่า “หวดเอา ชัยใจต้องนิ่ง ใจเย็น” เป็นการให้ข้อมูล สัญญาณบวกกับการพูดกับตนเอง เพื่อให้มีสมาธิตั้งใจที่จะ แข่งขันในขณะนั้น ความตั้งใจหรือการมีสมาธิ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักกีฬา เพราะการแข่งขันกีฬาจะถูกรบกวน จากสิ่งภายนอกและสิ่งรบกวนภายในที่ไม่สามารถแยกกันได้อย่างเด็ดขาด บางครั้งสิ่งรบกวนภายนอก ก่อให้เกิดสิ่งรบกวนภายในหรือในทางกลับกัน ดังนั้น นักกีฬาทุกประเภทควรได้รับการฝึกให้มีสมาธิ และความตั้งใจอันเป็นผลต่อการแสดงความสามารถทางการกีฬาสูงสุด

1. การฝึกซ้อมที่ได้จากการแข่งขันจริง โดยจัดสถานการณ์การฝึกซ้อมเพื่อจะให้เกิดความเคยชินกับชุดที่สวมใส่ ระบบ ระเบียบ การมีประสบการณ์ในการแข่งขัน การใช้เสื้อผ้าที่จะลง แข่งขันจริงมาสวม การฝึกซ้อมการแข่งขันยึดหลักที่ว่า การเพิ่มประสบการณ์เล่นในการแข่งเป็นการวางเงื่อนไขอย่างไม่เป็นทางการของนักกีฬาที่จะมีประสบการณ์ตรง ในการจัดการกับสิ่งรบกวน ภายนอกและภายในตัวนักกีฬา

2. การจำลองการแข่งขันเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับสิ่งเร้าที่รบกวนนักกีฬาแข่งขันทั้งสถานการณ์ที่เลียนแบบการแข่งขัน การจัดการกับตนเองในสถานการณ์ที่มีความเครียดมากๆ

การแข่งขัน การที่ต้องรวบรวมสมาธิท่ามกลางเสียงเชียร์คนดูจำนวนมาก ดังนั้นในการจำลองการแข่งขัน โค้ช นักจิตวิทยาการศึกษาเห็นว่าควรจัดสถานการณ์ที่เกินจริงบ้าง เพื่อให้นักกีฬาได้เกิดประสบการณ์ที่ เกินจริงในสถานการณ์ที่ยุ่ยากกว่าปกติ

3. การลองซ้อมในใจ การใช้วิธีการนี้เพื่อรวบรวมสมาธิ เพิ่มสมาธิไม่สนใจสิ่งรบกวนภายนอก ซึ่งการลองซ้อมในใจนี้จะเกิดประโยชน์สูงสุดหากนักกีฬาได้รับการฝึกจินตนาการ วิธีการฝึก ทำได้โดยให้จับคู่ และให้นักกีฬาคนหนึ่งพยายามที่จะรวบรวมสมาธิ นักกีฬาอีกคนหนึ่ง ที่พยายามทำ สมาธิรบกวนได้ทุกอย่างยกเว้นสัมผัส การฝึกทั้ง 3 วิธีดังกล่าวเป็นการฝึกรวบรวมสมาธิจากสิ่งรบกวนภายนอก ซึ่งหาฝึกปฏิบัติได้ขณะ ฝึกซ้อมจะทำให้ นักกีฬา รู้สึกสนุก ทำท่าย เพื่อที่จะฝึกทักษะเหล่านี้ องค์ประกอบภายใน หรือสิ่งรบกวนภายใน ซึ่งได้แก่จิตใจ อารมณ์ ความกลัว ความรู้ต่างๆ ความวิตกกังวลสิ่งต่างๆ ดังกล่าวเป็นความรู้สึกที่ทำให้เกิดความไม่แน่ใจ ไม่มั่นใจในตนเองทำให้เสีย สมาธิ ในสถานการณ์ที่คับขัน ทำให้มีความกดดันสูง ปัจจัยภายในจะเห็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิ ผลต่อการเล่นของนักกีฬา ซึ่งมีวิธีการเพื่อลดสิ่งรบกวนภายใน สามารถกระทำได้นี้ ใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดสมาธิความตั้งใจที่จะเรียกสมาธิกลับมา อาจจะเป็นการใช้คำพูดและรับรู้ ทางกลไก ที่ทำให้เกิดหรือเรียกสมาธิและความตั้งใจกลับมาเร็วที่สุด ที่จะสามารถทำให้การแสดง ทักษะนั้นให้ประสบผลสำเร็จได้ ดังนั้น เป็นการให้สัญญาณที่ทำให้สมาธิในสิ่งที่กำลังทำอยู่จุดสำคัญ ของการให้สัญญาณนี้ควรเป็นทางบวกมากกว่าทางลบ เช่น นักกีฬาเทนนิสพูดกับตนเองว่า “หวดเอา ชัยใจต้องนิ่ง ใจเย็น” เป็นการให้ข้อมูล สัญญาณบวกกับการพูดกับตนเอง เพื่อให้มีสมาธิตั้งใจที่จะ แข่งขันในขณะนั้น ความตั้งใจหรือการมีสมาธิเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักกีฬา เพราะการแข่งขันกีฬาจะถูกรบกวน จากสิ่งภายนอกและสิ่งรบกวนภายในที่ไม่สามารถแยกกันได้โดยเด็ดขาด บางครั้งสิ่งรบกวนภายนอก ก่อให้เกิดสิ่งรบกวนภายในหรือในทางกลับกัน ดังนั้น นักกีฬาทุกประเภทควรได้รับการฝึกให้มีสมาธิ และความตั้งใจ อันเป็นผลต่อการแสดงความสามารถทางการกีฬาสูงสุด

5 วิธีการฝึกสมาธิเพื่อใช้ในการฝึกซ้อมของนักกีฬา

วิธีที่ 1 เมื่ออยู่ในที่เงียบสงบ ให้นั่งลงในท่า
สบายๆ กำหนดรู้ลมหายใจเข้า-ออก

วิธีที่ 2 ทุกครั้งที่อยู่ว่างๆ ให้หลับตาหรือเลือก
โฟกัส 1 จุด เพื่อทำสมาธิ

วิธีที่ 3 ฝึกสังเกตความรู้สึกของตัวเอง

วิธีที่ 4 รับรู้ถึงการเดินทางของลมหายใจที่
เข้า-ออก

วิธีที่ 5 ไม่ทำหลายอย่างพร้อมกันจดจ่อที่
ละเรื่อง โฟกัสและตั้งใจ

ภาพที่ 1 : 5 วิธีการฝึกสมาธิเพื่อใช้ในการฝึกซ้อมของนักกีฬา

บทสรุป

ผู้เขียน ตั้งข้อสังเกตถึงปัจจัยสำคัญของการมีสมาธิ คือ ความสามารถในการมุ่งความสนใจในงานที่กำลังกระทำอยู่ ไม่ถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อมภายนอกตัวหรือภายใน ซึ่งเกิดมาจากความคิด เมื่อเป็นเช่นนั้นนักกีฬาทุกประเภทควรได้รับการฝึกสมาธิด้วยวิธีการ ต่างๆ ซึ่งจะเป็นผลให้นักกีฬาแสดงความสามารถได้สูงสุดในการเล่นกีฬา เพราะการฝึกสมาธิมีหลายรูปแบบโดยการฝึกสมาธิตามความสามารถของผู้ที่ฝึกสมาธิ เพื่อช่วยพัฒนาในด้านสมาธิได้

สมาธิตามหลักพระพุทธศาสนาทั้ง 3 ระดับ แตกต่างกันโดยสมาธิระดับขนิกสมาธิ หรือสมาธิชั่วคราว สมาธิในระดับอุปปจารสมาธิเป็นสมาธิจวนเจียนจะ แฉกโดยสมบุรณ์ ไกลจะถึงฌาน เมื่อชำนาญคุณดีแล้วก็จะแนบแนกลายเป็นอัปปนาสมาธิ อันเป็นองค์แห่ง ฌานต่อไป ความสำคัญของสมาธิผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านมีความเห็นสอดคล้องถึงความสำคัญของสมาธิที่มีต่อชีวิต เปรียบอย่างยิ่ง เพราะสมาธิจะเป็นฐานที่มั่นสามารถนำไปสู่ความสำเร็จใด สมาธิจะเป็นตัวสร้างฐานพลังจิตจน สามารถนำไปสู่ขั้นปัญญาหรือวิปัสสนาญาณ เขาสูมรรคผลนิพพานได้สำเร็จ การส่งเสริมการปฏิบัติสมาธิใน พระพุทธศาสนาแก่ชาวโลกในภาพรวม ควรสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ทำความเข้าใจในหลากหลายรูปแบบ การ ปฏิบัติสมาธิมีความจำเป็นทุกชาติศาสนา เพื่อความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและการประกอบธุรกิจการงาน สมาธิในพระพุทธศาสนาต่อการตื่นตัวของโลก ปัจจุบันถือว่า ประชาชนมีการตื่นตัวเรื่องวาสังคมปัจจุบันคน ต้องการที่พึ่งแห่งจิตใจมากขึ้น ปัจจุบันผู้คนมีอิสระในการแสวงหาสันติภาพกันมากขึ้น ผู้คนทั่วโลกเริ่มหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับสมาธิกันมาก แสดงให้เห็นว่าเขาเหล่านั้นต้องการและแสวงหาสันติภาพภายในตน

เอกสารอ้างอิง

ไกรสิทธิ เพ็ชรมณี. (2542).ผลของการฝึกจินตภาพที่มีต่อความแม่นยำในการเสริม

- วอลเลย์บอล. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์/กรุงเทพฯ
จรรยาแก่น วงษ์คำ. (2544). มวยไทย- มวยสากล. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ดวงใจ ศิริวัฒนาศิลป์บรรจบ ภิรมย์คำและสุพิตร สมานิติ. (2553). ผลของการฝึกสมาธิตามแนวอานาปานสติและการฝึกแบบอโตจีนิกที่มีต่อความแม่นยำในกีฬาเปตอง. คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2544). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศิลปชัย สุวรรณธาดา. (2533). การเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหว ทฤษฎี ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์ พันดิเคชั่นส์.
- รัตนพร กองพลพรหม. (2547). ผลการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติและการฝึกสร้างจินตภาพที่มีผลต่อความสามารถของนักกีฬาในการปฏิบัติฟลอร์แอ็กเซอร์ไซด์มหาวิทยาลัยบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัศวิน จันทระสม;อุดร รัตนภักดี; และสุพิตร สมานิติ. (2552). ผลของการฝึกสมาธิแบบอานาปานสติกับการเดินจงกลมที่มีต่อความแม่นยำของนักกีฬายิงธนูทีมชาติไทย. วิทยาสารกำแพงแสน. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 หน้า 73-84.
- Hafner, R. J. (1982). Psychological treatment of essential hypertension: A controlled comparison of meditation and meditation plus biofeedback. Biofeedback and Self-Regulation. 7: 305-316.

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในสังคมไทย Political movements of the new generation in Thai society

พระณัฐวุฒิ พันทะลี, สุขพัฒน์ อนนท์จารย์,
อาทิตย์ แสงเฉวก, วีรณัฐ พรหมจักร์

PhraNatthawut Phanthali, Sukhapal Anonjarn,

Artit Saengchawek, Weeranucn Promjak

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University Sri Lanchang Campus

Corresponding Author E-mail: pantalee200134go@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งแสดงให้เห็นถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองในการเรียกร้องเพื่อพัฒนาและยกระดับการปกครองประเทศให้ทันสมัย ภายใต้ระบอบการปกครองที่คนรุ่นเก่าได้มีอำนาจรัฐอยู่ในมือมานานและเป็นประชาธิปไตยที่เคลือบด้วยกลิ่นอายของเผด็จการ โดยการออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ออกมาแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยผ่านการจัดกิจกรรมชุมนุมหรือแฟลชม็อบในรูปแบบที่หลากหลาย ตั้งแต่การรวมตัวชูสามนิ้ว การวิ่ง การร้องเพลงแฮมทาโร่ และการผูก ribbon ขาว ไปจนถึงการตั้งข้อเสนอถึงรัฐบาล เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองไทยให้เป็นการเมืองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ เนื่องจากกลุ่มคนรุ่นใหม่มองว่าการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ การอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ ระบบการศึกษาที่กล่อมเกล่าให้ประชาชนรับใช้กลไกของรัฐ การปิดกั้นเสรีภาพทางการเมืองอย่างยาวนานของรัฐบาล ความล้มเหลวในการบริหารเศรษฐกิจของรัฐบาล ความไม่เป็นธรรมในการใช้อำนาจรัฐ การใช้อำนาจรัฐแบบไร้มาตรฐาน และการทำลายตัวแทนทางความคิดและความหวังของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนขาดความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย จนนำไปสู่ปฏิบัติการแสดงออกเพื่อตอบโต้กับอำนาจรัฐ โดยการชุมนุมเดินขบวนเพื่อเรียกร้องในสิ่งที่ตนเองควรจะได้รับอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

คำสำคัญ : การเคลื่อนไหวทางการเมือง, กลุ่มคนรุ่นใหม่, สังคมไทย

Abstract

This academic article aims to show the new generation of political movements calling for the development and upgrading of the modern governance of the country. Under a regime in which the older generation has long held state power and a democracy coated with a dictatorship aura. By coming out of the movement of the new generation, they have come out with political symbols that appear in the media continuously. By organizing gatherings or flash mob in a variety of formats. From gathering three fingers up, running, singing hamtaro. and tie a white ribbon until making an offer to the government to transform the Thai political system into a complete democratic political system Because the new generation sees centralized governance. being under patronage An education system that convinces people to use state mechanisms The government's long-standing blockade of political freedoms Failure to manage the government's economy injustice in the exercise of state power unconventional use of state power and the destruction of representative ideas and hopes of the people As a result, people lack citizenship in a democratic way. leading to a reaction to the expression of retaliation against state power by gathering and marching to demand what they should receive which is not contrary to the provisions of this Constitution.

Keywords: Political movement, New generation group, Thai society.

บทนำ

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ทำให้ประเทศไทยได้เกิดสิ่งที่เรียกว่ารัฐธรรมนูญ ซึ่งใช้เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศเพื่อ

รับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (วรวัชรินทร์ โพธิ์ทองและคณะ, 2564 : 107-119) นับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2475 เป็นต้นมาพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจผ่านทางรัฐสภา ทางคณะรัฐมนตรี และทางศาล จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้คนดีที่มีคุณธรรมได้ปกครองประเทศบ้านเมือง ดังปรากฏในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัววราชนกาลที่ 9 ทรงตรัสไว้ว่า “ในบ้านเมืองเรานั้นมีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครที่จะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่ทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมืองและค้ำคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้” (ปกรณ์ มหากันธา, 2557 : 124-136)

สังคมไทยปัจจุบันกำลังอยู่ในยุคแห่งการเสื่อมแห่งศีลธรรมและความล่มสลายในความเป็นมนุษย์ เพราะแลเห็นได้จากปรากฏการณ์และปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างค่อนข้างสม่ำเสมอในขณะนี้ ตัวอย่างที่โดดเด่นและเป็นข่าวตลอดเวลาก็คือ “พฤติกรรมการคอร์รัปชัน” ของนักการเมืองที่เป็นนายทุนและบรรดาข้าราชการที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเรียกได้ว่าเป็นวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของกลุ่มนี้ก็ได้ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2559 : 1) จนทำให้มีขบวนการเคลื่อนไหวชุมนุมทางสังคม โดยการมาชุมนุมกันในกลุ่มเหล่านี้ได้มีจุดหมายเหมือนกัน และได้มีการต่อสู้ในประเด็นทางการเมืองในข้อเรียกร้องต่าง ๆ เพื่อให้สังคมได้มีการปรับเปลี่ยนไปในทิศทางของกลุ่มตัวเองที่เรียกร้อง เช่น เรียกร้องให้ปลดปล่อยจากอำนาจรัฐที่ผู้นำที่ไม่มีความยุติธรรม ส่วนบางกลุ่มเรียกร้องสวัสดิการและความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และบางกลุ่มออกมาเรียกร้องสิทธิด้านมนุษยชนและความเท่าเทียมกัน ความเป็นคนนั้นมีความเท่าเทียมกันไม่ว่าจะยากดีมีจนหรือร่ำรวยเทียบพำนันั้นก็คือคนที่ดำเนินชีวิตเหมือนกันและบางกลุ่มเป็นชนชั้นกลางไปจนถึงชนชั้นสูงที่แย่งชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างกันและกัน (สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล, 2563 : 85-97) โดยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองนี้มีองค์ประกอบหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ประเด็นปัญหาการรวมกลุ่ม วิธีการต่อสู้รวมทั้งการสร้างสัญลักษณ์ ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามแนวทางของแต่ละกลุ่ม (แพรวพรรณ ปานนุช และ อัสวิน เนตรโพธิ์แก้ว, 2563 : 16-33) แต่ในช่วงไม่กี่ปีมานี้พบว่า “สัญลักษณ์” ได้มีส่วนสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นที่จดจำและการเป็นตัวแทนของกลุ่มไม่ว่าจะเป็นหน้ากาก เครื่องหมาย เสื้อผ้า อุปกรณ์ และการแสดงออกด้วยวิธีการต่าง ๆ สัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทยจากอดีตถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนากลายเป็นสีสັນและปรากฏการณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างหนึ่งที่น่าสนใจ

ท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่ตึงเครียด (แพรวพรรณ ปานนุช, 2562 : 139-150) ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า “กลุ่มปัญญาชนคนรุ่นใหม่” ได้มีความพยายามในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างต่อเนื่อง แต่ความสำเร็จจากการขับเคลื่อนอุดมการณ์ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มคนรุ่นใหม่ยังคงประสบปัญหาหลายอย่าง เนื่องจากรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตไม่เอื้อต่อความเป็นประชาธิปไตย สอดคล้องกับผลการสำรวจและการวิเคราะห์วิถีไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า การปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ การอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ ระบบการศึกษาที่กล่อมเกล่าให้ประชาชนรับใช้กลไกของรัฐเป็นแบบแผนเดียวกันทั้งประเทศและการอบรมของสถาบันครอบครัวด้วยระบบอาวุโส ส่งผลให้ประชาชนขาดความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามความพยายามในการต่อสู้กับอำนาจรัฐได้ก่อรูปขึ้นอีกครั้งในประวัติศาสตร์ไทยในนามของกลุ่มคนรุ่นใหม่ หลังจากมีผลประกาศการลงมติรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 ด้วยเหตุนี้จึงนำมาสู่ชนวนเหตุของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ไม่เห็นด้วยกับการรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว จึงเริ่มมีการแสดงออกทางการเมืองด้วยการรณรงค์ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ ต่อมาก็มีชนวนเหตุที่คนรุ่นใหม่ไม่เห็นด้วยอย่างรุนแรงก็คือที่มาของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) เพราะกลุ่มคนรุ่นใหม่เห็นว่าที่มาของสมาชิกวุฒิสภาขาดความชอบธรรมตามหลักประชาธิปไตย เนื่องจากมีการแก้ไขสาระของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับที่มาของบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาให้มีอำนาจมากขึ้น นอกจากนี้สิ่งที่กลุ่มคนรุ่นใหม่เรียกร้องเกี่ยวกับประเด็นอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาก็คือ บทบาทในการมีส่วนร่วมในการออกเสียงเห็นชอบในการเลือกนายกรัฐมนตรีอันสะท้อนถึง “การสืบทอดอำนาจของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช.” ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการก่อรูปประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในฐานะพลเมืองของรัฐเพื่อเรียกร้อง “ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์” ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย (วุฒิชัย ตาลเพชร, 2565 : 83-103)

คนรุ่นใหม่ (New Generation) หมายถึง คนซึ่งมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่ในโลกที่มีทรัพยากรจำกัด มีความขัดแย้งสูง ผู้ควรจะมีบุคลิกภาพใหม่และแนวคิดใหม่ที่สามารถจะใช้ชีวิตทั้งในเชิงแข่งขันและร่วมมือเพื่ออยู่ในสังคมยุคใหม่ได้อย่างมีคุณภาพ เป็นอิสระชน ผู้นำถือในสิทธิเสรีภาพทั้งของตนเองและผู้อื่น การเป็นผู้ใฝ่ในการเรียนรู้และแสวงหาความเป็นจริง กล้าคิดกล้าจินตนาการ กล้าสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มุ่งพัฒนาตัวเองให้มีความรู้ ประสบการณ์มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีอุดมคติหรือจิตสำนึกที่เข้าใจว่าประโยชน์ส่วนตนผูกพันกับ

ประโยชน์ส่วนรวมในระยะยาว ซึ่งในบทความนี้ได้กำหนดว่าคนรุ่นใหม่อยู่ในช่วงอายุ 18-45 ปี (สุदारตัน สุตสมบูรณ์และคณะ, 2563 : 23-33) นอกจากนี้คนรุ่นใหม่เกิดมาในยุคของการสื่อสาร ส่วนคนรุ่นเก่าเกิดมาในยุคของวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งในยุคเทคโนโลยีการสื่อสารสามารถติดต่อสื่อสารกันได้สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น และคนรุ่นใหม่ก็สามารถที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านทางออนไลน์ได้มากขึ้นด้วยและมีส่วนร่วมในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองอีกด้วย (ยุกติ มุกดาวิจิตร, 2563 : 204-209) ฉะนั้นคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันมีการเข้าถึงในเทคโนโลยีและรับรู้ความข่าวสารทางการเมืองมากกว่าในอดีต ก่อให้เกิดความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งมีการเคลื่อนไหวทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ยูทูบ อีสตาแกรม เป็นต้น โดยการเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่ในโลกอินเทอร์เน็ตนี้ เพื่อเรียกร้องความถูกต้องและความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ (ศิริสุตา แสงทอง, 2564 : 287-297)

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความสนใจในเรื่องการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในสังคมไทย เพราะคนรุ่นใหม่เหล่านี้จะเป็นพลเมืองสังคมประชาธิปไตยต่อไปในอนาคต และความตื่นตัวของคนรุ่นใหม่เหล่านี้อาจเป็นกลไกสำคัญที่จะพัฒนาประชาธิปไตยที่จะส่งผลทำให้ประเทศไทยเกิดการพัฒนาและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยให้ดียิ่งขึ้น

ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองแบบใหม่

นับตั้งแต่ช่วงเวลาต้นทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา ได้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวในประเทศสหรัฐอเมริกาขึ้นอย่างมากมาย เช่น ขบวนการสันติภาพ ขบวนการต่อต้านอาวุธนิวเคลียร์ ขบวนการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขบวนการเรียกร้องให้กลับไปสู่คำสอนดั้งเดิมของศาสนากลับไปสู่วัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิมของตน และขบวนการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ได้แก่ ขบวนการเรียกร้องสิทธิสตรี ขบวนการเรียกร้องสิทธิของคนพื้นเมืองดั้งเดิมในประเทศต่าง ๆ ขบวนการเรียกร้องสิทธิของคนรักร่วมเพศ หรือขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้กินอาหารมังสวิรัต เป็นต้น (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545 : 1-99)

มุมมองทฤษฎีความเคลื่อนไหวการเมืองรูปแบบใหม่ โดยผู้เขียนเริ่มต้นจากการจุดประกายความคิดจากกลุ่มนักทฤษฎียุโรปตะวันตก ซึ่งให้ความสำคัญในประเด็นการเคลื่อนไหวในเชิงสถาบันและประเภททางสังคมที่ทำให้เกิดรูปแบบการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยสังคมนูปแบบสมัยใหม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม เคลื่อนสู่สังคมหลังอุตสาหกรรมและก้าวสู่ความเป็นยุค

สารสนเทศในปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้งมากขึ้น (เสกสรรค์ สนาว, 2561 : 359-362) ทั้งนี้ลักษณะความสำคัญของขบวนการทางสังคมการเมืองรูปแบบใหม่ ได้แก่ 1) ขบวนการเหล่านี้ไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานของชนชั้นเดียวกันดังเช่นขบวนการทางสังคมในอดีตที่ทฤษฎีมาร์กซิสต์ได้อธิบายไว้ แต่เป็นการตอบโต้กับปัญหาและความขัดแย้งใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งวางอยู่บนฐานหลากหลายชนชั้น 2) ในขณะที่กรอบทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดันการกระทำการรวมหมู่อยู่ภายในระบบการเมือง แต่การปรากฏตัวของขบวนการทางสังคมแบบใหม่ในสังคมหลังอุตสาหกรรม มีลักษณะเป็นการเคลื่อนไหวเรียกร้องที่ไม่ผ่านกลไกทางการเมืองที่ดำรงอยู่ เช่น พรรคการเมือง นักการเมือง หรือความหวังพึ่งกลไกภาครัฐ เนื่องจากความขัดแย้งใหม่ ๆ เหล่านี้สลับซับซ้อนเกินกว่าที่สถาบันทางการเมืองในระบบการเมืองปกติจะจัดการได้ ขบวนการเหล่านี้จึงได้แสวงหากลไกที่จะเปิดช่องทางทางการเมืองแบบใหม่ที่มากกว่าสถาบันและกลไกการเมืองปกติในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน และ 3) ขบวนการเหล่านี้ไม่ได้เรียกร้องเกี่ยวกับผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มดังเช่นในกรอบของทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์ อีกทั้งจุดหมายของขบวนการเหล่านี้ก็ไม่ได้ต้องการช่วงชิงอำนาจรัฐดังเช่นขบวนการทางชนชั้นที่มุ่งสู่การปฏิวัติ แต่ขบวนการทางสังคมแบบใหม่นี้ต้องการสร้างกติกาหรือกฎเกณฑ์ชุดใหม่ในการดำรงชีวิตในสังคม (ณัฐนันท์ นันทะเสนา, 2564 : 42-61)

วัฒนธรรมการเมืองในสังคมไทย

ประเทศไทยนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ แต่ตลอดระยะเวลา 90 ปี ก็ยังไม่สามารถเกิดเป็นรูปธรรมได้จริง เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนยังมีน้อย เนื่องจากอำนาจส่วนใหญ่ในการปกครองประเทศตกอยู่กับชนชั้นนำที่เรียกกันว่ามาตยาธิปไตยในกลุ่มเจ้าขุนมูลนาย ข้าราชการ ทหาร นักธุรกิจ พ่อค้า (ศรา ยุทธ นกใหญ่, 2558 : 1-2) โดยลักษณะโครงสร้างพื้นฐานของสังคมไทยได้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองภายใต้แบบดั้งเดิมที่ฝังลึกในสังคมไทยมายาวนานที่ยากต่อการเปลี่ยนแปลง จึงเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของไทย ดังเช่น

- 1) คนไทยส่วนใหญ่ชอบการใช้อำนาจเผด็จการ เคารพเชื่อฟังและอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ
- 2) นิยมระบบเจ้านายกับลูกน้อง
- 3) ยึดมั่นตัวบุคคลมากกว่าหลักการหรือระบบ
- 4) การจัดลำดับฐานะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- 5) ความเป็นอิสริยยศ
- 6) ยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม
- 7) เฉื่อยชาไม่มีความกระตือรือร้นต่อกิจกรรมทางการเมืองมากนัก
- 8) ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง
- 9) ประนีประนอมหรือหนีความขัดแย้ง
- 10) ยึดติดกับระบบอุปถัมภ์และการพึ่งพา
- 11) มีความเชื่อในเครื่องรางของขลังและไสยศาสตร์มาก
- 12) นิยมเรื่องเงินคือแก้วสารพัดนึก เงินคือพระเจ้า (พรอัมรินทร์ พรหมเกิด , 2558 : 9-33)

จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยมีลักษณะไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยสิ้นเชิง ฉะนั้นวัฒนธรรมทางการเมืองไทยจึงไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะประชาชนโดยทั่วไปยังมีความเชื่อว่าการเมืองหรือการบริหารประเทศเป็นเรื่องของกลุ่มชนชั้นนำเท่านั้น ในมุมมองของประชาชนยังคิดว่าการเมืองเป็นเรื่องของกลุ่มผลประโยชน์ ความรู้สึกเช่นนี้ที่ทำให้ประชาชนขาดความศรัทธาที่กระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ถ้าเข้ามาก็มีวัตถุประสงค์อย่างอื่นไม่ใช่เป็นเรื่องของจิตสำนึกทางการเมือง (วินิจ ฝาเจริญ, 2563 : 332-347)

โครงสร้างบริบทของสังคมไทยจากอดีตที่ผ่านมาสังคมไทยมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้ามากกว่าแบบมีส่วนร่วม จึงทำให้เกิดวัฒนธรรมการเมืองไทยที่ถูกครอบงำด้วยข้าราชการและทหารติดต่อกันมา และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วงหลังปี 2500 เป็นต้นมา ทำให้เกิดชนกลุ่มใหม่ในสังคมไทย ซึ่งกลุ่มคนรุ่นใหม่เป็นผู้ได้รับการศึกษาในแบบตะวันตก เป็นกลุ่มคนที่เติบโตมากับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม มีความมั่นใจในตัวเองและติดต่อกับต่างชาติที่เป็นประชาธิปไตย ทั้งอิทธิพลจากสื่อมวลชนและสื่อสังคมออนไลน์ที่ทำให้ได้รับรู้ถึงความเป็นไปใน

โลกกว้าง ทำให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ได้มีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น (ชานาญ จันทรเรือง, 2559 : 1) สาเหตุที่ประชาธิปไตยในประเทศไทยขาดความมั่นคง ได้แก่ มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมและระบอบอุปถัมภ์ เอกลักษณ์ทางสังคมไทยมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม คือ ลักษณะแนวโน้มที่สมาชิกในสังคมเห็นว่า “อำนาจ คือ ธรรม” หรือ “อำนาจ คือ ความถูกต้อง” ความเห็นของผู้มีอำนาจย่อมถูกต้องเสมอและจำเป็นที่ผู้ถูกปกครองจะต้องปฏิบัติตาม เคารพ เชื่อฟัง ยกย่องและเกรงกลัวผู้มีอำนาจ เพราะการมีอำนาจเป็นผลมาจาก “บารมี” ที่ได้สั่งสมมาตั้งแต่อดีตชาติ ระบบอุปถัมภ์ (Patronage system) จะประกอบด้วยผู้อุปถัมภ์และผู้รับการอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ของคน 2 ฝ่ายที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยฝ่ายหนึ่งยอมรับอิทธิพลและความคุ้มครองของอีกฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่า ระบบอุปถัมภ์ของไทยมีที่มาจาก “ระบบไพร่” และ “ระบบศักดินา” ได้แก่ เจ้า ขุน มูล นาย เช่น พระมหากษัตริย์ เจ้านาย (พระบรมวงศานุวงศ์) และขุนนาง ซึ่งเป็นชนชั้นปกครอง (ฉานธิ์ สันตะพันธ์, 2549 : 1) ฉะนั้นวัฒนธรรมทางการเมืองไทย จึงมีความเกี่ยวข้องกับระบอบกษัตริย์มาอย่างยาวนาน (กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์, 2563 : 91-103)

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยมีลักษณะไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมไทย เพราะระบบการเมืองเหล่านี้ได้ฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทยมาอย่างยาวนานตราบนานถึงปัจจุบัน

คนรุ่นใหม่กับประชาธิปไตยใหม่ในสังคมไทย

การปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นการขับเคลื่อนประเทศที่ใช้ปกป้องสิทธิเสรีภาพจนนำไปสู่ความเสมอภาค ภารดรภาพ และอิสรภาพในแง่ใดแง่หนึ่ง การปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน เพื่อการร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ คนรุ่นใหม่ในปัจจุบันจึงมีการตื่นตัวอย่างมาก (พระครูวินัยธรอริษฐ์ สุวฑฒ และ พระใบฎีกาสุชินนะ อนินฺชิต, 2563 : 99-113) ในส่วนคำว่า “ประชาธิปไตย” มาจากคำว่า “ประชา” และ “อธิปไตย” เมื่อรวมกันแล้วหมายถึง อำนาจของประชาชนนั่นคือเป็นอำนาจของคนหมู่มาก ซึ่งเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ฉะนั้น ประชาธิปไตยจึงมีเกี่ยวข้องกับประชาชนในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ 1) หลักการของประชาธิปไตยเห็นว่าการปกครองเป็นของประชาชน จึงถือว่าประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของระบบ

และผูกพันต่อระบอบการปกครองและมีหน้าที่ต้องรักษาประชาธิปไตยให้ยืนยาว 2) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองการปกครองตามหลักการที่ว่าเป็นการปกครองโดยประชาชน 3) ตามหลักเพื่อประชาชนจึงถือว่าเป้าหมายหรือนโยบายในการบริหารประเทศจะต้องมุ่งประโยชน์แก่คนส่วนมาก 4) เสี่ยงข้างมากของประชาชน คือ หลักในการตัดสินใจปัญหาและการปกครองประเทศ 5) ประชาชนมีความเท่าเทียมกันและมีสิทธิเสรีภาพทุกอย่างตามกฎหมาย 6) รัฐบาลอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนทั้งในทางตรง ได้แก่ การลงเสียงประชามติ และทางอ้อมโดยผ่านสภาผู้แทนราษฎร (บุญธรรม เลิศสุขีเกษม, 2543 : 1-14)

คำว่า ประชาธิปไตยใหม่ คือ “โลกใหม่” ที่คนรุ่นใหม่อยากสร้าง ถ้าจะจำกัดความให้กระชับถึง ความหมายของคนที่เราเรียกว่า “คนรุ่นใหม่” ก็คงต้องใช้คำว่า “ลูกหลานของเรา” และ “โลกใหม่” ของพวกเขาก็คือ “โลกที่แตกต่างและดีกว่าโลกที่เป็นอยู่” ประชาธิปไตยใหม่ในความหมายของคนรุ่นใหม่หมายถึงการปกครองโดยระบบตัวแทนเสี่ยงข้างมาก โดยมีรัฐสภาเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยส่วนรวม (ทวี สุรฤทธิกุล, 2562 : 1) ฉะนั้น คนรุ่นใหม่ในปัจจุบันจะมีการตื่นตัวกับคำว่าประชาธิปไตยทางสังคมไทยเป็นอย่างมากเห็นได้ชัดเจนจากสื่อต่าง ๆ เช่น การแสดงออกแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านทางเฟซบุ๊ก ยูทูบ เป็นต้น

สรุปได้ว่า กลุ่มคนรุ่นใหม่เห็นว่าประชาธิปไตยใหม่ต้องจะเปิดพื้นที่ให้แสดงความคิดเห็นต่างมากกว่าเดิม โดยเปิดโอกาสให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ยอมรับคนที่เห็นต่างทางการเมือง เพื่อความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

คนรุ่นใหม่กับการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทย

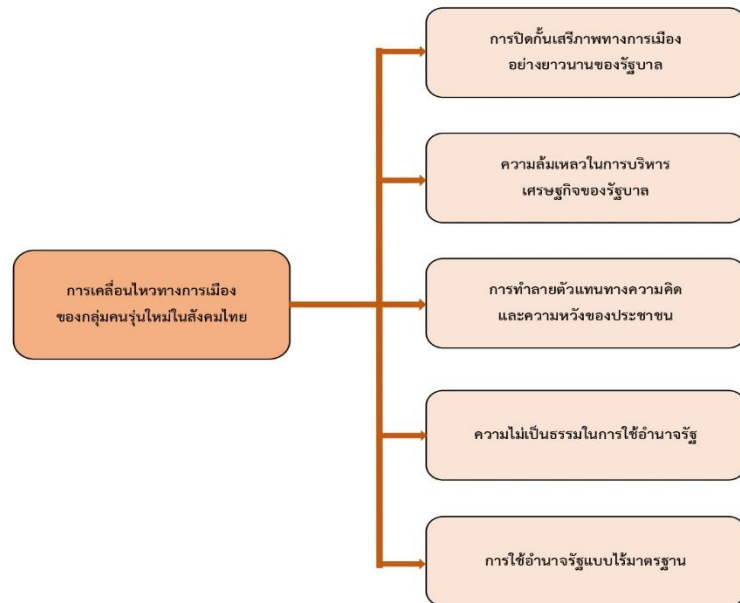
การเมืองในสังคมไทยเป็นการเมืองที่อยู่ในยุคเปลี่ยนผ่านระหว่างยุคเก่ากับยุคใหม่ และระหว่างอำนาจนิยมกับเสรีนิยม การชุมนุมเรียกร้องของบรรดานักเรียน นิสิต และนักศึกษา ต้องเรียนรู้จารีตประเพณีทางการเมืองแบบเก่าควบคู่กับสิทธิเสรีภาพของสังคมยุคใหม่ เพื่อให้การเปลี่ยนผ่านทางการเมืองมีลักษณะเชื่อมโยงอย่างเป็นกระบวนการ ซึ่งการเปลี่ยนผ่านที่เป็นกระบวนการนั้นต้องเริ่มด้วยการจัดระเบียบสังคมให้บังเกิดความสุขสงบและเรียบร้อยเป็นเบื้องต้น เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ในสายตาของทุกภาคส่วนของสังคมในเชิงบวก ซึ่งเรียกว่า “การตกผลิกร่วมกัน” จากนั้นจึงก้าวสู่สังคมแห่งสิทธิเสรีภาพ หากต้องการสิทธิเสรีภาพบนพื้นฐานของการชุมนุมเรียกร้องด้วยวิธีที่คดดัน ปิ๊งคั่นและต่อต้าน (มติชนออนไลน์, 2563 : 1)

การเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมในด้านของการเมือง โดยมีการจัดภายใต้ประเด็นใดประเด็นหนึ่งหรือหลายประเด็นเพื่อรวมตัวกลุ่มคน โดยการเคลื่อนไหวทางการเมืองมีเป้าหมายในการผลักดันแนวคิดทางการเมืองให้กับประชาชนในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผลกระทบกับบุคคลหลายกลุ่มไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล เอกชน หรือประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม และการเคลื่อนไหวทางการเมือง (the political movement) ถือเป็นหนึ่งในการปฏิบัติการของกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์ร่วมกันมารวมตัวกันในพื้นที่สาธารณะ เพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสังคม โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการท้าทายอำนาจรัฐและการปกครองภายในประเทศ ซึ่งการจัดกิจกรรมเพื่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองสามารถปรากฏได้ในหลายลักษณะ ได้แก่ การวิพากษ์วิจารณ์ การเสนอข้อเสนอนะ การแสดงความคิดเห็น และข้อเรียกร้องต่าง ๆ ผ่านทางการเดินขบวนเรียกร้อง จดหมาย หนังสือ การจัดประชุมสัมมนา การอภิปราย การเข้าพบสมาชิกกร่างรัฐธรรมนูญการจัดนิทรรศการ เป็นต้น (วิทยา ชินบุตร, 2559 : 92) โดยการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ถือว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญในสังคมไทยนั้นมักเกี่ยวข้องกับการเดินขบวนเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย ยกตัวอย่างเช่น เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 หรือการเคลื่อนไหวของกลุ่มคณะราษฎรในปี พ.ศ. 2563 เป็นต้น

แม้ว่าการออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักกิจกรรมแต่ละกลุ่มนั้นจะเป็นไปเพื่อตอบสนองจุดยืนทางความคิดของตนเองผ่านการใช้สิทธิและเสรีภาพทางการเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่การเคลื่อนไหวทางการเมืองมิได้มีเพียงเพื่อบรรลุจุดประสงค์ของผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวแต่เพียงเท่านั้น หากแต่ยังสัมพันธ์กับสังคมที่ย่อมมีปฏิกิริยาต่อการออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองอีกด้วย เนื่องจากการแสดงออกถึงจุดยืนทางการเมืองล้วนอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ซึ่งอาจก่อให้เกิดเงื่อนไขของความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงได้ (อินทิดา ประกายวงศ์, 2565 : 108-136) ในสภาพการณ์ของการเมืองไทยได้มีความขัดแย้งที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การออกมาชุมนุมบนท้องถนนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคหรือในโลกออนไลน์ผู้คนได้ออกมาร่วมชุมนุมอย่างแพร่หลายในหลายพื้นที่ และได้ออกมาชุมนุมแสดงจุดยืนและข้อเรียกร้องในหลายประเด็น เช่น เรื่องในรั้วโรงเรียนไปจนถึงเรื่องการเมืองระดับประเทศ (ชญาธิษฐ์ พูลยรัตน์, 2563 : 1) ซึ่งความเคลื่อนไหวที่ผ่านมาของขบวนการคนรุ่นใหม่ได้ขยายเข้าสู่กลุ่มการเคลื่อนไหวอื่น ๆ อีกหลายกลุ่มนับตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นมา พื้นที่ของการ

ออกมาเรียกร้องเปลี่ยนแปลงประเด็นต่าง ๆ ในสังคมการเมืองไม่ได้หยุดแค่เพียงการออกมาเรียกร้องบนท้องถนนอย่างเดียวเท่านั้น แต่ขยายไปสู่กิจกรรมอื่น ๆ เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ การเคลื่อนไหวเชิงภูมิภาค รูปแบบการเมืองวัฒนธรรมและวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่าง และมีรายละเอียดที่ปรับเปลี่ยนไปจากทศวรรษก่อนหน้าเป็นระยะเวลาเกือบ 2 ปี ที่พลังของคนรุ่นใหม่ไม่เคยหยุดนิ่ง พลังของเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ ได้ผลิดอกออกผล และนั่นได้ทำให้เกิดความพยายามที่จะหยุดยั้งพลังของคนรุ่นใหม่ผ่านการสลายการชุมนุมที่ไม่ได้สัดส่วนและไม่เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม นั้นไม่อาจหยุดยั้งพลังของคนรุ่นใหม่บนพลวัตรแห่งกาลเวลาได้ แม้การชุมนุมอาจจะดูบางตาลงไปในช่วงหลายเดือนที่ผ่านมา ทว่าการเรียกร้องเพื่อความเปลี่ยนแปลงก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้องผ่านงานวรรณกรรมจากนักเขียนที่พร้อมจุดประกายพลังให้เกิดขึ้นผ่านตัวอักษร งานบนจอโทรทัศน์และจอภาพยนตร์จากฝีมือของคนที่ไม่สยบยอม งานศิลปะจากศิลปินที่พร้อมยืนหยัดเคียงข้างสิทธิมนุษยชน ดอกย้าให้เราได้มองเห็นว่าเมล็ดพันธุ์แห่งความตระหนักรู้ได้ผลิบานท่ามกลางความมืดมิด และไม่อาจเสื่อมสลายไปด้วยบรรยากาศแห่งความกลัว (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2565 : 1)

สรุป คนรุ่นใหม่กับการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทย ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในการปฏิบัติของกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์ร่วมกันมารวมตัวกันในพื้นที่สาธารณะ เพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางสังคม โดยการชุมนุมเดินขบวนเพื่อเรียกร้องในสิ่งที่ตนเองควรจะได้รับอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนรุ่นใหม่ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีประเด็นปัญหาหลายอย่างดังที่ได้สรุปออกมาในภาพแผนภูมินี้

บทสรุป

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่เป็นการชุมนุมเรียกร้องของบรรดานักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18-45 ปี เพื่อเรียกร้องในการพัฒนาและยกระดับการปกครองประเทศให้ทันสมัยยิ่งขึ้น ภายใต้ระบอบการปกครองที่คนรุ่นเก่าได้มีอำนาจรัฐอยู่ในมือมานานและเป็นประชาธิปไตยที่เคลือบด้วยกลิ่นอายของเผด็จการ โดยการออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ออกมาแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองที่ปรากฏตามหน้าสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยผ่านการจัดกิจกรรมชุมนุมหรือแฟลชม็อบในรูปแบบที่หลากหลายหลากหลาย ตั้งแต่การรวมตัวชูสามนิ้ว การวิ่ง การร้องเพลง และการผูกกริบบิ้นขาว ไปจนถึงการตั้งข้อเสนอถึงรัฐบาล เนื่องจากกลุ่มคนรุ่นใหม่มองว่าการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ การอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ ระบบการศึกษาที่กล่อมเกล้าให้ประชาชนรับใช้กลไกของรัฐ การปิดกั้นเสรีภาพทางการเมืองอย่างยาวนานของรัฐบาล ความล้มเหลวในการบริหารเศรษฐกิจของรัฐบาล ความไม่เป็นธรรมในการใช้อำนาจรัฐ การใช้อำนาจรัฐแบบไร้มาตรฐาน และการทำลายตัวแทนทางความคิด

และความหวังของประชาชน จนนำไปสู่ปฏิบัติการแสดงออกเพื่อตอบโต้กับอำนาจของรัฐ โดยการชุมนุมเดินขบวนเพื่อเรียกร้องความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์. (2563). การตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย. **วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร**. 11(1), 91-103.

ชญาณิชชัญญ์ พูลยรัตน์. (2563). ยิ่งกดขี่ปราบปรามขบวนการประชาชนก็ยิ่งเดือดเดี่ยวและเติบโต. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2565. จาก <https://www.the101.world/paradox-of-repression/>, 1.

ชำนาญ จันทร์เรือง. (2559). วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2565. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/637713>, 1.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2545). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิชาษา, 1-99

ฉานทิพย์ สันตะพันธ์. (2549). วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย : รัฐธรรมนูญที่แท้จริงซึ่งไม่เคยถูกยกเลิก. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2565. จาก <http://publiclaw.net/publaw/view.aspx?id=1014>, 1.

ณัฐจินันท์ นันทะเสนา. (2564). แนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยกลุ่มนักศึกษาขบวนการประชาธิปไตยใหม่. **วารสารพัฒนาสังคม JSD**. 23(2), 42-61.

ทวี สุรฤทธิกุล. (2562). คนรุ่นใหม่กับประชาธิปไตยใหม่ (จบ). สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565. จาก <https://www.posttoday.com/politic/columnist/603407>, 1.

บุญธรรม เลิศสุชีเกษม. (2543). บทบาทของประชาชนต่อการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 1-14.

ปกรณ มหากันธา. (2557). รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ. **วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่**. 15(1), 124-136.

ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2565). สู่โลกใบใหม่ด้วยพลังแห่งวัยเยาว์. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2565. จาก <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/9861/>, 1.

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2558). วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนกับการพัฒนาประชาธิปไตย. **รัฐสภาสาร**. 63(11), 9-33.

- พระครูวินัยธรธรรมิษฐ์ สุวฑฺฒ และ พระใบฎีกาสุนิณะ อนันธิโต. (2563). คนรุ่นใหม่กับประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*. 5(2), 99-113.
- แพรวพรรณ ปานนุช และ อัครวิน เนตรโพธิ์แก้ว. (2563). บทบาทของสัญลักษณ์หน้ากากกายฟอว์กส์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย. *วารสารการเมืองการปกครอง*. 10(1), 16-33.
- แพรวพรรณ ปานนุช. (2562). บทบาทของบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*. 13(1), 139-150.
- มติชนออนไลน์. (2563). คนรุ่นใหม่กับกิจกรรมทางการเมือง. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565. จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_2408961. 1.
- ยุคติ มุกดาวิจิตร. (2563). ภาษาการเมืองของคนรุ่นใหม่. *วารสารมานุษยวิทยา*. 3(2), 204-209.
- วรวิทย์ โพธิ์ทองและคณะ. (2564). การเปรียบเทียบแนวคิดทางการเมืองการเคลื่อนไหวทางการเมืองและข้อเรียกร้องของนักศึกษาและปัญญาชน : กรณีศึกษาเปรียบเทียบเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 และพฤษภาทมิฬ 2535. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 11(12), 107-119.
- วิทยา ชินบุตร. (2559). การเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนสู่การจัดตั้งพรรคการเมือง. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 2(3), 91-98.
- วินิจ ผาเจริญ. (2563). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบพลเมืองที่ประชาชนคาดหวังในสังคมประชาธิปไตยของไทย. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*. 5(2), 332-347.
- วุฒิชัย ตาลเพชร. (2565). รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่หลังรัฐธรรมนูญปี 2560 ในจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 8(2), 83-103.
- ศรายุทธ นกใหญ่. (2558). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของบุคลากรวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขกาญจนาภิเษก. *ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 1-2.

- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2559). **สังคมไทยกับความเป็นมนุษย์ที่เปลี่ยนไป**. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2565. จาก <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=943>, 1.
- ศิริสุตา แสงทอง. (2564). ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ : จุดยืนประชาธิปไตยใหม่ แห่งอนาคต. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศ**. 8(2), 287-297.
- สุदारัตน์ สุตสมบูรณ์และคณะ. (2563). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในระบบประชาธิปไตยไทย**. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ครั้งที่ 10, 23-33.
- สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล. (2563). การเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัล. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศ**. 7(10), 85-97.
- เสกสรรค์ สนวา. (2561). ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการประท้วงทางการเมือง. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา**. 13(2), 359-362.
- อินทรา ประกายวงศ์. (2565). ผู้หญิงที่เป็นนักเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อประชาธิปไตย : มุมมองและประสบการณ์ที่มีต่อสถานการณ์ทางการเมืองในสังคมไทย. **วารสารธรรมศาสตร์**. 41(1), 108-136.

กรอบความคิดแบบพัฒนาได้

Growth Mindset

รัฐนันท์ รถทอง

Rattanan Rodthong

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Faculty of Education, Bangkokthonburi University

Corresponding Author, E-mail: rattanan.rod@bkkthon.ac.th

บทคัดย่อ

จากความเจริญทางเทคโนโลยีทำให้โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในมิติต่างๆ นอกจากนี้จากสถานการณ์ภัยพิบัติ ผลกระทบของโลกร้อน และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และอาจจะมีการแพร่ระบาดของเชื้อโรคสายพันธุ์ใหม่มาอีกทำให้เกิดโลกแห่งความไม่แน่นอน ซึ่งประกอบด้วย ความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความไม่ชัดเจนหรือคลุมเครือ ดังนั้น การปรับตัว การปรับเปลี่ยนแนวคิด การปรับเปลี่ยนมุมมองใหม่ต่อสิ่งต่างๆ และการฝึกอบรมทักษะ การพัฒนาทักษะใหม่ๆ และจัดเตรียมเครื่องมือที่เหมาะสม ให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลง และความไม่แน่นอน จะทำให้อยู่รอด และเติบโตได้ รวมทั้งการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งที่ต้องศึกษา และเตรียมความพร้อมอยู่ตลอดเวลา

คำสำคัญ: กรอบความคิดแบบพัฒนาได้, กรอบทักษะ, การพัฒนาเพิ่มพูนทักษะ

Abstract

For the time being, the high technologies are getting more development and causing the changing world in all dimensions .Including, the rise of global disaster, climate change and the Covid-19 pandemic are the so called VUCA world (Volatility, Uncertainty, Complexity, and Ambiguity) Therefore, the ever-changing world views are needed to be growth mindset, reskill and upskill for

the appropriate skillset and the invention of new toolsets in order to get ready, survive, grow up and create new innovations for the VUCA ever-changing world.

Key Words: Growth Mindset, Skillset, Upskill and Reskill

บทนำ

ในปัจจุบันโลกบ้นโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในมิติต่างๆ จากการที่โลกเกิดการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะสิ่งที่เรียกว่าเทคโนโลยีก้าวกระโดด(Disruptive Technologies) เข้ามามีบทบาททำให้เกิดการพัฒนา ความสะดวกสบาย และชีวิตที่ง่ายขึ้นของผู้คน และผลกระทบต่อธุรกิจชนิดต่างๆที่ยังไม่มีการปรับเปลี่ยนสู่การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆอยู่ตลอดเวลา ดังที่ Charles Darwin นักปรัชญาชื่อดังได้กล่าวไว้ว่า “ผู้ที่อยู่รอด ไม่ใช่คนที่แข็งแรงที่สุด ไม่ใช่คนที่ฉลาดที่สุด แต่เป็นคนที่ปรับตัวได้ดีที่สุด” นอกจากนี้ Alvin Toffler ได้อธิบายต่อไปว่า Literacy ที่เดิมแปลว่าการอ่านออก เขียนได้นั้น ในศตวรรษที่ 21 นั้นควรเปลี่ยนคำนิยามใหม่เป็น ผู้ที่สามารถเรียนรู้ใหม่ได้ตลอดเวลา (Learn, Unlearn and Relearn) จากแนวความคิดของนักคิดชื่อดังที่กล่าวมา อาจกล่าวได้ว่า มิติของการเรียนรู้ได้เปลี่ยนแปลงจากเดิมสู่การที่ข้อมูลและการเรียนรู้มีการปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา ทำให้แนวความคิด กรอบแนวคิดต่าง ๆ จะต้องปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา

ความคิดแบบพัฒนาได้(Growth Mindset) และ ความคิดแบบยึดติด(Fixed Mindset)

ความแตกต่างของ Fixed Mindset และ Growth Mindset ซึ่งจะตรงข้ามกัน ตามลักษณะต่างๆดังนี้ เช่น ความล้มเหลวเป็นข้อจำกัดของ Fixed Mindset แต่ เป็นโอกาสในการเจริญเติบโตของ Growth Mindset และ Fixed Mindset จะกำหนดว่าตัวเองเก่งอะไร และไม่เก่งอะไร และจงเลือกทำที่ตัวเองเก่งเท่านั้น แต่ Growth Mindset จะสามารถเรียนรู้ใหม่ได้ทุกสิ่งที่ต้องการ รวมถึง Fixed Mindset ไม่ต้องการถูกท้าทาย หรือ พบอุปสรรค แต่ Growth Mindset การถูกท้าทาย หรืออุปสรรค เป็นสิ่งที่ช่วยในการพัฒนาและเอาชนะอุปสรรคเพื่อก้าวต่อไป อีกทั้ง Fixed Mindset จะอิจฉาความสำเร็จของผู้อื่น แต่ Growth Mindset ความสำเร็จของผู้อื่นคือแรงบันดาลใจในการทำงานของตัวเองให้สำเร็จ อีกสิ่งหนึ่ง Fixed Mindset ยึดติดสิ่งเก่าๆ แต่ Growth Mindset ชอบจะลองสิ่งใหม่ๆ นอกจากนี้ Fixed Mindset จะหลีกเลี่ยง

โอกาส ไม่ยอมรับ feedbacks หรือการวิจารณ์ใดๆ และเชื่อว่าความสามารถ ความฉลาดเป็นพรสวรรค์พัฒนาไม่ได้ และต้องรอการอนุมัติหรือพิสูจน์ก่อนจึงจะเริ่มทำอะไร ในขณะที่ Growth Mindset จะมีลักษณะตรงข้ามกับสิ่งเหล่านี้ และชอบที่จะคิด โต้แย้ง สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และไม่ยอมแพ้ ไม่หยุดนิ่ง กับสิ่งใดๆ เช่นเดียวกับแนวคิดของนักธุรกิจ Startup รุ่นใหม่ที่กล่าวว่า

Failed Forward การล้มต้องลุกให้ไว และลองทำสิ่งใหม่ต่อไป และสิ่งต่างๆ เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว อย่ายึดติดกับความสำเร็จเดิม ๆ ที่ผ่านมาแล้ว

ในปัจจุบันเทคโนโลยีใหม่ๆ ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การยึดติดสิ่งเก่าๆ โดยไม่เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนให้ทันต่อโลก อาจไม่ใช่แนวคิดที่จะอยู่รอดได้ในภาคส่วนต่างๆ

การปรับเปลี่ยนชุดความคิด (Mindset) ชุดทักษะ (Skillset) และ ชุดเครื่องมือ (Toolset)

ชุดของการปรับเปลี่ยนประกอบด้วย ชุดความคิด (Mindset) ชุดทักษะ (Skillset) และ ชุดเครื่องมือ (Toolset)

กรอบความคิดแบบพัฒนาได้ หรือ Growth Mindset คือ ความเชื่อว่าตัวเองสามารถพัฒนาได้ด้วยความพยายาม ถึงแม้คนเราจะเกิดมาแตกต่างกันจากพรสวรรค์ ความถนัด ความสนใจ หรือนิสัยใจคอ แต่ทุกคนก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ด้วยความพยายามและประสบการณ์ ซึ่งตรงข้ามกับความคิดแบบยึดติด หรือ Fixed Mindset (พญธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์, 2563: 28)

ชุดทักษะ (Skillset) นั้นการปรับเปลี่ยนด้วยการฝึกอบรม ศึกษา และได้จากการทำงาน นอกจากนี้จะพัฒนาได้จากผู้ที่มีทักษะสูง เช่น การทำ Coaching และการให้คำปรึกษา

ชุดเครื่องมือ (Toolset) ที่สอดคล้องกับ ชุดความคิด (Mindset) ชุดทักษะ (Skillset) ในปัจจุบันจะเน้นที่การใช้ชุดเครื่องมือที่มีเทคโนโลยีสูง เช่น Social Networks, Web, Applications ในโทรศัพท์มือถือ

การเรียนรู้ (Learn) การเลิกความรู้แบบเก่าUnlearn และ การเรียนรู้สิ่งเก่าแบบใหม่ (Relearn)

KingClass Academy (2021) [6] ได้อธิบาย การเรียนรู้ (Learn) การเลิกความรู้แบบเก่าUnlearn และ การเรียนรู้สิ่งเก่าแบบใหม่ (Relearn) ดังนี้

การเรียนรู้ (Learn) หรือการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ คือ การหาความรู้เพิ่มเติม หรือการรับรู้ รับรู้ข้อมูลบางอย่าง ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่เริ่มต้นขึ้น ตั้งแต่เราเกิดและดำเนินไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Gerald Groves, Patrick O'Toole, 2015: 43)

การเลิกความรู้แบบเก่า (Unlearn) คือ การไม่ยึดติด ละทิ้งสิ่งที่เคยรู้มา ซึ่งพฤติกรรมนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเรายอมเปิดรับมุมมองใหม่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เรารู้อยู่แล้ว โดย Unlearn นับเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม

Unlearn ไม่ได้หมายความว่าเพียงแค่การลืมสิ่งที่เคยรู้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปฏิเสธความเชื่อของตนที่เคยยึดถือปฏิบัติมาก่อนหน้านี้ หรือเลิกยึดติดกับทฤษฎีที่ใช้กันมายาวนาน และก็ได้ไม่ได้หมายความว่าเราต้องละทิ้งประสบการณ์ที่สั่งสมมาทั้งหมด หรือบอกว่าวิธีการที่เราใช้มาในอดีตนั้นไม่สามารถทำให้เราประสบความสำเร็จได้อีกต่อไปแล้ว แต่หมายถึงการกระตุ้นให้เรานั้นเปิดรับแนวทางที่แตกต่างออกไปในการทำสิ่งต่างๆ

การเรียนรู้สิ่งเก่าแบบใหม่ (Relearn) คือ การเรียนรู้สิ่งที่เราเคยรู้แล้วด้วยมุมมองใหม่ และตระหนักถึงคุณค่าของความรู้ที่เราได้รับจากมุมมองใหม่ ๆ และคนเราสามารถเรียนรู้บางอย่างในแง่มุมใหม่ได้เสมอ และเราสามารถพัฒนาความรู้และทักษะของเราได้ตลอดเวลา

การปรับเปลี่ยนชุดทักษะ (Skillset) แบบ Up skill และ Reskill

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ได้เสนอทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคต(Future Skill) เพื่อเตรียมพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย รองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ของโลก ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีทักษะใหม่ๆ ในโลกสมัยใหม่จำนวนมาก และ ในยุคนี้หากองค์กรต่างๆ ไม่ทำ Reskill และ Upskill คงนำพาองค์กรเดินหน้าไปได้อย่างยากลำบากแน่ ทั้งผลกระทบกับเศรษฐกิจในประเทศ บวกกับการถูก Disruption จากองค์กรที่มีเทคโนโลยีและผลิตภาพสูงกว่า

ทักษะ (Skill) นั้นแบ่งออกเป็น 2 ชนิดหลัก คือ Hard Skills และ Soft Skills

Hard Skill หรือ Technical Skill หมายถึง ทักษะด้านความรู้ หรือทักษะจำเพาะที่เรานำไปประกอบวิชาชีพ เช่น วิศวกร สามารถสร้างตึกได้ เป็นต้น

Soft Skill คือ ทักษะที่สำคัญของผู้นำและคนทำงานยุคใหม่ ที่จะช่วยให้บุคลากรสามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อความสำเร็จในงานตามที่ต้องการ (Palagrit, 2020)

Upskill คือ การพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะที่เราทำให้ดีกว่าเดิม

Reskill คือ การสร้างทักษะขึ้นมาใหม่ที่จำเป็นต่อการทำงาน

Thai Training Zone, 2020 (รุ่งโรจน์ อรรถานิธิ, 2562) ได้เสนอแนวคิด 4 หัวข้อสำคัญที่ต้องปรับเปลี่ยน เพื่อก้าวข้าม Digital Disruption ซึ่งควรมีการ Reskill และ Upskill ได้แก่ 1) การบริหารความเปลี่ยนแปลง Change & Transformation Management 2) การออกแบบทางความคิดใหม่ Design Thinking for Create new Idea 3) การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน Complex Problem Solving และ 4) การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล Digital Transformation

Thai Training Zone (2020) อธิบายใน HR Monday ว่า Upskill และ Reskill มีลักษณะที่จำเป็นในการ คือ 1) รู้ เข้าใจ วิเคราะห์ลูกค้าที่บอกความต้องการตัวเองไม่ได้ 2) มีทัศนคติที่ยืดหยุ่นมองโลกในแง่ดี 3) อย่างกล้าการเปลี่ยนแปลงกับเทคโนโลยีใหม่ๆ 4) รู้จักตัวเองว่ามีขีดความสามารถแค่ไหน 5) มีทักษะในการถ่ายทอดและเล่าเรื่อง 6) คิดสร้างสรรค์แบบ Design Thinking 7) ไม่โฟหาความสมบูรณ์แบบมากเกินไป ซึ่งลงมือทำก่อน 8) ไม่มองปัญหาในมุมเดียวต้องสามารถแก้ปัญหาเชิงซับซ้อน 9) รู้จักช่องทาง หาโอกาสให้กับตัวเอง และ 10) ยึดมั่น ให้ความสำคัญในการจัดการอารมณ์ตนเองในอนาคตอันใกล้ AI จะเข้ามาทำงานแทนมนุษย์ในหลายชนิดงานโดยเฉพาะงานเกี่ยวกับ Hard Skills แต่มี Soft Skills ชนิดต่างๆ ที่จะช่วยให้มนุษย์เอาชนะ AI ได้ในขณะนี้ เช่น ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการปรับตัวในสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ทักษะการสร้างแรงจูงใจต่อเพื่อนร่วมงาน ทักษะความยืดหยุ่นของอารมณ์ และ ทักษะอื่นๆ ซึ่งทักษะต่างๆที่กล่าวมาสามารถที่จะ Upskill และ Reskill ได้เช่นกัน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

รายการ	ความหมาย
การเรียนรู้ (Learn)	หรือการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ คือ การหาความรู้เพิ่มเติม หรือการรับรู้รับรู้ข้อมูลบางอย่าง ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่เริ่มต้นขึ้น ตั้งแต่เราเกิดและดำเนินไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
การเลิกความรู้แบบเก่า (Unlearn)	การไม่ยึดติด ละทิ้งสิ่งที่เคยรู้มา ซึ่งพฤติกรรมนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเรายอมเปิดรับมุมมองใหม่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เรารู้อยู่แล้ว โดย Unlearn นับเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม Unlearn ไม่ได้หมายความว่าเพียงแค่การลืมสิ่งที่เคยรู้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปฏิเสธความเชื่อของตนที่เคยยึดถือปฏิบัติมาก่อนหน้านี้ หรือเลิกยึดติดกับทฤษฎีที่ใช้กันมายาวนาน และไม่ได้หมายความว่าเราต้องละทิ้งประสบการณ์ที่สั่งสมมาทั้งหมด หรือบอกว่าวิธีการที่เราใช้มาในอดีตนั้นไม่สามารถทำให้เราประสบความสำเร็จได้อีกต่อไปแล้ว แต่หมายถึงการกระตุ้นให้เราหันเปิดรับแนวทางที่แตกต่างออกไปในการทำสิ่งต่างๆ
การเรียนรู้สิ่งเก่าแบบใหม่ (Relearn)	การเรียนรู้สิ่งที่เราเคยรู้แล้วด้วยมุมมองใหม่ และตระหนักถึงคุณค่าของความรู้ที่เราได้รับจากมุมมองใหม่ ๆ และคนเราสามารถเรียนรู้บางอย่างในแง่มุมใหม่ได้เสมอ และเรา

	สามารถพัฒนาความรู้และทักษะของเราได้ตลอดเวลา
Hard Skill หรือ Technical Skill	ทักษะด้านความรู้ หรือทักษะจำเพาะที่เรานำไปประกอบวิชาชีพ เช่น วิศวกร สามารถสร้างตึกได้ เป็นต้น
Soft Skill	ทักษะที่สำคัญของผู้นำและคนทำงานยุคใหม่ที่จะช่วยให้บุคลากรสามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อความสำเร็จในงานตามท้องถื่นที่ต้องการ
Upskill	การพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะที่เราให้มีให้ดีกว่าเดิม
Reskill	การสร้างทักษะขึ้นมาใหม่ที่จำเป็นต่อการทำงาน

บทสรุป

ในปัจจุบันเทคโนโลยีใหม่ๆ ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงอื่นๆที่เกิดจากภัยพิบัติขนาดใหญ่ ภาวะโลกร้อน และการแพร่ระบาดของเชื้อโรคชนิดใหม่ๆ ทำให้โลกเปลี่ยนเป็นโลกแห่งความไม่แน่นอน(VUCA World) ดังนั้นการยึดติดสิ่งเก่าๆโดยไม่เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนให้ทันต่อโลก อาจไม่ใช่สิ่งที่จะอยู่รอดได้ และอาจถูก Disrupt ได้ตลอดเวลา จากเทคโนโลยีก้าวกระโดด (Disruptive Technologies) และองค์ความรู้ใหม่ๆ นอกจากนี้โลกหลังจากนี้จะเป็นโลกที่ซ้อนทับกันของโลกเหมือนจริง(Metaverse and Virtual World) และโลกธรรมตา ซึ่งเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่ได้รับความนิยมจากคนจำนวนมาก ทำให้เราต้องเรียนรู้ความรู้ใหม่และเพิ่มพูนทักษะหรือฝึกทักษะใหม่ๆ (Relearn, Up Skills and Reskills) อยู่ตลอดเวลา และพัฒนากรอบความคิดใหม่ๆ(Growth Mindset) พัฒนาและเรียนรู้เครื่องมือใหม่ๆ(Toolset) ด้วยเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- พทธี ศิริบรรณพิทักษ์. (2563). การพลิกโฉมระบบการศึกษาเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- รุ่งโรจน์ อรรถานิติ. (2562). Reskill, Upskill แพลตฟอร์มที่จำเป็นในยุคดิจิทัล, สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://www.blockdit.com/posts/5e4a3c219e227dc95619d4e>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564). ทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคต. บริษัทเกษมพรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด, กรุงเทพมหานคร.
- Gerald Groves, Patrick O'Toole (2015). Education on a U.S. School System: a Practitioner's View. Wacharin PP Printing Ltd., Nontaburi.
- ScrollDroll (2020). 21 Charles Darwin Quotes About Evolution, Science, Culture & Life. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://www.scrolldroll.com/charles-darwin-quotes/>
- Igor Beuker (2019). A Tribute To Futurist Alvin Toffler – Author Of Future Shock. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://www.linkedin.com/pulse/tribute-futurist-alvin-toffler-author-future-shock-igor-beuker/>
- Malvika Prasad (2019). Fixed Vs Growth Mindset สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://www.thebeone.com/post/fixed-vs-growth-mindset>
- Cogneon (2018). Benchlearning Projekt, 2018, Working, Collaborating and Leading in the Digital Age. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://cogneon.de/wp-content/uploads/2018/12/2018-blp18-Bericht.pdf>
- Shutterstock (2020). Learn, unlearn and relearn concept สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://www.shutterstock.com/th/image-illustration/learn-unlearn-relearn-concept-698950261>
- KingClass Academy (2021). สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2565 จาก www.kingclass.co.th
- Palagrit (2020). ทำไมต้อง Soft Skills, สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://www.palagrit.com/what-is-soft-skills/>

Thai Training Zone (2020). Reskill 2020, สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2565 จาก
http://www.thaitrainingzone.com/training/detail/Reskill-2020_11738.html

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน มีนโยบายในการส่งเสริม เผยแพร่ ผลงานวิชาการ และงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ออกราย 4 เดือน (เล่มที่ 1 มกราคม – เมษายน/ เล่มที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม/ เล่มที่ 3 กันยายน – ธันวาคม) โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 5 ประเภท คือ บทความพิเศษ บทความทางวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และปกิณกะ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการ งานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

สถานที่ติดต่อและการสมัครสมาชิก

สำนักงานวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น

เลขที่ 9/37 หมู่ที่ 12 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

E-mail: chakkree.sri@mbu.ac.th

บรรณาธิการ อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ โทรศัพท์ 080 – 7506846

ส่วนที่ 1 ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้พิมพ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำรา หรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติ และระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน ต้องผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jhsmbuisc> และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 14 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A 4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 ซม. และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 12 หน้ากระดาษพิมพ์ (A 4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind peer review)

ส่วนที่ 2 บทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการ ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และให้มีเพียง 3 ส่วนเท่านั้น คือ

1) **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2) **ผลการวิจัยพบว่า** ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในการนี้มีกรวิเคราะห์)

3) **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 3 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

ส่วนที่ 3 เนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาค้นคว้า

3.1.2 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)** เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่าจะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 **วิธีดำเนินการวิจัย (Methods)** เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 **สรุปผลการวิจัย (Results)** เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือ แผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 **อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)** เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์ มาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 **ข้อเสนอแนะ (Suggestion)** การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลายโดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้ง

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้อ่านได้รับทราบ เนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวมหรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลายโดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

3.3 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

3.3.2 ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษพร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

3.3.3 ชื่อผู้วิจารณ์ (Name of Reviews) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษพร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานของผู้วิจารณ์สังกัด

3.3.4 เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content) ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์ เนื้อเรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่องของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผลตามหลักวิชาการ

3.3.5 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์รวมถึงให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน

3.3.6 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนคนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “et al.”

2. หนังสือ

ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อหนังสือ. สำนักพิมพ์. เมืองที่พิมพ์ : เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง.

3. รายงานการประชุมและสัมมนา

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด : สถานที่จัด : สำนักพิมพ์ หรือผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

4. วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์/ สารนิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ระดับวิทยานิพนธ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา.

5. บทความในหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียน. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง.

6. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์. ตำแหน่ง (ถ้ามี).

7. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อเว็บไซต์. วัน เดือน ปีที่สืบค้น. ได้มาจาก ชื่อ website.

ส่วนที่ 4 ภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตารางสำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

กำหนดการออกวารสาร

- ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน ของทุกปี
- ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม ของทุกปี
- ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม ของทุกปี

ตัวอย่างรูปแบบการเขียนบทความ

การตั้งค่าน้ำกระดาษ A 4	
<u>ระยะขอบ</u>	
ด้านบน 4.5 ซม.	ด้านล่าง 4.01 ซม.
ด้านซ้าย 3.81 ซม.	ด้านขวา 3.81 ซม.

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย..... (TH Sarabun PSK 18 pt. หนา).....
ภาษาอังกฤษ..... (TH Sarabun PSK 18 pt. หนา).....

ชื่อผู้พิมพ์ ภาษาไทย¹
ชื่อผู้พิมพ์ ภาษาอังกฤษ²
(TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ)

บทคัดย่อภาษาไทย (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

คำสำคัญ: (หัวข้อ TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.หนา). (เนื้อหา TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.ปกติ)

Abstract (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

Keyword: (หัวข้อ TH SarabunPSKขนาด 16 Pt. หนา). (เนื้อหา TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.ปกติ)

บทนำ (Introduction) (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

วัตถุประสงค์ (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

วิธีการศึกษา (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

ผลการศึกษา (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

สรุปและอภิปรายผล (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

เอกสารอ้างอิง (References) (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....

ใช้รูปแบบการอ้างอิงตามคู่มือการพิมพ์ของสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (APA Style)

ตัวอย่าง เช่น

- งามพิศ ศรีบัว. (2542). ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมจากการปลูกยาสูบของเกษตรกร
อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
(เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จักรี ศรีจารุเมธีฐาน. (2562). วัฒนธรรมทางการศึกษาในโลกยุคใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). หน้า 401-407.

- วิเชียร มีบุญ. (2541). พิธีกรรมจับปลาบึกในลุ่มน้ำโขง บ้านหาดไคร้ ตำบลเวียงอำเภอเชียงของ จังหวัด
เชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อคิน รพีพัฒน์, หม่อมราชวงศ์. (2526). Persistence within change: Thai society in the
nineteenth and twentieth centuries. ใน ณรงค์ พ่วงพิศ และ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ
(บรรณาธิการ), สังคมไทยใน 200 ปี (หน้า 19-58). กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- อังคินันท์ อินทร์กำแหง และคณะ. (2549). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและดัชนีวัดภาวะวิกฤตชีวิต
สตรีไทยสมรส วัยกลางคนที่ทำงานนอกบ้านในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสาร
พฤติกรรมศาสตร์, 12(1), 561 - 589.